

107

భారతి

సాహిత్య మాసపత్రిక

మార్చి: 1990

వెల: 5 రూపాయలు

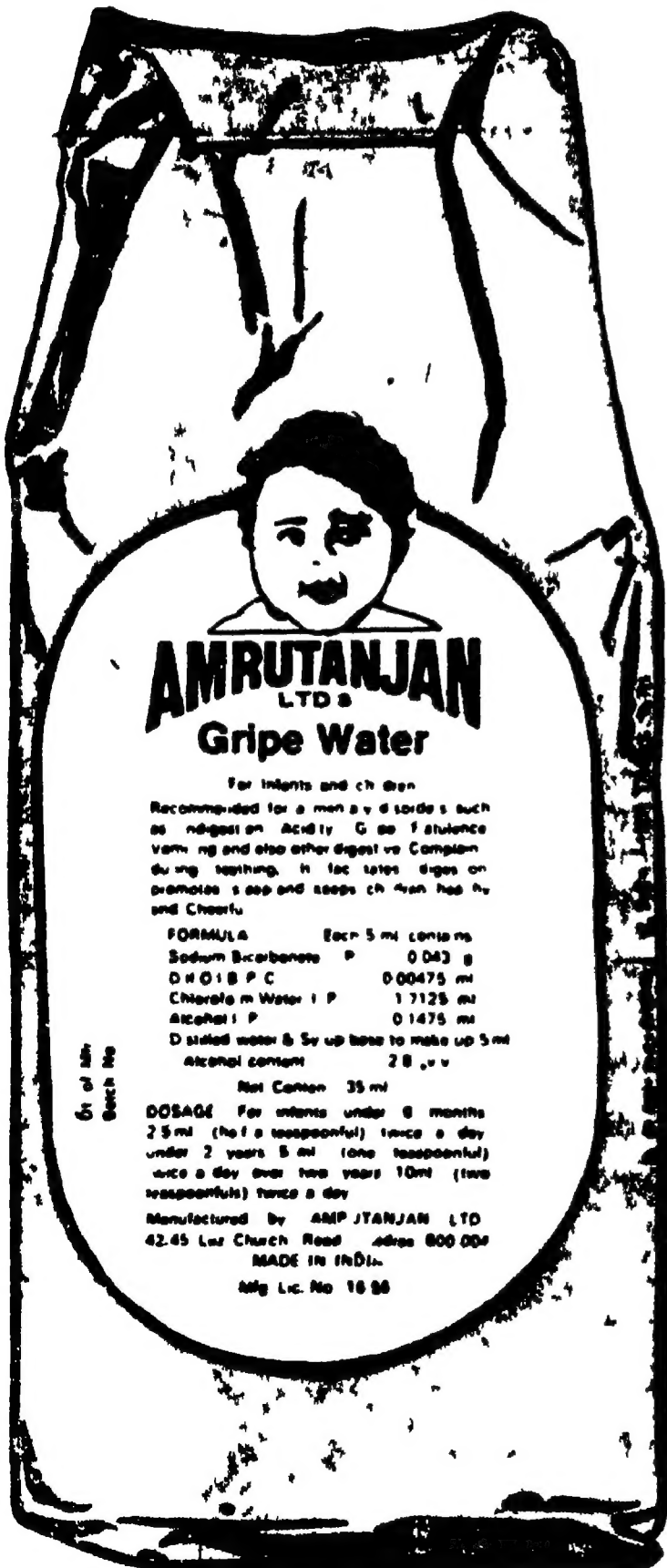
తేది 25/3/90

- * వైశాఖేశ్వర ఆలయ నిర్మాత
- * ద్రావిడార్య భాషల్లో సంస్కృతము
- * శేషేంద్ర భావచిత్ర భంగిమలు
- * బాపిరాజు సాహిత్యం
- * తెలుగు దున్నపోతు
- * తాగుబోతు

ప్రచురించినది

దేశోదారక నాగేశ్వరరావు పంతులు

అమృతాంజన్ గ్రేప్ వాటర్

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయ
గ్రంథాలయం

చమారు పంఖ్య.....

తేది.....

పాప ఆరోగ్యానికి,
సంతోషానికి దివ్యామృతం

అజీర్ణం, వాయువు, కలకనిద్ర, వాంతులు,
విరేచనాలవంటి బాధలు వెంటనే తగ్గిపోతాయి.
ఆకలి, జీర్ణశక్తి బాగా వుంటాయి పాపాయి
ఆరోగ్యం బాగుపడుతుంది

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్
42-45, లజ్ చర్చ్ రోడ్డు,
మద్రాసు 600 004

Amrutanjan Limited

భారతి

మాసపత్రిక

*
శివలెంక శంభుప్రసాద్
సంపాదకుడు
(1958-1972)

సంపుటము : 67

*
మార్చి 1990

సంచిక : 3

విడిపత్రిక వెల ఐదు రూపాయలు

విషయానుక్రమణిక

మవిషి మందే సూర్యుడు కావారి!	శ్రీ మవకగిరి నాగరాజు	4
ఆ రోజులు	శ్రీ వజ్రుల కాళిదాసు	4
వైశాఖేశ్వర ఆలయ విరూపాక్ష ఎవరు?	డా॥ ఎ. విజయదత్తాత్రేయ శర్మ	5
అమృత జ్ఞాపకాల వద్యశిలపై	"ముత్యాలు"	8
వెలుగు పులుగు	శ్రీ శివలింగం	9
శేషేంద్ర కవిత్వ - భావచిత్ర భంగిమలు	డా॥ పెన్నా శివరామకృష్ణ	10
అక్షరం అక్షయమై	శ్రీ మద్భూయ శ్రీనివాసులు	14
తెలుగు దున్నపోతు	డా॥ నాగినేని భాస్కరరావు	16
నేటి ద్రావిడార్య భాషల్లో పరిస్థితి	ఆచార్య జానపతి సూర్యనారాయణ	17
బాల్యాన్ని తుంచేస్తున్న చేతులు	శ్రీ జాకంట్ జగన్నాథం	19
దళితాగ్రహం	శ్రీ వాణి రంగారావు	20
తాగుబోతు	మూలం కీ. శే జయశంకరప్రసాద్	
మానవసేవ - మాధవసేవ	తెలుగు ఆనువాద : శ్రీ కాలిపు వీరభద్రుడు	21
కవితా ముద్గరం	శ్రీ ఎస్ ఆర్ పృథ్వి	25
రాయవరక భాషపై కన్నకబాసా ప్రభావం	శ్రీ మంగళగిరి పూర్ణచంద్	25
అక్షరాలు కనిపించడంలేదు	డా॥ శాపు రామా జనయ్య	26
భాషరాజు నాహిత్యంలో అన్యదేశ్యాలు	శ్రీ టి శ్రీనివాసాచార్యులు	32
విమర్శ వ్యాపారం	డా॥ వి సిమ్మన్న	33
మన్మథా!	శ్రీ గడిమూరు శేషవణి శర్మ	43
అదునికాంధ్ర సాహిత్యపు వేగము	శ్రీ తెలిదేవర వె కట బాలకృష్ణరావు	44
భారతంలో పెళ్ళికావి తల్లులు	కన్నడ మూలం : రాళ్ళపల్లి ఆనంతకృష్ణ శర్మ	
శిడిం మందిరం	తెలిగింపు : శ్రీ శంకరగంటి రంగారావులు	45
దీపావళి	శ్రీమతి మర్ల సుబ్బలక్ష్మి	47
శలగురగంప	హరిణి	48
గంధవిమరాలు	శ్రీ ఆచంట వెంకట సీతారామమూర్తి	48
		49
		61

స్వ విషయం

నేటి ద్రావిడార్యభాషల్లో సంస్కృతం ఎంతవరకు ప్రవేశించినదీ-వి మేరకు ప్రభావితం చేస్తున్నదీ - ఈ నెల భారతిలో - ఆచార్య జాన్తి సూర్యనారాయణగారు వివరించడానికి ప్రయత్నించారు. భాషా పరిశోధకులకు ఈ వ్యాసం అసక్తికరంగా ఉండగలదు. డా॥ విజయదత్తాత్రేయ శర్మగారు వైకాఫేశ్వర ఆలయ సింహాసనం ఎవరు అని ప్రశ్నిస్తూ - ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయానికి చెందిన 'సాగరిగర్భ పురావస్తు అధ్యయన కేంద్రం' వారు వెలుగులోకి తెచ్చిన ఎన్నో విశేషాలను - ఈ మాసం భారతిలో అందించారు. ఈ వైకాఫేశ్వరుని పేరు మీదగనే విశాఖపట్నం పేరు వచ్చి ఉండవచ్చునని చరిత్రకారులు కొంతమంది అంటున్నారు కూడా. అయితే ఈ విషయం ఇప్పటికీ చర్చనీయాంశమేనని వ్యాసకర్త అభిప్రాయపడుతున్నారు.

బాపిరాజు సాహిత్యంలోని అన్యదేశాల గురించి డా॥ సిమ్మన్నగారి వ్యాసం ఒకటి ఈ సంచికలోనే చోటు చేసుకుంది. సాహిత్య కృషివలురకు ఇలాంటి వ్యాసాలు ఎంతయినా రుచికరంగా ఉండగలవనడంలో ఎవరికీ సందేహం ఉండదు.

ఇలాగే శేషేంద్ర కవిత్వంలోని భావచిత్ర భంగిమల గురించి డా॥ పెన్నా శివరామకృష్ణగారు అందించిన వ్యాసం కూడా సాహితీ సుగతులను బాగా ఆకర్షించగలదని అనుకోవడంలో అత్యుక్తమే ఉండదు. ప్రకృతిని ప్రతీకాత్మకంగా దర్శించి చిత్రించడం వలన అనుభూతి "అక్షరమైన అభివ్యక్తి"ని పొందగలుగుతుందని వ్యాసకర్త అభిప్రాయపడటం సమంజసంగానే తోస్తుంది.

ఈ సంచికలో అందిస్తున్న కవిత్వం ఆధునికాంధ్ర సాహిత్యానికి ఒక సంకేతం అనుకోవచ్చు. రకరకాల భావచిత్రాలు వింత వింతైన పోకడలను ప్రదర్శించడం ఆశ్చర్యాన్ని కలిగిస్తుంది.

ఈ నెల అందించిన కథ తాగుబోతు ఇది కీ. శే. జయశంకర ప్రసాద్ గారి రచన. మనిషికి మనిషికి మధ్యన ఏర్పడే అనుబంధం ఎంత సున్నితంగా ఉంటుందో- ఎంత ప్రగాఢంగా ప్రభావితం చేస్తుందో - ఈ కథ కొద్దిగానైనా తెలుపుతుంది.

నిజం చెప్పాలంటే ఒకరకంగా ఈ సాహిత్యమంతా జీవితమే! కాని ఈ జీవితమంతా సాహిత్యం కాలేదు.

మనిషి మండే సూర్యుడు కావాలి!

ఆ రోజులు

ఈ జనారణ్యంలో -
మెదళ్ళని, కళ్ళని,
చేతుల్ని, కాళ్ళని - బంధించి
దగా చేయడం - దోచుకోవడం
స్వార్థం చేందిన నక్కలకు
కుళ్ళు ముదిరివ తోడేళ్ళకు - పాత ఆటే!
ఆవేళాల ఆరని చిచ్చులను
నేత్రాల పంజరాల్లోకి నెట్టేసి - నృకానంలా కనబడటం-
ఆవేదనల నీలి మొయిళ్ళను
గుండెల ఎడారుల్లో కట్టేసి-సమాధిలా నిలబడటం-
ఇక్కడ - ఈ మసిపిక్కి పాత ఆలవాటే!
నిలువు గా దోపిడీ జరుగుతున్నా తలరాతంటూ-
సర్దుకుపోవడం కాదు - జీవితమంటే!
అకాశాన్నంటే అగ్ని కెరటమై నిలబడటం!
సముద్రాన్ని గొంటులో సంపుకొని గర్జించటం!
చెమట చుక్కల అమృతాన్ని జుర్రుకొనే
జలగల పీకల్ని పిసికే ఉక్కు పిడికలి కావటం!
ఈ చీకటి నరకంలో
మనిషి మండే సూర్యుడు కావాలి!
వడికే చేతికి ఉతగా నిలవాలి!
నిట్టూర్చే నీతికి ఓదార్పుగా మారాలి!
ఆశగా తలెత్తి చూచే తిగెలకు,
నిరాశలతో కుమిలే మొగ్గల గుండెలకు
ప్రాణవాాయువు లూదాలి!
వేదనల తెరలు కమ్ముకున్న కళ్ళలో
ఆశల వెన్నెల వెలుగై నిండిపోవాలి!
ప్రతి మనిషి-
అగ్ని ఖల కిరీటం దాల్చిన సవితలా కదలాలి!
అక్షరాల మెరుపుల్ని తొడుక్కున్న కవితగా బ్రతకాలి!

ఆ రోజులు ఎంత అందమైనవి
జీరాడే పరికిణీలు గిరగిరమని తిరిగినపుడు
పువ్వుల వలె గొడుగుల వలె
రివ్వున విప్పారినట్టి.... ఆ రోజులు....
చెమ్మచెక్కలాడు వేళ
చెల్లా చెదరొచు మరల
చేరువగా ముందు కురికి
చేయి చేయి కలిపినట్టి.... ఆ రోజులు....
ఉయ్యాలల ఇరువంకల
ఉవ్వెత్తుగ ఉగినపుడు
క్రొత్త క్రొత్త కోర్కెలెవో
గుండెలలో గుబులుకొన్న.... ఆ రోజులు....
మళ్ళీ ఆ రోజుల కోసం
మరో జన్మ మరో జన్మ
అలా ఎన్ని జన్మలైన
ఎత్తాలవి అనిపించే.... ఆ రోజులు....
కాని ఒకే భయం భయం
కదులుతున్న కలికాలపు
దానవతకి ఎర నాదని
మానవతని మరచెదనని,
కాని, ఎప్పుడు మరువలేని
మరపురాని మరువబడని.... ఆ రోజులు....
కాదు కాదు మరల మరల
మానవతని నిలబెట్టే
దానవతని అరికట్టే
ధైర్యంతో దార్ధ్యంతో
జన్మిస్తా జన్మిస్తా
జయిస్తాను జయిస్తాను
ఆ రోజులు....!

శ్రీ భువనగిరి నాగరాజు

శ్రీ వజ్రుల కాళిదాసు

డా॥ ఎ. విజయదత్తతేయ శర్మ

వైశాఖేశ్వర ఆలయ నిర్మాత ఎవరు?

ఇటీవలే, ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంలో ఏర్పడిన 'సాగర గర్భ పురావస్తు అధ్యయన కేంద్రం' 'వైశాఖేశ్వర ఆలయం' ఉనికి, విశేషాలను వెలుగులోనికి తీసుకు రావడానికి పూను కొన్నది.¹

ఈ పరిణామం సాగరగర్భ పురావస్తుశాస్త్ర (మెరైన్స్ ఆర్కియాలజీ) పేర్కొనే గాక పామర్యాలకు కూడ విశేషాసక్తి కరమైనది. ఇటువంటి అన్వేషణాప్రయత్నం ఆంధ్రప్రదేశ్లో ప్రప్రథమం. ఈ దశ(శా)ఖాంశానికి అంతర్జాతీయ స్థాయికి ఎదగగలిగిన పాటవం కలిగిఉన్న విశాఖపట్టణానికి పేరిచ్చిన వైశాఖేశ్వరాలయం నిర్మాత ఎవరనే విషయం కొంత చర్చించదగి ఉంది.

పైన పేర్కొనబడిన 'సాగరగర్భ పురావస్తు అధ్యయన కేంద్రం' వందలకులొకరు విశాఖేశ్వర ఆలయ నిర్మాత కులోత్తుంగ చోళుడని అభిప్రాయపడటమూ², కొందరు ఆ అభిప్రాయాన్ని పూర్వపక్షం చేయడమూ జరిగింది³.

పైవారు పై విధమైన అభిప్రాయాన్ని ఏర్పరుచుకోవడానికి చాలవరకు 'ప్రైమరీ సోర్సెస్'ను పరామర్శించక 'సెకండరీ సోర్సెస్'పై ఆధారపడటమే కారణమనిపిస్తుంది. ఈ సందర్భాన్ని పూర్తిగా అవగతం చేసుకునేటందుకు ప్రాతిపదికగా సందర్భ సహితమూ, పూర్వోక్తమూ అయిన వ్రాతలను ముందుగా పరిగణనలోనికి తీసుకోవాలి ఉంది.

"వైశాఖ యను శబ్దము నుండి విశాఖపట్టణమేను నామ ముత్పన్నమైనది."⁴

వైశాఖ వటాం అనుదానికి విశాఖపట్టణము సుస్వరూప మనియు అనగా విశాఖ దేవాలయము కలిగియున్నదనియు 'విశాఖ మండల చరిత్రము'లోని వ్రాత.⁵ ఈ విషయాన్నే మరికొంచెం వివరంగా 'విశాఖపట్టణము జిల్లా వృత్తాంత సంగ్రహము' ఇలా పేర్కొన్నది. "వైశాఖవటం అను నామమునకు విశాఖపట్టణ మనునది సుశబ్దమై యున్నది. అనగా శాస్త్రీకేయ స్వామియొక్క పట్టణమని శాస్త్రర్యము. కులోత్తుంగ చోళుడను నొకరాజు సుమారు అయిదువందల సంవత్సరముల క్రిందట శ్రీ కాళీయాత్ర

వెళ్ళుచూ ప్రస్తుత విశాఖపట్టణ ప్రదేశమందు మకాం చేసి ఆ స్థలమును చూసి యాయన సంతోషించి రాసన్ సుబే అను నముద్రమునకు దక్షిణ భాగమందు తీర్థపురాళ్ళు అని పిలువబడు స్థలముయొద్ద వారి జాతమున కిష్టదేవత యయిన కుమారస్వామి విమిత్తము ఒక ఆలయము కట్టించెను."⁶

సుమారు వంద సంవత్సరాల క్రితం, అందునా చరిత్ర గ్రంథంగా కాక సమాచారార్థమై పైగా అంగ్ల రచనకు అనువాద ప్రాయమైన గ్రంథంలో అనుశృతంగా వస్తున్న కథనం పేర్కొనబడినదని సరిపెట్టుకోవచ్చును. అయితే, కులోత్తుంగ చోళునికి విశాఖపట్టానికి అసలు చుట్టరికం లేకుండా పోలేదు. ఆ కమామీశుకన్నా ముందర కీ.శీ. ఐదును వేంకట రమణయ్య గారి వ్రాత గమనించవలసి ఉంది. వారు విశాఖపట్టణానికి ఆ పేరు స్కంధునివరంగా వచ్చిందని రాస్తూనే ఈస్టిండియా కంపెనీ వారి కాలంలో వ్యాపారం ప్రధానవృత్తిగా గల ఆ కంపెనీ విశాఖపట్టణంలో తమ వ్యాపారాన్ని, గిడ్డంగులను తీసుకు కోవడం కోసం ఆక్కడ నిలిపి ఉంచిన పైన్యంలో సిపాయిలు చాలమంది విశాఖదేవుని భక్తులు కావడంవల్ల ఆ చిన్న బస్తీలో నముద్రతీరాన ఆ దేవునికి ఒక చిన్న గుడికట్టి పూజించేవారని కాబట్టి విశాఖపట్టణమనే పేరు వచ్చిందని వ్రాయడం జరిగింది.⁷

విశాఖపట్టణంలో ఆంగ్లేయుల వర్తక సంబంధం 1634 సం॥లో ప్రారంభమైనా ఆక్కడ వారి ఫేక్టరీ 1682 సం॥లో ప్రారంభమైంది.⁸ ఈ రెక్కవ సుమారు అయిదు వందల సంవత్సరాల క్రితం విశాఖ నముద్రతీరాన ఆలయం వెలసినదనిన ఆంగ్లేయ సమాచార గ్రంథాల మాట రైతే అయినా అది కులోత్తుంగచోళుని కాలంతో పరిపోదు.

కులోత్తుంగ చోళుని కాలానికి పూర్వమే విశాఖపట్టణ ముండినట్లు కాసనాలు సాక్ష్యమిస్తున్నవి.

శ. సం. 990 (క్రీ.శ. 1068) నాటి ద్రాక్షరామ భీమేశ్వర దేవాలయమున గల కాసనమొకటి 'విశాఖ పట్టణ'మునకు చెందిన

కోమటి యొకరు శ్రీ వీరేశ్వర మహాదేవరూప అందవత్తి, లోహ దివియ పెట్టిన వై నన్ని తెలియజేస్తోంది.⁹ అంటే నాటికి విశాఖపట్నం ఒక వ్యాపార కేంద్రంగా ఉండి ఉన్నదన్నమాట.

శ. సం. 101(3) అనగా క్రీ.శ. 1090-91 సం॥నాటి విశాఖపట్టణములోనే లభించిన కానవమొకటి శ్రీమతు విశాఖపట్టణ మైన కులోత్తుంగచోడ వట్టణమును పేర్కొన్నది.¹⁰

ఆయా సాక్ష్యముల నాధారముగా చేసుకొనియే “క్రీ.శ. 1083 ప్రాంతమున కులోత్తుంగుని సేనానియైన కరుణాకరుడు విశాఖపట్టణమును స్వాధీనపరుచుకొని దానికి కులోత్తుంగచోడ వట్టణమని పేరిడినాడు” అని కొందరు చరిత్రకారులు వ్రాయడం జరిగింది.¹¹

పై కానవ నిరూపణల వలన విశాఖపట్టణ నామమునకు గాని ఆ నామమేర్పడుటకు కారణమైన విశాఖేశ్వరాయముతో గాని కులోత్తుంగునికి సంబంధము లేదను విషయము స్పష్టమైనది.

ఇక, తదాయ నిర్మాత లేవరై యొందురన్నది ప్రశ్న:

వారెవరై న గాని స్కందుని, కుమారస్వామి, మహాసేనుని భక్తులు, పాదానుధ్యాకులు కావచ్చున్నది.

తమ పేరువగావి, పూర్వీకుల, పాలకుల పేళ్ళమీదుగా గాని, తమ వీరుడుల వరంగా గాని ఈశ్వర ప్రతిష్ఠలు కావించినవారు ఆంధ్రదేశ చరిత్రలో చెప్పుకోదగినంతగా కానవస్తారు. ఈ పాంప్రదాయానికి ప్రథమోదాహరణగా రేనాటిచోళ మహాదేవి (7వ శతాబ్ది) వనన్తితోటి తన పేరిట వసన్తిశ్వరుని ప్రతిష్ఠా పించుటను పేర్కొనవచ్చు.¹² తూర్పు చాళుక్య రెండవ విజయాదిత్యుడు వరేంద్ర మృగరాజును తన విరుదవరంగా అనేక నరేంద్రేశ్వరాలయములను నిర్మింపజేసాడు.¹³ కాకతీయుల కాలంలో ప్రోలేశ్వర,¹⁴ దేవేశ్వర¹⁵, దుదేశ్వరాది¹⁶ అలయములు వెలసినవి.

ఆంధ్రదేశమున అధికారము నెరపిన రాజవంశంలో స్కంద నామదేయులు కొందరున్నారు. కాకవాహనులలో మర్కట పురాణ ప్రకారం వరుసగా 5, 11, 26వ పాలకులుగా పేర్కొనబడిన స్కందస్తంభి, స్కందస్వాతి, శివస్కందులను వాయి పురాణమునలు పేర్కొనలేదు. కదవటి కాకవాహన రాజుల

సామంతుడుగ నొక స్కందనాగుడు కానవస్తున్నాడు. తొలి పల్లవులలో ఒక స్కందమూలుడు ముగ్గురు స్కందవర్మలు ఉన్నారు. 4-5 శతాబ్దాల కాలంలో పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా ప్రాంతమును ఏలిన కాలంకాయనులలో నందివర్మ, స్కందవర్మ నామ దేయులు కానవస్తారు. ఇట్టి పేర్లు శివ, కుమారస్వాముల పారమ్యాన్ని తెలియజేసేవే అయినప్పటికీ కాలంకాయనులు చిత్రరదస్వామి పాదానుధ్యాకులు. వారు విశాఖ ప్రాంతంలో స్కందుని ఆలయ నిర్మాతలు కావడానికి వారి రాజ్య విస్తీర్ణ పరిధులు కూడ అటంకంగా ఉన్నవి. ఇక గుప్త చక్రవర్తులలో స్కంద గుప్తుడున్నాడు గాని అతడు ఉత్తరావధానికి పరిమితమైనవాడు. తూర్పు చాళుక్యులు కాము మహాసేన పాదానుధ్యాకులమని చెప్పుకున్నారు. తూర్పు చాళుక్య రెండవ యుద్ధమల్లుడు తమ కులదైవమైన కుమారస్వామికి ఆలయం నిర్మించాడు. పేరుకు రగ్గట్టుగానే నిత్య యుద్ధాలతో బ్రతుకు గడపిన అతడు దేవసేనానికి ఆలయం నిర్మించడం తగినదే గాని అతని అధికారం అనిశ్చితంగా సాగినది గావున విశాఖ ప్రాంతంలో స్కందాలయ నిర్మాతానికి వీలు కలిగినది కాదు.

సముద్రగుప్తుని దక్షిణదిగ్విజయ యాత్రానంతరము కళింగాంధ్ర ప్రాంతమున వెలసిన దిన్న రాజ్యములలో సింహపురము (నేటి సింగుపురం, శ్రీకాకుళం జిల్లా) ఒకటి. ఆ రాజ్యపాలకుల నామ దేయములు ఉమవర్మ (కళింగాధిపతి), అచందవర్మ, నంద(ది) ప్రభంజనవర్మ (నకల కళింగాధిపతి) అమవని కై వమత సంబంధమును సూచించునవి. వారి కానవముద్రికలపై ‘పితృభక్త’ అను పదము ఉన్నది. కానవ రిపినిజాట్టి వారు నాణగవ శతాబ్దిపు చివరను, అయిదవ శతాబ్దిపు పూర్వార్థమునను రాజ్యమేలినట్లు కావించబడుతోంది. అట్లే రిపిని బట్టి క్రీ.శ. అయిదవ శతాబ్దికి చెందినటుల తోచుచున్న ఒక తామ్రకాసనమిచ్చిన శక్రదమనుడు అను రాజునకు కూడ పితృభక్త వంటిదేయగు ‘భట్టారక పాద పరిగ్రహీత’ అను విశేషణము కానవచ్చుచున్నది. ఈయన రాజుదాని కూడ సింహపురమే.

పై వారుగాక అయిదవ శతాబ్ది పూర్వార్థమును కళింగాంధ్ర ప్రాంత పాలకులలో నొకడు విశాఖవర్మ నామదేయుడు కానవస్తున్నాడు. ఇతడు తన రాజ్య సంవత్సరము ఏడవ యేట హేమంత రుతులోని ఏడవ పక్షమున ఇరువదవ దినమున తన తండ్రి వృణ్యర్థము గాన కొరొసోటక పారదాలిలోని టాంపాయక

వైకాపేక్ష్యర ఆలయ నిర్మాత ఎవరు?

అను గ్రామమును విష్ణుకర్క, శ్రేష్ఠికర్క, అగ్నికర్క, నాగకర్క, శివకర్క అను అయిదుగురు ఆశ్రేయ గోత్రజాంగు బ్రాహ్మణులకు దానముగా ఇచ్చిన కామ కావనము లభించినది.¹⁶ ఆ కావనములో ఇతడు బప్పభట్టారక పాదభక్తుడని విశేషించి చెప్పబడుట అందుకు తగినట్లుగానే ఉన్నది. కాననిపిని బట్టి మాతర కులజాడైన శక్తివర్మ కంటే ముందుండినవాడని తోచుచున్నది.¹⁷ కాబట్టి క్రీస్తుశకము 4వ శతాబ్దిము నాటివాడని ఎంచవచ్చును. ఈతని రాజదాని 'శ్రీ'పురము. అది నేటి శ్రీకాకుళం జిల్లాలో గల పిరిపురము (పాలకొండ, పోంపేట, చీపురపల్లి తాలూకాల)లో నేడేని కావచ్చును. ఈతడు తన రాజ్యమును అశ్వమేధ, రాజసూయములు నిర్వహించిన విష్ణుకుండిన మొదటిమాధవవర్మ వలన గాని, కళింగములోనివాడే అయిన వాళిష్ఠ గుణవర్మ వలన గాని, శైలోద్భవుల వలన గాని యుద్ధములలో కోల్పోయి ఉండవచ్చునని వి. వి. కృష్ణారావుగారి అభిప్రాయం.¹⁸ ఇట్టి యుద్ధములలో చిక్కుకొనియుండిన ఈతడు మహాసేనుని, దేవసేనాని, యుద్ధాది నాధుడూ యైన స్కందుని ఆలయమును నిర్మించుట కెంతేని ఆస్కారమున్నది. నేటి విశాఖపట్టణ ప్రాంతము నాటి విశాఖ వర్మ రాజ్యపరిధిలోనికి వస్తుంది. నముద్రతీరమున ఈశ్వరాలయములు (ఉదా: రామేశ్వరం) నిర్మించు ఆచారమున్నది. విశాఖ వర్మచే నిర్మింపబడినది కావున ఆ ఆలయమునకు వికాపేక్ష్యరాలయమనియు, ఆ ఆలయమున్న కావునకు విశాఖ పట్టణమనియు పేరు ఏర్పడి ఉండవచ్చును.

చరిత్రకారులు ఇంతకు ఈ విషయమై చర్చించెదరు గాక!

అధోజ్ఞాపితలు :

- 1) ఈనాడు (విజయనగరం) 16 మార్చి 1989, పు.4.
- 2) ఇండియన్ ఎక్స్ప్రెస్ (విజయనగరం), 22 సెప్టెంబర్, 1989.
- 3) పైడి. 3 అక్టోబర్, 1989.
- 4) మామిడిపూడి వేంకటరంగయ్య (నం). పంగ్రహ ఆంధ్ర విజ్ఞానకోశము, ఎనిమిదవ సంపుటము (హైదరాబాద్, 1971), పు.260.

- 5) కవికొండల వేంకట వత్సనారాయణమూర్తి, విశాఖమండల చరిత్రము (కాకినాడ, 1927), పు.1, 2.
- 6) విశాఖపురపు వేంకట కోదండరామ పంతులు 'విశాఖపట్టణము జిల్లా పుస్తాంత సంగ్రహము () పు.1.
- 7) బులుసు వేంకటరమణయ్య, 'ప్రాచీన శిథిలాలు - ధర్మ పదం', ఆంధ్రవత్రిక (వీక్లీ), 28-9-1984, పు.27.
- 8) డా॥ ఎమ్. యస్. ఆర్. అంజనేయులు,
- 9) దక్షిణ హిందూదేశ కావన సంపుటములు, 4. నెం.1012.
- 10) పైడి. 10. నెం.651.
- 11) డా॥ అల్లాడి వై దేహి, ఆంధ్రుల సాంఘిక చరిత్ర-మధ్య యుగము, (హైదరాబాద్, 1978) పు.47.
- 12) డా॥ పి. వి. వరబ్రహ్మకావ్రీ (నం), ఇన్స్క్రిప్షన్స్ ఆఫ్ ఆంధ్రప్రదేశ్, కడప డిస్ట్రిక్ట్, పార్ట్ - 1, (హైదరాబాద్, 1977) పు.14.
- 13) డా॥ ఎన్. వెంకటరమణయ్య, ది ఈస్టరన్ చాళుక్యాన్ ఆఫ్ వేంగి (మద్రాస్, 1950), పు.289.
- 14) డా॥ ఎమ్. వెంకటరమణయ్య (నం), ఇన్స్క్రిప్షన్స్ ఆఫ్ ఆంధ్రప్రదేశ్, వరంగల్ డిస్ట్రిక్ట్ (హైదరాబాద్, 1974), నెం.13.
- 15) డా॥ పి. వి. వరబ్రహ్మకావ్రీ, (నం), ఇన్స్క్రిప్షన్స్ ఆఫ్ ఆంధ్రప్రదేశ్, కరీంనగర్ డిస్ట్రిక్ట్, (హైదరాబాద్, 1974), నెం. 25 మరియు 36.
- 16) భావరాజు వేంకట కృష్ణారావు, ది హిస్టరీ ఆఫ్ ది ఎర్లీ రై నాస్ట్స్ ఆఫ్ ఆంధ్రదేశ (మద్రాసు, 1942) పు. 394, 395.
- 17) రాయబ్రోలు సుబ్రహ్మణ్యం (నం), తెలుగు సంస్కృతి, మొదటి సంపుటము, (పునఃసంకలనం) (హైదరాబాద్, 1983), పు.75.
- 18) ఎర్లీ రై నాస్ట్స్ ఆఫ్ ఆంధ్రదేశ, పు. 394, 467, 631.

~~~~~

అమ్మ జ్ఞాపకాల వధ్యశిలపై “ ముత్యాల ”

గుండె గోడల్ని చీల్చుకొని
కదలాడుతుంది అకాలి స్వప్నంగా
నీ చిర్నవ్యే
విషాద నేత్ర జలపాతాల్లోంచి
అంతరంగంలో దారాలు అల్లుకున్న
చీకటి జ్ఞాపకాల శవంపై
చిరుగాలి అలల కదలికల
తెగిపడ్డ కలల వ్యరాల సరంగా కూర్చి
అనురాగాల వలువలు వొడులుకొని
నిస్సిగ్గుగా బాధల వెకిలి నవ్వుల అగాధంలో
నల్ల గా ముద్ద కట్టిన భవిష్యత్తు
అల్లుకున్న ఆశల మేఘాలు నేల కూలిన అంతరంగం
సమాధి నిశ్శబ్దాన్ని తడుముకుంటూ
అడుగులు జార్చుకున్న లేత మొగ్గకు
పాండోయిన వసంతం
వెక్కిళ్ళు పట్టు కొస్తుంది
ఎండేసిన నిరాశలా ఆకాశం

జీవితాన్ని
ఊహల తోటల్లోకి నదిపించి
నీవు మాత్రం
మృత్యువు చిటికెన వేలు పట్టుకుని
మౌన ప్రవాహంలో జారిపడ్డావు
ఆకు రాలిన శస్త్రంలోంచి
హేమంతం చుట్టుకొచ్చింది
కిసాయి చేతి గాయానికి
భక్తుల కూలిపోయింది జీవిత వృక్షం

చిగురాకు పసిడి హృదయాల మీద జారవిడుస్తున్న
మంచి ముత్యాల మంచు లిందువుల స్పర్శకోసమూ కాదు
అంతరాంతరాల అస్తిత్వం రాల్చుకున్న
నక్షత్రాల దీన నేత్రాల విషాదం గురించి కాదు
కదుల్తున్న అజ్ఞానంలో కదలని మానవత్వం చెక్కిళ్ళపై
వేలాడుతున్న కన్నీటి చారికల గురించి కాదు
రాచిలకల రెక్కల చప్పుళ్ళలో
హృదయాగ్ని శిఖల జ్వాలల్లో
ప్రతి క్షణమూ ప్రతి చూపు
నరాల్లో మౌనంగా పారే రక్తంలా
నిర్దాక్షిణ్యంగా మృత్యువు కొరికేసిన
కన్నతల్లి స్వర స్పర్శ స్తబ్ధ గీతాల్లో
విధి దింపిన మేకుల బాధకి
గిరికిలు కొట్టిన గుండెల్లో
నన్ను నేను నిశ్శబ్దంలోకి విసిరేసి
కాలిన అనుభూతుల్లో ఆరేసుకుంటున్నాను
గుండె చీలిన ఆకాశంమీద
ఏమి ఎరగని పిచ్చి పసితనంలా
మాట్లాడుతున్నాను
మాతృ కలల పచ్చలారక ముందే
స్తబ్ధ జగత్తులోకి
నెట్టేయబడిన నేను మాట్లాడుతున్నాను
భవిష్యత్తు క్షణాలను చిదిమేస్తున్న
స్మృతి రేఖలపై కదలాడుతూ
ముక్క చెక్కలుగా పగలకొట్టబడ్డ
నా హృదయాన్ని చూడండి

మమతల కళ్ళలో వికారంగా
మొలకెత్తుతున్న బ్రహ్మజెముళ్ళ వికృతత్వాన్ని చూడండి
ఊరిన అంతరంగంలో
నా వికాశితనం అగాధాల లోతుల్ని
మీ మాతృ వాత్సల్య హృదయాల
శిఖరాల ఎత్తుల్ని కొల్చుకోండి
జీవితాల లోతుల్లో నర్తించే
వాస్తవాల నిజ స్వరూపాల్ని
గుండెల్ని పిండేసిన రహస్యాల్ని
స్తబ్ధ నరాల నిశ్శబ్ద నిశీధి శిఖరాల
అక్షు గీతాల స్వర్గా సంగీతాల్ని
అపరిచితపు చిరపరిచిత యమయాతనల్ని
పట్టుకు వేలాడుతున్న నేపథ్యం
ఎక్కడ నుంచి పలుకుతుంది
బోసిబోయిన హృది లోవల
ఆ గొంతుక

బావురుమనే చీకటి గది లోపల..
గూడు లేని పక్షిలా తిరగడం తప్ప
ఈ మనసులో విముంది..
నొక్కి చెప్పితే నిశ్శబ్దం
శబ్దాధారం లేని భావన..
ఒక అస్పష్టానుభూతి..
అవున్నిజం, నిజం
జీవితం సెకనుల ముల్లు
జీవితం అడుగుల సందడి
జీవితం విరక్తి
జీవితం ఆనంద్
జీవితం మెరుపు
జీవితం చావు
జీవితం ఒక జ్ఞాపకం
జీవితాన్ని మింగేస్తుంది కాలం
కాలాన్ని చరిత్ర జేయడం బతుకు.

వెలుగు పులుగు శ్రీ శివలింగం

ఈ నది జీవ నది
ఈ వృక్షం సతత హరిత
నీలో పారుతోంది నది
నీకు తెలియదు.
నీలో కుసుమ వికసిత
ఫలభరిత వృక్షం
నీకు తెలియదు.
అది అనాది.
అదే నీ బతుక్కి పునాది.

పెంచి దయతో నీకో అస్తిత్వం
రూపం కల్పించిన దాది.
గల గల పొరే నదిలో
మిల మిల మెరిసే నీళ్లు.
నది పాటు బతుకు బాటు
పక్ష్యాలు విప్పుతున్న సూర్యుడు
సాగర వంగమం కోసం నది పరుగు
పక్ష్యాలు పరుస్తూ అనంతాకాశంలోకి
ఎగిరే వెలుగు పులుగు.

డా॥ పెన్నా శివరామకృష్ణ

శ్రీషేంద్ర కవిత - భావచిత్ర భంగిమలు

“ది వర్డ్ ‘ఇమేజ్’ ఈజ్ ఓన్ ఆన్ ది మోస్ట్ కామన్ అండ్ ఎట్ ది సేమ్ టైమ్ మోస్ట్ బ్రూయింగ్ బర్న్ ఇన్ రిటర్న్ క్రిటిసిజమ్.”¹

కవిత్వ విమర్శలో అతి ప్రచురంగా ప్రయోగింపబడే ఇమేజ్ అనే పదాన్ని నిర్దిష్టంగా నిర్వచించటం సులభ సాధ్యం కాదు. ఈ శతాబ్దానికి ప్రతిమ, మూర్తి, మూర్తి, ప్రతికృతి, ప్రతిబింబం, చాయ, ప్రతిదృశ్య మొదలయిన అర్థాలున్నాయి.² థియోడర్ జోర్కోవస్కీ³ ఈ పదానికి మూర్తి (ఐకాన్), మానసిక చిత్రం (మెంటల్ పిక్చర్), అలంకారం (ఫిగర్ ఆన్ స్పీచ్) అనే అర్థాలు చెప్పాడు. సాహిత్యారంగాల్లో ఏదయినా ఒక సంఘటనకు గాని, వస్తువుకు గాని, వ్యక్తికి గాని, చేసే ప్రతి సృష్టిని ఇమేజ్ అనవచ్చు. పంచేంద్రియానుభవాల వలన ఏర్పడే మానసిక చిత్రాన్ని ‘ఇమేజ్’గా పేర్కొన్నారు విమర్శకులు. పదాలతో చిత్రీకరించే పాతకునిలో ఆవిష్కరించగలిగిన కవి అనుభూతిని మానసిక చిత్రం ఇమేజ్ అని సాహిత్యంలో విలక్షణార్థాన్ని పొందినది.

ఇమేజ్ కు బహువచన రూపం ‘ఇమేజరీ’. ఇమేజ్ కు సమానార్థకాలుగా తెలుగులో పదచిత్రం, భావచిత్రం, శబ్దచిత్రం, ‘కావ్యబింబం’ అనే పదాలు ప్రయోగంలో ఉన్నాయి. నారాయణ రెడ్డిగారు⁴ “ఇమేజరీ యనగా కల్పన యనవచ్చును. ‘ఇమేజ్’ యనగా కల్పనా చిత్రమనవలె. కాని దీనికన్న పదచిత్రమనుట లోనే సామంజస్య మున్నది” అన్నారు. పదచిత్రం, శబ్దచిత్రం అనేవి సమానార్థకాలే కవికున్న మాధ్యమం పదాలే కనుక వాటిని పదచిత్రమని ప్రత్యేకంగా పేర్కొనాల్సిన అవసరం లేదు. శబ్ద చిత్రమనగానే యమకాది రూప కేవల శబ్దచిత్రమనే భావం స్ఫురిస్తున్నది. అట్టి చిత్ర కవితకు సాహిత్యంలో అథమ స్థానమే. కనుక పదచిత్రం, శబ్ద చిత్రమనే పదాలు పమర్థ వంశాలు కావు.

హిందీ సాహిత్య విమర్శకులు, ప్రాచీన భారతీయాలంకారి కులు చెప్పిన బింబ ప్రతిబింబ భావాన్ని దృష్టిలో నుంచుకొని కావ్యబింబం అనే పదబంధాన్ని ప్రయోగించినట్లు తెలుస్తుంది.

అధునికుల బింబం ప్రాచీనుల ప్రతిబింబ వనానికి సమానార్థకం. కనుక కావ్యబింబంలో సృష్టమయిన అభివ్యక్తి కవిపించదు. భావ రూపమయిన చిత్రం అనే అర్థాన్నిచ్చే భావచిత్రం అనే పద బంధమే సమంజసంగా కనిపిస్తుంది.

కవి తన అనుభూతిని పాతకునికి అందించటంలో గల వైవిధ్యాన్ని ప్రస్తుతీకరించినాయి వివిధ అలంకారిక ప్రస్తానాలు. కవి అనుభూతి వతీత హృదయ వలకానికి హత్తుకోవటం చిత్రణ నైపుణ్యం వలన జరుగుతుంది. తద్వారా ఆ చిత్రం అందించే విశిష్టార్థ దోహతకత్వమే ధ్వన్యాత్మకత. అధునికులు ప్రయోగించే భావచిత్రం దృశ్యాత్మకత్వానికి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తుంది, ప్రతీక ధ్వన్యాత్మకతకు దోహదపడుతుంది.

“ఏన్ ఇమేజ్ ఈజ్ నాట్ ఆన్లైక్ ఎ బింబర్.... బట్ వేర్ యాజ్ ఆవర్ బింబర్ ప్రెజెంటింగ్ ఇట్సెల్ఫ్ సజేషన్ సమిథింగ్ ఇన్ దెఫినెట్, ‘హిజ్ ఇమేజ్ సజెస్టింగ్ సమిథింగ్ ఆర్ మోస్ట్ యాజ్ దిఫినెట్ ఎ ఇట్సెల్ఫ్....”⁵

ప్రతీకలోని అస్పష్టత భావచిత్రంలో ఉండదు. భావ చిత్రం సూక్ష్మమైన రూపరేఖలతో విషయాన్ని వ్యక్తపరుస్తుంది. ప్రతీక స్థూలమయింది. కాగా భావచిత్రం సూక్ష్మమయింది.

కవిత్వంలోని అనుభూతి గాఢత, చిత్రరేఖనంలోని అభివ్యక్తి విశిష్టత కలిపి ఏర్పడిన సమగ్ర కవితాకళ భావ చిత్రం. వర్ణ సంయోజన సాదృశ్యంలో ఉపమ కనిపించవచ్చు; చిత్రీకరణ సామర్థ్యంలో రూపకం రూపుకట్టవచ్చు. రేఖలు ప్రతీకాత్మకంగా ప్రతిస్పందింపవచ్చు; సమగ్ర చిత్ర స్వభావోక్తికి సమాదర్శం కావచ్చు అప్రస్తుత విషయాన్ని వ్యంజించవచ్చు. సర్వకవితా సామగ్రిని సమాదరించే సమగ్ర సజీవ కవితాకళ పత్రం భావచిత్రం.

రసం యొక్క వ్యక్తీకరణ, అలంకారం యొక్క శోభ, వ్యంజన వ్యభావమయిన వక్రత సంగీతం యొక్క ధ్వనిసాధన, శబ్దం యొక్క సౌష్ఠవం చిత్రరేఖనంలోని రాగాత్మకత, రైలి

యొక్క వైయక్తికతలకు సమాహార రూపమే భావచిత్రం అన్నారు డా॥ రఝకీం.⁶

భావచిత్రాలను వస్తుగత భావచిత్రాలని (అబ్జెక్టివ్ ఇమేజెస్), విషయగత భావచిత్రాలని (సబ్జెక్టివ్ ఇమేజెస్) రెండు విధాలుగా విభజించినారు విమర్శకులు.⁷

వస్తుగత భావచిత్రాలను దృశ్య భావచిత్రం (విజువల్ ఇమేజ్), శ్రవ్య భావచిత్రం (ఆడిటరీ ఇమేజ్) సూక్ష్మ భావచిత్రం (అల్ట్రేటరీ ఇమేజ్), ఆస్వాద్య భావచిత్రం (గస్టేటరీ ఇమేజ్), స్పర్శ భావచిత్రం (టాక్టువల్ ఇమేజ్), ఐంద్రిక భావచిత్రం, సమవాయభావచిత్రం (సిన్ ఈఫ్ థీజ్ ఇమేజ్), అవి ఏడు విధాలుగా చెప్పినారు విమర్శకులు వర్ణ, అకృత్యాదులయిన దృగ్గోచరాలను చెప్పేది దృశ్య భావచిత్రం స్థిరదృశ్య భావచిత్ర, చలనదృశ్య భావచిత్రం అవి దీనిని రెండు రకాలుగా పేర్కొనవచ్చు. కర్ణేంద్రియం వలన ప్రాప్తించే అనుభవాలకు అనుభూతులకు సంబంధించింది శ్రవ్యభావచిత్రం. సూక్ష్మేంద్రియానుభవాలకు అకృతి సూక్ష్మ భావచిత్రం. అనేక రకాల రుచుల ఆధారంగా కల్పించబడింది ఆస్వాద్య భావచిత్రం. స్పర్శానుభూతులను తెలిపేది స్పర్శ భావచిత్రం. గుప్తాంగాల ఆధారంగా చిత్రీకరించబడింది ఐంద్రిక భావచిత్రం. ఇంద్రియ విషయాలను వాటి సాదృశ్యాలను విచిత్రంగా సంయోగపరచటం సమవాయ భావచిత్రం.

విషయగత భావచిత్రాలు సామాజిక, రాజనైతిక, పౌరాణిక, చారిత్రక, సాంస్కృతిక, వైజ్ఞానిక, ప్రకృతివర, కళాత్మక, దైనిందిన జీవనసంబంధి, అరూప విషయగత మయినదిగా అనేక విధాలుగా ఉండవచ్చు.

మనస్సు బుద్ధి ఏకాగ్రమయినప్పుడే కళ్ళు చూసిన దృశ్యం భావచిత్రంగా రూపొందుతుంది. ఇంద్రియానుభవం హృదయంలో అనుభూతిగా మారి బుద్ధి ద్వారా నిశ్చయాత్మక మవుతుంది. మనోబుద్ధులు చేసే ఈ గ్రహణ పరిశీలనలే దృశ్యేతర ఇంద్రియానుభవాల విషయంలో కూడ చూడటంగా వాసన చూకాను, త్రాగి చూకాను ఇత్యాది చెప్పబడుతుంది. కనుక ఏ ఇంద్రియానుభూతికయినా దృశ్యతత్వం కప్పనిసరి. ఇంద్రియానుభూతులలోని దృశ్యతత్వమే కవి అభివ్యక్తి విశిష్టత ననుసరించి వివిధ భంగిమలలో భావచిత్రంగా సాక్షాత్కరిస్తుంది.

స్థావరాలలో ప్రాణశక్తిని, మానవేతర ప్రాణులలో మానవోద్రేకాలను వరువజ్జూది లక్షణాలను ఇతర వస్తువు

లన్నింటికీ ఆరోపించటం శేషేంద్ర భావచిత్రాలలో కనిపిస్తున్నవి. ప్రతిపద సార్వత్రిక, క్రుతి మథగ వదబంధ నిర్మాణం, వాక్యలయ అయన భావచిత్రాలకు విశిష్టతను చేకూర్చినాయి.

శేషేంద్ర కవితలో ప్రకృతి పరమయిన భావచిత్రాలు అధికంగా రూపుదిద్దుకున్నాయి. ప్రకృతిని ప్రతీకాత్మకంగా దర్శించి చిత్రించటం వలన అయన కవితలో ప్రతీకాత్మకత భావచిత్రాల ప్రాధాన్యం కనిపిస్తుంది.

“కవిత్వం ఎర్ర గుర్రంలా వరుగెత్తుకు వస్తోంది
రక్తంలో మునిగిన బాణంలా వీరుడు విడిచిన ప్రాణంలా”

పై భావచిత్రంలో మూడు ఉపమానాలున్నాయి. అవి విశానికి ఉపమానాలు కావు. ఉపమానాలుగా రూపొందింపబడిన ప్రతీకలు. ఈ మూడు ప్రతీకలు కలిగించే అనుభూతి వ్యగ్రతకు ఆ ప్రతీకలు వ్యంజనాశక్తి ఎంత కారణమో భావచిత్ర రచనలోని అంగాంగి సమన్వయం అంత కారణం. కవిత్వకు ప్రాణమయిన ఆధీశానికి ప్రతీక ‘ఎర్ర గుర్రం’. దురాగతాలకు గురయిన వర్గపు ప్రతీకార జ్ఞానకు ప్రతీక ‘రక్తంలో మునిగిన బాణం’. వేలాదిమందిని యోధులుగా తీర్చిదిద్ది ప్రేరణగా నిలుస్తుంది, వీరుడు విడిచిన ప్రాణం. అనుభూతి గమ్యంగా సాగే సోపానాలలో మొదటి రెండు దృగ్గోచరమయ్యే ప్రతీకలు. దిట్టదీపర అమూర్త ప్రతీక ప్రయోగింపబడడం వలన భావ చమత్కారం పరాకాష్ఠ వందుతుంది. “ప్రతీకవల్ల ఒక అంశానికి భావ తీక్షణత, తీవ్రత ప్రాప్తించగా సమగ్రత భావపూర్ణత భావచిత్రంవల్ల కలుగతాయి. అందుచేతనే ఉత్కృష్టమయిన కవితలో ప్రతీకలు భావచిత్రాలు రెండూ తోడుగా ప్రయోగింపబడుతూ ఉంటాయి.”⁸ పశ్చాత్తమయిన ప్రతీకలతో తీర్చబడిన ఈ ప్రతీకాత్మక భావచిత్రం కవిత్వం ఈనాడు సాదించవలసిన ప్రయోజనాలను ప్రస్ఫుటీకరించింది.

“నేనొక చెమట బిందువుని కందల కొండల్లో
ఉదయించే లోక బిందువుని
గుండెలతో నాకు తోస్తే నేనుండేది బాదల బిల్వ”

‘చెమట బిందువు’ శ్రమశక్తికి ప్రతీక. సూర్యుడు జీవన విశాసానికి, జనజాగృతికి, అభ్యున్నతికి ప్రతీక చెమట బిందువు అనే ఒక ప్రతీకను మరొక ప్రతీకతో ఉపమించటం ఈ భావచిత్రంలోని విశిష్టత. సూర్యుడనే అర్థంలో ప్రయోగింపబడిన ‘లోక బిందువు’నే ప్రయోగం చెమట బిందువు విశిష్టతను మరింత

శృష్టంగా వ్యక్తమవుతున్నది. 'దోష్టి' అనే మాట ద్వారా విశ్రుతనే శబ్దం, తద్వారా సూర్యుడు స్నేహితుడు అనే ద్వీపచారాలు కూడా స్ఫురిస్తున్నాయి. చెమటలుండువు, కండలు, కొర్రలు, సూర్యుడు బహిర్నేత్రానికి గోచరమయ్యేవి కాగా గుండెలు, బాధలు భావాత్మకమయినవి

“వేళ్ళు కాళ్ళయి నడిచే చెట్టు మనిషి
చెట్టుగా ఉంటే ఏడాది కొక చసంతమన్నా దక్కేది
మనిషిని అన్ని చసంతాలు కోల్పోయాను”

ఈ వ్యవస్థలో నిర్ణీత స్థితిలోనున్న మానవుని నైరాకాశ్యాన్ని వ్యక్తపరుస్తుంది ఈ భావచిత్రం మొదటి వాక్యంలో మనిషి చెట్టుగా రూపింపబడినాడు. రెండవ వాక్యంలో ఉపమానోపమేయాలకు సహేతుకమయిన వైవిధ్యం సృష్టించటంలో ఈ భావచిత్రం నైరాకాశ్యాన్ని ఎంతోపరిచటంలో శక్తివంతంగా అయోరణ్యమిస్తుంది

“నా దేశపు దినాలు రాళ్ళకు తగిలి పగులుతున్న వడవలు
నా దేశపు రాత్రులు గుండెకు తగిలి రగులుతున్న గొడవలు”

వీటిని రూపకానుప్రాణిత శ్రవ్య సంబంధి భావచిత్రాలుగా చెప్పవచ్చు. మొదటి వాక్యంలో ఉపమానం మూర్తమయినది; రెండవ వాక్యంలో అనూర్తమయినది. సుఖాల వీరు ఇంకిపోయిన వముద్రంలో మిగిలేవి సంకటాల కిలు మూత్రమే. తునాటి వ్యవస్థలో ప్రతిఒక్క వడవ తగ్గుమయిపోగా అహర్నిశలు మానవుడెలా కాంతి దూరుదవుతున్నాడో తెలుపుతున్నవి భావచిత్రాలు.

తౌతిక ప్రపంచంలోని మూర్తిమంతమయిన పదార్థాలనే ఉపమానోపమేయాలగా గ్రహించి చిత్రించిన పగులు పదచిత్రాలు (కాంక్రీట్ ఇమేజెస్). అనూర్తమయి కేవలం అంతర్నేత్రానికి మాత్రమే అనుభూతమయ్యే నిర్గుణ పదచిత్రాలు (అబ్స్ట్రాక్ట్ ఇమేజెస్) శేషేంద్ర చిత్రించినాడు. నిర్గుణ పదచిత్రాలలో కవి అనుభూతి గాఢత, ఆవేశ తీవ్రత, దర్శన ప్రతిభ వ్యక్తమవుతాయి. కనుకనే నిర్గుణ పదచిత్రాలు పాఠకుల మానసికానుభూతులను తాగృత మొనర్చి కవితా వస్తువువల్ల సుముఖత నేర్పరుస్తాయి

“రస్తాలు వేస్తూ కలలోకి
భవనాలు కడలా ముట్టుల్లోకి
ప్రాణాలతో నా దేశపు సరిహద్దుల కుడ్యాలు లేపుతా
శత్రువుల గుండెల్లోకి”

సుఖశీలనానికి ప్రతీక అయిన 'కలలు' అనూర్తమయి మొదటి అంశంలో లక్ష్యం కలలు అయితే రెండవ అంశంలో లక్ష్యం 'శత్రువుల గుండెలు' రెండవ భాగంలో ఉపకరణాలయిన ప్రాణాలు లక్ష్యమయిన 'శత్రువుల గుండెలు' రెండూ అనూర్తమయి. మొదటి వాక్యంలో శీవం పోసుకున్న ఈ భావచిత్రం మూడో వాక్యంలో అస్థిమాంసాలతో పరిపుష్టమయింది. రస్తాలు, కలలు, భవనాలు, ముట్టులు, సరిహద్దుల కుడ్యాలు ప్రతీకలనే విషయం ఇక్కడ గమనార్హం. భవనాలు, సరిహద్దుల కుడ్యాలు ఔన్నత్యం తెలపటమే సాధారణంగా కవిచిస్తుంది. కాని ఒకచోట ముట్టుల్లోకి అని మరోచోట శత్రువుల గుండెల్లోకి అనటం వలన మొదటిదానిలో కర్తవ్య నిర్వహణలోని ఉత్సాహం వ్యక్తమవుతున్నది రెండవదానిలో లక్షణావృత్తి ఆధారంగా శత్రు నాశనం కొరకు పిదపడటం ద్యోతకమవుతున్నది. శత్రువు గుండెల్లో నిద్రపోవటం అనే నానుడికి అందమయిన అభివ్యక్తి ఇది. పై భావచిత్రంలో మూడు కావ్యాలున్నాయనుకుంటే క్రమంగా పెరిగిన వాక్యాల దైర్ఘ్యత, అంత్యప్రాసలు, కుడ్యాలు, గుండెల్లోకి అనే శబ్దాలు ఉత్సాహ తీవ్రత కనుగుణంగా ఉన్నాయి. చివరి వాక్యంలో 'కుడ్యాలు', 'గుండెల్లోకి' అనే పదాలకు ఐతులు మరే పర్యాయ పదాల మవయోగించినా వాక్యం తన తేజస్సును కోల్పోతుంది.

“కాలాన్ని నా కాగితం చేసుకుంటా
దానిమీద లోకానికి ఒక వ్యవస్థం రాసి ఇస్తా
దానికింద నా ఊపిరితో సంతకం చేస్తా”

గ్రామికుని లక్ష్యాన్ని, ప్రస్థానాన్ని, ప్రయోజనాన్ని అనుభూతి పూర్వకంగా తెలియజేస్తున్నది భావచిత్రం. రూపంచేసి కాలాన్ని కాగితంగా చేసుకుని వ్రాయబడింది వ్యవస్థం. ఊపిరితో సంతకం చేస్తా అనే వాక్యం ఆ వ్యవస్థాన్ని నిజం చేయుటం కోసం తన ప్రాణాలను తణుగ పెడతాననే భావాన్ని ద్వంద్వీకృతున్నది.

“నా కోరిక గొంతెత్తి అరుస్తుంది
కాలపు వెన్నెముక విరగ్గొడుతుంది
దిగంత రేఖల్ని చింపివేస్తుంది
ఒక కొత్తకాస్సు లోకం మీదికి విసిరివేస్తుంది.”

ఈ భావచిత్రంలో 'కోరిక' అనే భావానికి సర్వశక్తి సంపన్నత ఆరోపించబడింది. దాని శక్తిచేత సశివతేయమనే అంశాలకు కూడా దృశ్యశ్వాసోపణ చేయటం వలన సహజత్వం వీధియింది.

మానవునిలో జ్ఞానశక్తి ఇచ్చాశక్తికి ప్రేరకం. ఇచ్చాశక్తి క్రియాశక్తిని ప్రబుద్ధులీకం చేస్తుందనే ధ్వనిపై భావచిత్రానికి అంత ప్రశస్తి.

“వశుల గొంతుల్లో పాటను పుచ్చుకొని పారిపోయింది రాత్రి”, “అళలు రక్త బిందువులు కలిపి అల్లిప దండ” మొదలయిన భావచిత్రాలలో, మూర్త, అమూర్త వద్యాల సమ్మేళనంలో అమూర్త భావాలన్నీ స్పష్టమయిన రూపాన్ని పొందినాయి.

“చీకటి రాలుతుంటే కనుగుడ్లు తింటున్నాయి” అనేది అస్వాద్య భావచిత్రంలా కనిపించే వీధిత్పాత్యకమయిన గాథాంధకార వర్ణనగాని, చెవుల్లో గంభీర విశ్పబ్ధ మంటలు మ్రోగుతున్నాయి - అనే శ్రవ్యభావచిత్రంలా కనిపిస్తూ, పరస్పర వ్యతిరేకార్థక శబ్దాలతో కూడిన విశ్పబ్ధ వర్ణనగాని సాధారణ అనుభవాలను సాధారణ శబ్దాల ద్వారా అసాధారణంగా చిత్రించినాడు.

“ఘామిలో ఉన్న చిన్నారి గింజ మొదలయింది పెట్టి, మొదట వచ్చిన రెండాకుల్ని చేతులుగా తోడించింది కృతజ్ఞతతో” దీనిలో అతి సాధారణమయిన ప్రకృతి దృశ్యాన్ని ఉత్ప్రేక్షించి భావచిత్రంగా రూపొందించిన తీరు శేషేంద్ర భావనాశక్తికి నిదర్శనం.

“సూర్యుడ ప్రమించని నా మాటల దేళలు” అన్నాడు. ఒక్కొక్క మాట ఒక దేశం; సూర్యుడ ప్రమించని బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యమంత వికారమయినది. పదాల కూర్పు ద్వారా ఒక్కొక్క మాటకు అనంతమయిన భావనైకాల్యాన్ని కల్పించినాడు.

మందహాసాలు చిందే వర్షకాలు, క్రూరనగరాల ఇనవదనాలు, నగ్నవృక్షత, వలసపోయిన చెట్ల కుటుంబాలు, పళ్ళ విట్టార్పులు, ఆక్రోశిస్తున్న అడవులు, పొలాల పొడుగులు మొదలయిన వదచిత్రాలలో అదేతనాలకు జీవశక్తిని ఆరోపించటం జరిగింది.

గర్జించే కూనయ్య, కిరణాల బండ్లు, కిరణాల సమూహాలు, అత్య ఉపరితిత్తులు, కలల భానాభా, అళల ద్వీపాలు, ఎగిరి పోయిన విమిషాలు, మరివెచ్చటి కోర్కెలు, విశ్పబ్ధపు సాలె గూడు, కోర్కెలు శిఖరాలమీద నిల్చేనున్న దేవాలయాలు, అనుభవాల రథచక్రాలు, భావాల మేఘాలు, ఎదిరించే శతాబ్దాలు, కలల రక్తనాళాలు, కాలపు రేవులు, కోర్కెల బిందూకులు, కలలగాలం మొదలయిన వదచిత్రాలలో మూర్త అమూర్త వద్యాల ఉపమానోపమేయాలుగా ప్రయోగింపబడినాయి.

అధునిక మహాభారతంలో సూర్యుని ప్రసక్తి సుమారు 75 సార్లు వస్తుంది. సూర్యుడు కేంద్రంగా అనేక సందర్భాలలో ప్రతీకలు భావచిత్రాలు కూర్చినాడు. కాని అసాధారణమయిన భావకతతో ఒకదానికి మరొకదానికి వీరికి లేకుండా వైవిధ్యంతో భావచిత్రాలతో శేషేంద్ర పాతకులను సమ్మోహితులను చేస్తాడు. ఈ క్రింద పేర్కొనబడిన కొన్ని భావచిత్రాలు ఈ విషయాన్ని ఋజువు చేస్తాయి.

“లేస్తోంది ఉషఃకాంతుల్లోనుంచి ఒక హస్తం, ఆ హస్తం కాలమనే నిరంతర క్రామికుని సమస్తం మునిషి పొలాల్లో ప్రవహించే చెమటలో రక్తంలో మునిగి లేస్తోంది, దూర దూరాలకు పిందూర కాంతులు చిందుతూ ఉంది”

[అ. భా. పు. 1]

“దీపం సూర్యుడ్ని పూర్తిగా కొల్లగొట్టి తరిమివేస్తే పావం కట్టుబట్టలతో నిష్క్రమించాడు పడమటి పొలాల మీదుగా”

[పు - 39]

“క్షణంలో, తూర్పు గుడిపెమీద గొంతెత్తిన ఎర్రటి కోడిపుంజులా లేచాడు సూర్యుడు” [పు - 4]

“సూర్యుడు కిరణాల బండ్లు తోలుకుని వస్తున్నాడు” [పు-4]

“ఇక్కడ సూర్యుడే రోజూ రాత్రుల గర్భంలోవించి ముక్కు మోహమూ లేని రక్తవిండంలా ఉడిపడుతుంటాడు” [పు-21]

“నేను చెమట బిందువుని

కండల కొండల్లో ఉదయించే లోకబిందువును [పు-49]

“రోజూ ఉదయాద్రి శిఖరం మీద

రక్తకాంతులు చిందే గుండ్రని పాట” [పు-53]

“సూర్యుడు ప్రాచీరేఖమీద ఉన్నాడు

అలమారు మీద ఆపిల్ వండులా” [పు-68]

“సాగలి భుజాన వేసుకుని వస్తున్నాడు

సూర్యుడు కొండ శిఖరాలెక్కి” [పు-70]

“కండల కంఠానికి లొంగి ఇక్కడ ఆకాశం

సూర్యుడ్ని అమ్ముకుంది గుప్పెడు నక్షత్రాల కోసం” [పు-86]

“అడవుల్లో ఉరితీసిన వీరుడిలా

ఉదయపు చెట్లలో వేలాడుతున్నాడు సూర్యుడు” [పు-89]

“అకాశం సూర్యుడి దేవాలయం” [పు-119]

“సూర్యఖింఠం ముక్కులై నదిలో కొట్టుకుపోతుంది” [పు-140] నూచికలు :

“మన మనోద్వార తోరణానికి, మానవతా సూర్యుడు
‘అవలత’ జ్వాలా గుళుచ్చమై వ్రేలాడుతున్నాడు” [పు-229]

“సూర్యుడు పోయిన తర్వాత సూర్యుడి దయ్యంలా వస్తుంది
చీకటి [పు-244]

“సూర్యుడు సముద్రాలమీద వంగి నీళ్ళు తాగే గుర్రం”
[పు - 253]

“సూర్యుడు ఉదయం పూచిన పూలతో క్రిడిస్తున్నాడు.”
[పు - 254]

ఇలాంటి భావచిత్రాలు విడిగా రమణీయ ప్రకృతి
వర్ణనలుగా కనిపిస్తాయి. ఆయా సందర్భాలలో ఉంచి గమ
నించితే ప్రతీకాత్మక భావచిత్రాలుగా విశిష్టార్థబోధకాలవుతాయి.
గాఢమయిన కవి అనుభూతి కవితగా అవతరిస్తే ఆ కవిత కవి
సంస్కారాన్ని సంపదించుకొని అంతఃసమన్వయాన్ని అం
వరుచుకొని పాతకుని ఆకర్షించి సమగ్ర ప్రయోజన సాధకమవు
తుంది కవితా వస్తువుమీద కవికున్న అధికారాన్ని క్లుప్తంగా
గుప్తంగా తీవ్రంగా చెబుతున్నాయి శేషేంద్ర భావచిత్రాలు.

1. థియోడర్ శోల్కోవస్కీ: డిజెన్ థాన్ పెడ్ ఇమేజెస్. పు-6.
2. సావస్కిరిట్ డిక్సనరీ: వి. యస్. అప్టే. పు-214.
3. డిజెన్ థాన్ పెడ్ ఇమేజెస్. పు-10.
4. ఆధునికాంధ్ర కవిత్వము : సంప్రదాయములు, ప్రయోగములు.
పు - 581.
5. టి. యి. హ్యూమ్. [నిలియం వై టిండాల్ : డి లిటరరీ
సింఠర్ పు-848 నుండి గ్రహించాను.]
6. కావ్యఖింట్ : కామాయనీ కా యోజనా. పు-66.
7. ఎ. వెంకటరావు, తెలుగు అభ్యుదయ కవిత్వంలో భావచిత్రాలు.
[ఉస్మావియా విశ్వవిద్యాలయానికి యం. పిల్. పట్టావికై
సమర్పించబడిన పీఠాంత వ్యాసం. వ్రాతప్రతిలో చేసిన
విభజనే ఇక్కడ గ్రహించాను.
8. పైదే. పు - 62.

అక్షరం అక్షయమై...

అక్షరం

మొలకెత్తుతుంది విత్తనంలా
పదాల కొమ్మల్లో చివుళ్ళెత్తి
విరబూస్తుంది పుష్పంలా

అక్షరం

ధ్వనిస్తుంది మృదంగనాదంలా
ప్రజల గొంతుకల్లోంచి
దూసుకొచ్చే నినాదంలా

అక్షరం

పొదుచుకొస్తుంది తొలిపొద్దులా
పుడమి గుండెల్ని
స్పృశించే తొలిముద్దులా

అక్షరం కవితవుతుంది

మొగ్గ పుష్పమైనట్లు
అక్షరం కావ్యమవుతుంది
పుష్పం ఫలమైనట్లు

అక్షరం - అక్షరం కలసి

పెనుమార్పుగ పల్లవించినట్లు

అక్షరం అక్షరం కలసి

పెను తుఫానుగ విప్లవించినట్లు

అక్షరం - హిమనగమై వెలుస్తుంది

అక్షరం - అక్షయమై నిలుస్తుంది.

—శ్రీ మద్ధూరు శ్రీనివాసులు

చర్మవ్యాధులకు

అతి గాఢంగా పనిచేసే అమృతాంజన్ డెర్మల్ ఆయింట్మెంట్

చర్మవ్యాధులకు ఉపయోగపడే సాధారణ ఆయింట్మెంట్లు ఎక్కువగా చర్మం లోపలకు ప్రవేశించలేవు కాని అమృతాంజన్ చర్మరోగ నివారణ ఔషధాలు విశిష్టంగా చేరిఉండడంచేత అమృతాంజన్ డెర్మల్ ఆయింట్మెంట్ మాత్రము లోపలకు ప్రవేశిస్తుంది. సాధారణ చర్మవ్యాధులను అతి శీఘ్రంగా నిర్మూలించి చర్మాన్ని పూర్వస్థితికి తెచ్చి సహజంగాను అరోగ్యవంతంగాను ఉంచుతుంది అమృతాంజన్-డెర్మల్ ఆయింట్మెంట్ తామర, గజి, దురద ఇతర చర్మ రోగాలకు అదర్భమైన నివారణ. నేడే కొనండి!

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్ 42-45, ౧జ్ చర్ప్ రోడ్డు, మద్రాసు 600 004

Amrutanjan Limited

“తెలుగు దున్నపోతు”

డా॥ నాగినేని బాస్కరరావు

వర్షాభావంతో
అసంపూర్ణ జల పంపిణీలో
అయోమయ విద్యుత్ సరాఫరాతో
- అందిన చాలిచాలని పంటతో
ప్రభుత్వ రుణ ప్రజాలతో
వణుకుతూ నిరసించిన టీర్లవస్త్రధారి - కృషివలుడు.

రక్షిత మంచినీటి కొరతలో
అసాంతం కమ్మిన దోపిడీ చీకటిలో
చాలని వసతి,
చాలని ఆహారంతో
కలుపిత వాతావరణంలో - వ్యవసాయ కూలి.

మురికి వాడలో, ఇరుకు గదిలో
ప్రగ్గే శరీరంతో
బొటాబొటీ భత్యంతో
పూట పూటకు అతి తక్కువ ధరకు
శ్రమను అమ్ముకుని పరిశ్రమల నిల్వే - శ్రామికుడు.

అన్నిటో ముందుంటామంటూ
వాస్తవంలో -
అన్నిటోనూ వంచించబడి
హింసించబడి, దారుణ దయనీయ స్థితిలో
“మార్కెట్ వస్తువు”గా -
మార్చబడ్డ - మానవి

మొగ్గడిశలోనే చెట్టుతత్వాన్ని కొనితెచ్చుకొని
మగత నాన్ని వదలి - మగతను జీర్ణించుకొని
ఎటూకాని అవ్యవస్థతో - యువత.

మంత్రి సారినప్పుడల్లా మారే
విద్యావీధానంలో -
మేధా అమేధం కాసిందే
తిరుణంలో - విద్యార్థి.

రిలీజునిజం రాపిడికి
నాయకత్వ దోపిడికి
తట్టుకుని
వివరకు ఒంటరిగా
ఒంటెత్తుపోకడగా
ఒటు కాదు తూటా నా మార్గమని
గొంతెత్తిన - వర్గ పోగాటకారుడు.
వీరితో మరికొందరు
మార్పు కోరుకున్న కాలంలో
అనుకూల కాలం గాలాన్ని చేపట్టి
ప్రజాజీవన సంద్రంలో
వాగ్దానాల నావను మరమ్మత్తు చేసుకుని
పదవుల చేపల కేతెంచి
తన హావభావముల చేత
పదవుల చేసిక్కించుకుని - నాయకుడు.

మార్గం మార్చి
పరిపాలన రోడ్డుమీద
ప్రజాసౌకర్యముల శకటమును పూన్చి
తోల నారంభించెను

శకటము కదలదు -
శకట సారధులు - సెలకటరీలు
శ్రమించిరి, స్వేదమును స్రవించిరి
అప్పుడు తెలుసుకొనిరి.

నాయకుని 11వ అవతారమే
శకటమును లాగుచున్నదని -
పాపం దానికి -
పత్రికా సంచికలను నమలటమే కాని
చదువుట తెలియనేర్వనిదని

అదియొక -
తెలుగు దున్నపోతుని.

ఆచార్య జాస్తి సూర్యనారాయణ

నేటి ద్రావిడార్య భాషల్లో సంస్కృతము

భాషాకంలో త్వ-తర్ (తస్యభావస్త్వతర్ ఎ ఎ 5-1 119) అనే ప్రత్యయాల వస్తాయని పాణిని వ్యాకరణం స్పష్టం గావించింది. గోత్వం (త్వ) గోతా (తర్) ఉదాహరణలు దీన్నాధారంగా చేసుకునే తెలుగు (తద్ధిత-1)లో త్వ ప్రత్య యార్థంలో తన వస్తుందని విశ్లేషించటం జరిగింది. అంటే 'తర్' లేదా 'తా' అనేది యర్థంలో సంస్కృతంలో ఉన్నప్పటికీ మనవారు 'త'నే గ్రహించారు. సంస్కృతం నుంచి వదాలను ప్రత్యయాలను ఎక్కువగా గ్రహించిన హిందీలో 'త్వ' కన్న 'తా' అంతాధికంగా ఉన్నాయి. వదాంతంలో సంయుక్తమైన (త్వ) ధ్వనిని పీరింతగా వాడుక చేయరు. దీనివల్ల వారు అసం యుక్తమైన 'తా'ని మాత్రమే అదరించి ఉంటారని చెప్పగలం. 'తా'కు సంస్కృతంలో సమూహార్థం గూడ (గ్రామజనబంధు భ్యస్తర్ 4.2.43) ఉంది. ఈ యర్థంలో దీని ప్రవృత్తి మూడు (గ్రామ-జన-బంధు) నామాలకు వరంగా చేరుతుంది. గణ గవాయ అనే మరో రెండు వదాలకు తరువాత ఈ ప్రత్యయం చేరటాన్ని వార్తీకకారుడు ప్రతిపాదించాడు. ఈ యర్థంలో ఈ ప్రత్యయాన్ని హిందీవాలు ప్రయోగించినట్లు వా పరిశీలనలో ఉదాహరణం లభించ లేదు. ఒక రాజకీయ పార్టీకి పేరుగా అన్ని భాషలలోపాలు హిందీలో కూడా ప్రచారంలో ఉన్న జనతా (జన సమూహం) అనేది సంస్కృతం నుంచి దేశీయ భాషల్లోకి వచ్చినట్లు గ్రహించ నగును.

'త్వ' అనే ప్రత్యయానికి బదులుగా తెలుగులో వచ్చే 'తన' అనేదానికి ప్రయోగం సూరదాస్ లో కొన్నిచోట్ల గలదు. బ్రాహ్మణతన మృగతన అనేవా ప్రయోగములు. అంటే తన ప్రకృతం నుంచి హిందీలోకి తెలుగులోకి వచ్చిందని చెప్పటమూ హిందీకన్న మునుపే ఈ ప్రత్యయం తెలుగులో గలదనేది వా సవము.

తెలుగు క్షార్వర్థంలో వచ్చే 'ఇ'కారంతో సమానంగా 'ఇ'కారం హిందీకి మునుపు ప్రాకృకాలయనంత కాలంలో గలదని

నేను సోదాహరణంగా (ప్రి హిందీ - తెలుగు - భారతి ఏప్రిల్ 1989లో) వివరించాను.

ఈ యంశాల్లో హిందీకి తెలుగుతో పొత్తు కుదురుతుంది. అంతేగాక విభిన్న తద్ధిత ప్రత్యయాలను నామాలకు వరంగా చేర్చి క్రాంత క్రాంత పదాలను నిర్మించటం గూడా హిందీలో గలదు. ఈ యంశంలో ప్రధానమైన భారతీయ భాషలు (అర్ఘ్య ద్రావిడ) ఒకే విధంగా ఉన్నాయని మన ఉదాహరణ వల్ల గ్రహించగలం.

ఇతర్ :

హిందీ	ఏకత్రత - మర్యాదిత, సేమిత, కుత్యత
వంగ	గచ్చిత జడిత
మరాఠీ	ఏకత్రత మర్యాదిత కేంద్రిత
గుజరాతీ	దోషిత
కన్నడ	చటులిత బదిరిత క్వణిత
తెలుగు	తిలతండువిత గవాక్షిత వలయి తవాదావిత

తర - తమ

హిందీ	గూఢతర గురుతమ (గరిష్ఠ) ప్రియతమ అధికతర పుణ్యతమ దామణ తర వరిష్ఠతమ
మరాఠీ	శ్రేష్ఠతమ శ్రేష్ఠక కవిష్ఠకవి బృహత్తర ధునికతమ
వంగ	గురుతర జేష్ఠపుత్ర క్షీణతర ద్విగుణతర మూఢతమ
గుజరాతీ	ఉచ్చతర బృహత్తర
కన్నడ	పరిణతతర ఉజ్జ్వలతర పిళంగతర భయంకరతర
తెలుగు	దీర్ఘతర (ద్రాపియస్) అల్పతర గురుతర (గరిష్ఠ)

ఇమనిష్ :

హిందీ : అంతిమ అదిమ అగ్రమ

మరాఠీ : అంతిమ లావిమ

గుజరాతీ : అంతిమ జడిమ

వంగ :

కన్నడ : ప్రౌఢిమ

తెలుగు : అగ్రమ ప్రౌఢిమ గంభీరిమ చారిత్రమ (చాడు)
తరుణిమ పటిమ చతురిమ భకారిమ ద్రాఘిమ

ఇది

హిందీ : ధూమిల వ్యష్టిల ఫేనిల

వంగ : జన్మిల ఫేనిల

లత్ :

తెలుగు : ధూమల శృంగర

మతుస్

హిందీ : భగవంతి (భగవంత భజనా) హనుమంత క్రోధి
వంత హర్షవంత తృషావంత

మరాఠీ : విచారహిత శ్రీమంత మూర్తిమంత

కన్నడ : ఆచారవంత బుద్ధివంత

తెలుగు : ప్రేమవంద విధివంత హనుమంత నిరాహారవంత
మౌనవంత మోక్షవంత ప్రాణవంత దోర్బలవంత

మత్ :

హిందీ : విధివత్ హర్షవత్ మూర్తిమత్ (మూర్తిమత్)

వంగ : గర్భవతీ (గర్భవత్) బుద్ధిమతీ (బుద్ధిమత్)

మరాఠీ : శ్రీమతీ (శ్రీమత్)

గుజరాతీ : మూర్తిమతీ అనురాగపతీ భక్తిమతీ

కన్నడ : మదవతీ

తెలుగు : భానుమత్ కాంతిమత్ యౌవనవతీ

కళ్యాణపతీ గభస్తిమత్ ధమత్ దోర్బత్ పక్షవత్

హిందీ : హనుమాన భగవాన

వంగ : బుద్ధిమాన విశ్వరూపాన

మరాఠీ : బుద్ధిమాసి ప్రజ్ఞావాన్ బలవాన్ గతిమాన్

గుజరాతీ : ఆయుష్మాన్ - భగవాన

పై భాషాకవుల (లాక్షణ్య అఖిల్య) ప్రయోగ విశేషాలివి
వీటిని అకృతిగణంలో చేర్చి గానీ తదన్యంగా గానీ సమర్థింప
వచ్చును. కాని అలా సమర్థింప వీలుగాని ప్రయోగాలు కొన్ని

అయా భాషల్లో ఉన్నాయి. వీటిని సంకర సంస్కృతం అని
అంటారు. దీన్ని బుద్ధుని సిద్ధాంతాలను ప్రతిపాదించేవాడు వాడుక
చేశాడు. ఇది గ్రంథస్థ భాష మాత్రమేగాని ఏనాడు ఏ దేశీయులును
వాడుక చేసిన భాష గాదు.

ఈ గ్రంథ వరసంపల్ల ఈ పదాలసంఖ్యాకంగా వ్యవహారం
లోకి వచ్చాయి. సంకర సంస్కృత లక్షణాలు కొన్ని నేటి
భారతీయ భాషల్లో గనబడుతున్నాయి.

సంస్కృత పదాలను ప్రత్యయాలను (వాటి కలయికలోని
ప్రత్యేకతను) ప్రత్యయాలను వాడుక చేయటంలో ఉత్తర
దేశీయుల భాష ముఖ్యంగా హిందీ, ద్రావిడ భాషలతో కొంత
భేదిస్తుంది. ఈ భేదానికి బౌద్ధుల గ్రంథ స్తమయిన భాషా రచన

భాషా విషయికంగా బౌద్ధుల దృష్టిని తెలియజేయుట ఈ
సందర్భంలో ముఖ్యం. బుద్ధుడు కపిలవస్తు నివాసి. నెటి బీహార్
ప్రాంతంలోని ప్రాంతాల్లో ఆయన చాలాకాలం విహరించాడు.
ఆయన కిక్కిరే జ్ఞానోదయ మయ్యిందంటారు. ఆయన తను
గ్రహించిన సత్యాన్ని శిష్యులకు మొదటిసారి బోధించటం
వారణాసిలో జరిగిందంటారు.

ఈయన తన భావాలను తెలపటానికి అనాడు ప్రచారంలో
ఉన్న పాళీ భాషను స్వీకరించాడు. ప్రాంతీయ భేదాలిందున్నాయి.
ఏ ప్రాంతం వారాప్రాంతీయ భాషనే ఆదరించాలని బుద్ధుడు తన
శిష్యులకు తెలియజేశాడు దీనివల్ల బౌద్ధ సిద్ధాంతాల బోధకుల
భాషలో భేదం వృద్ధం.

సంస్కృతాది పురాణాలందు తగిన పాండిత్యం గల
(కొందరు బ్రాహ్మణులు) బౌద్ధమతము నాదరించిరి. వీరికి ఈ
మతానుయాయు లాక్రయిస్తున్న భాషా వైవిధ్యం వింతగా అని
పించింది ఇంతకుమునుపాక్రయించిన హిందూమత సంప్ర
దాయమునకు దేశమంతట ఒకే విధమైన భాషను వాడుక చేయటం
వారు గుర్తించారు. అంతేకాక భాషా విషయికంగా ఏకరూపత
మిక్కిలి ప్రయోజనకారి అని వారు తమ అనుభవం వల్ల గ్రహి
ంచారు ఆ భాష సంస్కృతము పాణిని అనే వ్యాకరణకర్త
ప్రతిపాదించిన భాష యది దీన్నే బౌద్ధులందరూ ఆక్రయించుట
మంచిదని వీరి తలచారు దీనివల్ల కాలాకతరములో ప్రాంతీయు
లగు భేదియులు భాషకు సంక్రమించక ఏకరూపత నిలచియుండు
అని వీరి తలచిరి కాము గ్రహించిన ఈ సత్యమును బుద్ధునకు
పిన్ను వింటారు తన పరిమునకు తత్పద్ధాంతములకు సంస్కృత
మును మాధ్యమముగ స్వీకరించుట నాయన అంగీకరించలేదు. ఏ

ప్రాంతమువారా ప్రాంతీయ విధేయమైన భాషలో తన విద్వాంశములను గ్రహించటం తగునని యాతడనియె.

ఇంతటితో సర్వసమగ్రము బహుజనాదరణ పాత్రము దేశ కాల భేదముల కతీతము అయిన సంస్కృత భాష ప్రభావము బొడ్డుల భాషపై ప్రసరించుట విరోధంగా లేదు. అనాటి చాలు సంస్కృత విధేయముగ ప్రాకృతమును మంచి తమ గ్రంథములందు ప్రయోగింప మొదలిడిరి.

ప్రాకృత (పాళీ) వదముపై సంస్కృత ప్రత్యయములను చేర్చగా విష్ణున్నమైన వదమును వాడుక చేయుట ఈ యుద్యమము నందలి సారాంశము. సంస్కృత భాషా నియమముల నన్నింటిని సమగ్రముగా పాటించు సుద్దేశము వీరికి లేదు. తమ భాషను సంస్కృతమునకు సన్నిహితముగ నుండునట్లు చేయుట వీరి ప్రయత్నము. ఈ యుద్యమము శతాబ్దములపాటి విచ్ఛిన్నముగ సాగినది. నాటి వారి భాష పాళీ కన్న వేరైనది. సంస్కృతముతో తుల్యముగ గుర్తింపరానిది.

'కృ' అనే సంస్కృత రాకువు నుంచి కర్ అనే క్రియ ప్రాకృతంలో ఏర్పడింది. పాళీలో గూడ ఇది ప్రసిద్ధి గాంచింది.

దీనిపై సంస్కృతంలో గల 'కత్' (అత్) ప్రత్యయాన్ని చేర్చి నందు కరత చోరత్ మొదలయిన రూపాలు అనాటి వారి భాషలో ఏర్పడినాయి. కృ చోర్ అనే సంస్కృత రాకువులకు కత్ ప్రత్యయం చేరి తా వికరణ ప్రతం (కాంజనేషన్ పైన్) రావారి కృ = కుర్ + క + అత్ = కుర్వత్ చుర + అయ + అత్ = చారయత్ ఇత్యాదిగ రూపాలు గవాలి. అలా కాకుండా పాళీ సంస్కృత లక్షణాలు గల కరత్ చోరత్ మొదలగువాటిని సంకర భాషలనాలి. ఇది సంస్కృతంపైపు మొగ్గు చూపుతున్నందున సంకర సంస్కృతం అనదగును.

ఈ భాష ఏనాడు ఎవరు తమ అభిప్రాయ ప్రకటనకు వాడుక చేసిన భాష కాదు కేవలం గ్రంథ స్తమయినదీ భాష. ఈ విధంగా ఏర్పడిన పదాలు తద్దేశీయుల భాషల్లో ఉన్నాయి అంతే గాక అతే మొదలైన ఈ సంస్కృత ప్రతియాలను క్రియ వదాలకు పరంగా చేర్చినందున ఏర్పడే కహర్ ఉ ర త బైటక భాష తగిరర్ - ఖర్ మొదలైనవి భాషలో బాబుదాల్చి అనంతర కాలంలో హిందీ మొదలగు భాషల్లోకి వ్యాపించినవి.

బాల్యాన్ని తుంచేస్తున్న చేతలు

ఎండ

నీళ్ళను సైతం మరిగించే ఎండ
'గుయ్యి'మనే వడగాలి
నడుస్తే కాళ్ళు మల మల మాడిపోతాయి.

"ఒరే కన్నా!

బయట ఆటలాడకు
వడదెబ్బ తగులుతుంది
పగలు పడుకో!"

బంగాళాఖాతంలో తుఫాను
అకాశంనిండా ముల్బులు
వినుగు తొండం దొడ్డువర్షం
ఇంటికప్పు ఎగిరిపోయేంత ఈదురుగాలి

"ఒరే చిన్నా!

అవతల వాన నీళ్ళల్లో తడవకు
జలుబు చేస్తుంది త్వరం వస్తుంది
ఇంట్లోనే వుండు!"

సాయంత్రం అయిదు గంటలయితేనే చలి
చల్లని మంచు చలగా

మార్చి

కప్పుకోకుంటే

ముఖం కాళ్ళు మంచుగడ్డలే

"ఒరే పిల్లలూ

స్వేట్లర్లు వేసుకొని వేజులైన్ రాసుకోండి
పెదవులు ముఖం పగులుతాయి

రాత్రి తొందరగా బ్లాంకెట్టు కప్పుకోండి!"

ఉదయపూట

వసారాలో పేపరు తిప్పుతూ

మిత్రునితో చెప్పుకుపోతున్నా డాయన.

"చల్లని మా వూరు.

ఎండాకాలం చెరువులో హాయిగా ఈడేవాళ్ళం

వానాకాలం వీధుల్లో ఎంచక్కా కాగితం పడవలు

వేసేవాళ్ళం

చలికాలం రాత్రి నాలుగు బజార్ల వద్ద

వెచ్చగా జొన్న కొయ్యల మంటచుట్టూ

చలిమంటలు కాగేవాళ్ళం" అని—

—శ్రీ జాకంటి జగన్నాథం

దళితాగ్రహం

శ్రీ వాణీ రంగారావు

ఎవరిని దేబిరిస్తున్నాం మేం
మేము వదిలిన గాలి
మీరు పీలుస్తున్నారో
మీరు వదిలిన గాలి
మేం పీలుస్తున్నామో
మొత్తానికి
మనమందరమూ పీల్చేది గాలే.

హరిజనుడని అనకముందూ
మేము మనుషులమే
హరిజనుడని అన్నాకా
మేము మనుషులమే.

అసలు అంటరానితనం
ఎక్కడుందో మాకు తెలిదనుకుంటే
మీ భ్రమ.

మా తేమిలో ఉంది అంటరానితనం
మా విడితనంలో ఉంది అంటరానితనం.
ఎవరి గర్భకుహరంలో ఏ బీజం పడిందో
ఎవరి పాలిండ్ల సౌందర్యాలు
పరిలంగా కాపాడుకునే యత్నంలో
ఎవరి సొంతో ఎవరి శరీరాల పెరిగాయో
ఎవరి కెరుక

అంటరానితనం లేనేలేదక్కడ
ఉండొచ్చు అధికారంలో
ఉండొచ్చు బానిసత్వంలో
బూర్జువామ్యవర్గ దోపిడిలో

ఆర్. టి. సి. బస్సుమీద స్లోగన్ను
మైకుల ముందు లెక్కర్లు
రిజర్వేషన్లు రాగుతలు
గుండెల్లో గూడు కట్టుకున్న
ద్వేషాగ్నిని చల్లార్చవు.
దృష్టిలో స్థిరపడిన
న్యూనతను పోగొట్టవు.
నిత్యం భజించే డబ్బు దేవుణ్ణి
కట్టెసుకోవాలనే స్వార్థ శిఖామణుల్ని
దూడల చచ్చిన గేదెల ముందు
గడ్డి దూడలలాంటి రాయితీల స్రవ్యల్ని
నిర్వారకుల్ని చేసేందుకే
అయత్నం
ఈ యత్నం.

దళితులకి దయ చేయించే
శ్రాద్ధపు కర్మల్ని కాదు కోరేది
జీవించ హక్కు
ఉపరి స్త్రీ హక్కు.
'దగ్గో ప్రసాదిస్తారా'
ఖబర్దార్!

హస్తాల్ని కత్తుల్ని చేసి
చూపు తుపాకుల్ని చేసి
మేధా అణుబాంబుల్ని చేసి
విస్ఫోటిస్తాం
విజేతలమపుతాం.

తాగుబోతు

మూలం .

తెలుగు అనువాదం :

కీ.శే. జయశంకర ప్రసాద్

శ్రీ కాలిపు వీరభద్రుడు

“వేటి కేడు రోజులయిందండయ్యగారూ, తాగడం మాలుటంచండి, గలాసువి కూడా తాగలేదండీ నమ్మండి!”

“బోరా అబద్ధం పుట్టా, నీ బట్టల్నుంచి వస్తూన్న ఆ వాసనేంట్రా?”

“అదండీ, అది కానా రోజులయిందండీ ఏడు రోజుల కంటే ఎక్కువేనండీ. చీకట్లోనండీ సారాకాయలి మీదికెత్తి నోట్లోకి గట్టగట్టా వంటేస్తున్నానండీ. అప్పుడే బట్టలమీద కొద్దిగా వడిందండీ. మీ ముందు అబద్ధమెందుకండీ నా మాట నమ్మండి. ఏడు రోజుల్నుంచి ఒక్క చుక్క కూడా ఎరగనండీ!”

జమీందారు నవ్వాడు. అతని కొడుకు లక్ష్మోలో చదువు తున్నాడు. అప్పుడప్పుడు కొడుకు దగ్గరికి జమీందారొస్తూ ఉంటారు. కథలంటే చెవి కోసుకుంటారు. కథలు చెప్పేవాణ్ణి వెతగ్గా వెతగ్గా యీ కాగుబోతు దొరికాడు. ఏడు రాత్రి మధ్యాహ్నం, అప్పుడప్పుడు ఉదయం కూడా వస్తాడు. ఏనుల విందైన కథల్ని మంచి వనండుగా చెప్పి జమీందారుగారికి వినోదాన్ని అందిస్తూ ఉంటాడు.

నవ్వుతూ జమీందారన్నారు-“అయితే యివాళ కాగుకావా!”

“అబద్ధమాడనండీ. ఎంత దొరికినా యివాళ అమాంతం కాగేస్తానండీ. ఏడు రోజుల్నుంచి శనగలు తింటూ కాలం గడుపు తున్నానండీ ”

“ఎంతగా వుండే. ఏడు రోజుల్నుంచి రుచిగా యింత తోంచేయనివాడివి యిప్పుడు లాగాలనుకుంటున్నావా?....”

“హయైన శీవితం ఒక్క గడియ చాలదండీ అయ్యగారూ కలకాలం దుఃఖాల శీవిత మెందుకండీ; ఆ హయిలో యిలాంటి నీరసం రోజుల్ని యిట్టే గడిపేయొచ్చునండీ ”

“సరే, యివాళ నువ్వేమిచేమిటి చేసావో చెప్పు.”

“నేనండీ; ఉదయాన్నే బొగమంచు వదుతుందా? దాంట్లో సూర్యుడు ముఖాన్ని దాచుకున్నట్టుగానే మావిన దువ్వుటి ముసుగులో నేనూ నా ముఖాన్ని దాచుకున్నానండీ.”

“జమీందారు నవ్వుతూ అడిగారు - “ముఖం ముడుచుకొని వదుకోదానికి కారణం?”

“ఏడు రోజులై ఒక్క చుక్క తాగలేదంటే యీ ముఖాన్ని ఎలా చూపిస్తానండీ లోకానికి? పన్నెండుకల్లా ఎండ బాగా వచ్చాక లేవక తప్పలేదండీ. లేచి ముఖం కడుగుతూ వుంటే తేంతుండీ వచ్చిన ఆ దుఃఖాన్ని నే చెప్పలేనండీ దబ్బులయితే కొంచెం దగ్గరున్నాయండీ. శనగలు తింటూ తింటూ అనహ్యం వేషిందండీ. వరోటా కోసమని వెళ్ళానండీ. తింటూ బొయ్యి దగ్గర వెచ్చగా కూర్చున్నానండీ. ఆ తర్వాత గోమతి ఒడ్డుకి వెళ్ళానండీ. అక్కడ యిటూ అటూ తిరిగేటప్పటికి సాయంకాల మయిందండీ మంచు వరుతూ ఉండే వరుగెత్తుకొని తమ దగ్గరి కొచ్చేసానండీ.”

“కావుంది. అవాళ గొల్లపిల్లి కథ చెప్పావా. అందులో అనవుద్దోలా ఆ అమ్మాయి చీర చెంగులో వేయించిన మొక్క తొన్న గింజలికి బదులుగా ముత్యాలు పోసాడన్నావు, అది నిజమేనా?”

“నిజమే అయ్యగారూ. పావమా అమ్మాయి అకలితో ఉండేమో, నోట్లో పోసుకొని థూ థూ అని ఉమ్మేసిందండీ!.... ఆ తర్వాత ఏదేసిందండీ. గొబ్బిళ్ళెప్పుడూ మంచి చెడ్డా ఆలోచించకుండా యిలాంటి వేళాకోళాలే చేస్తుంటారండీ. అనాడు శ్రీరామచంద్రుడు కూడా హనుమంతుడి కిలాగే ముత్యాల హారం.....”

జమీందారు వగలబడి నవ్వుసాగారు. పొట్ట బెక్కలయ్యే బట్ట వున్నాడు. ఊపిరి తీసుకోడం కష్టమయింది. ఎలా గయితేనేం నవ్వుని అదుపులోకి తెచ్చుకున్నాడు - “గొప్ప వాళ్ళంటే ఏంటనుకున్నావో; పేదవాళ్ళు పేదవాళ్ళే. ఆ వెర్రి బాగుర్తి ఎప్పుడన్నా ముత్యాలు చూసుండే గదా పావం, నమి లేయాలనుకుంది. ఇప్పటివరకు నువ్వు చెప్పిన కథలన్నింటి లోనూ కష్టాలు కన్నీళ్ళు ఉన్నాయి. చక్రవర్తుల కష్టాలు, అంతఃపురాల్లో మహారాజుల వలించని ప్రేమ గాథలు, కరుణ పూరిత కథలు యిలాంటివే చెప్పావు. కాని యింతగా నవ్వించే కథని మరొక్కటి చెప్పావంటే నీకు మంచి విలువైన సరుకు యిప్పిస్తా.”

“చిత్తం ఆయ్యగారండీ. అవన్నీ మా కాక చెబుతూ వుంటే వినేవాళ్ళండీ. అంతఃపురాలలో కుమిలి కుమిలి ఏదో ఆ మహారాజుల గాథలు నా బుర్రలో ఎప్పుడూ తిరుగుతూ ఉంటాయండీ. వాళ్ళ బాధలు కష్టాలు తలచుకుంటే నా కేడుబొమ్మం దండీ.... బాగ్యవంతులు నిరుపేదలవుతారు. గొప్పొక్క గర్వాలు అడగిపోతాయి. అయినా యీ లోకం పిచ్చిదండయ్యగారూ. ఆ పిచ్చిని మరిచిపోతావితే నేను తాగుతున్నానండీ లేకపోతే మెదలో ఉరితాడులాగ ఎందుకండీ యీ పాడు అలవాటు నాకు?”

జమీందారు కుమకుపాట్లు వదుతున్నారు. కుంవట్లో నిప్పులు మండుతున్నాయి. తాగుబోతు చలితో వణుకుతున్నాడు. చేతులతో వొళ్ళంతా వెచ్చబెట్టుకుంటున్నాడు. తుళ్ళివదుతూ జమీందారు లేచారు - “సరే, యింక నువ్వెళ్ళు. నాకు సిద్దోస్తోంది. ఆ డేబిల్ మీద రూపాయుండ. తీసుకుపో. లల్లాని రమ్మన్నావని చెప్పు ”

తాగుబోతు రూపాయి తీసుకొని నెమ్మదిగా తారుకున్నాడు. లల్లా జమీందారుగారి గుమాస్తా. లల్లా కోసం వస్తూ ఉండగా ఓ గది దగ్గర ఏడుస్తూ వెక్కుకున్న శబ్దం వినిపించింది. అక్కడ తాగుబోతు నిలబడి వివసాగాడు.

“గాడిద కొడుకా, ఏడుపెందుకురా? చినబాబుగారు రెండే గదరా తన్నేయి! గుండుతో పేల్చలేదు గదా?” కర్కశంగా లల్లా అంటున్నాడు. జవాబుకి బదులుగా వెక్కిళ్లు వినిపిస్తున్నాయి. దాంతో మరింత కఠినంగా లల్లా అంటున్నాడు-“ఒరేయ్ మదూ, వెళ్ళి వడుకో. నంగిరి వేషాలెయ్యకు. నేను లేచానంటే తొక్క లొలిచేస్తాను. తెలిపిందా?”

తాగుబోతు వింటున్నాడు. పిల్లవాడి వెక్కిళ్లు ఎక్కువయ్యాయి. మళ్ళీ వినిపించింది - “ఇక్కడుంచి పోతావా, దొక్కలో తన్నుమన్నావా?”

పిల్లాడు భయంతో బయటి కొచ్చేసాడు. ఆ పిల్లాడి అందమైన తెల్లని ముఖాన్ని తాగుబోతు చూసాడు. కన్నీరు కాయ తూగింది. పిల్లాడి ముద్దుగా దగ్గరికి తీసుకొని కన్నీరు తుడిచేడు. గేటు బయటికి తీసుకొచ్చాడు. వదలుతుంది. చలి వివరీతంగా ఉంది ఇద్దరూ మౌనంగా నడుస్తున్నారు. తాగుబోతు చూపిస్తున్న సహానుభూతిని అమాయకమైన ఆ చిన్ని హృదయం మౌనంగా స్వీకరించింది. పిల్లాడు ఏడుపు మానాడు. ఓ చిన్న సందు పద్ద అగగానే పిల్లాడు మళ్ళీ వెక్కసాగాడు. పిల్లాడి కుదుపుతూ తాగుబోతు అడిగాడు - “ఇప్పుడింతెందుకురా ఏడుపు?”

“ఉదయం మంచి ఏమీ తినలేదు.”

“ఆ, తిన్నేదా! పేద జమీందారుల దగ్గరున్నావు. వీకేమీ తినడానికి పెట్టలేదా?”

“ఆ మాట చెబుదామనే గుమాస్తా దగ్గరికెళ్ళాను. డెబ్బ రెలాగూ రోజూ తింటున్నాను. ఇవాళ తిండి కూడా తినలేదు. చినబాబుగారి ఓవర్ కోటు వట్టుకొని ఆట దగ్గరే ఉదయం నుంచి సాయంకాలం వరకూ ఉన్నాను. ఏడుకొచ్చాం యింటికి. తొమ్మిది వరకూ ఆ వనీ యీ వనీ చేసాను. అంచేత పిండి ఆడించలేక పోయాను. రొద్దాలెలా వస్తాయి! గుమాస్తాతో చెప్పడానికెళ్ళాను!” అకలి గురించి చెబుతూ ఉండగా పిల్లాడి దైవ్యం, అకలి - రెండూ చుట్టుముట్టాయి. మళ్ళీ వెక్కడం మొదలయింది.

తాగుబోతు పిల్లాడి రెక్క పట్టుకొని ఆ వీధిలోంచి లాక్కు పోయాడు. ఓ మురికి కొట్టు గది తలుపు నెట్టుతూ పిల్లాడితో లోపలి కెళ్ళాడు. చీకట్లో తడుముతూ అగ్గిపుల్ల గీసి కిరోసిన్ బుడ్డి వెలిగించాడు. చిరిగిన దువ్వుటి కింద వెదికితే చిన్న పరోటా ముక్క దొరికింది! పిల్లాడి చేతిలో పెట్ట - “దీన్ని తింటూ ఉండు. నీ దొక్క నింపడానికి ఏదో తేవాలిగా. ఏం వింటున్నావా? ఏదొద్దు. ఏదైనా చితగ్గొద్దేస్తాను. ఏడువంటే నాకు గొప్ప చిరాకు. భదవా, నన్ను కూడా ఏడిపిద్దామనే...”

తాగుబోతు వీధిలోకి వచ్చాడు. వాడి చేతిలో ఓ రూపాయుంది. వన్నెండతాల కల్లు, రెండతాల ఎకోడి..... వొడ్డు. బంగళాదుంపలు పెనగల కూర .. చ వొడ్డు. నాల్గతాల మాంసం కూర తీసుకుంటాను. అయ్యో, రాత; యీ గుంటడు ఒక డున్నాడు గదా. వీడి కడుపు నింపాలి. అయినా వాడు తినేదనగా ఎంతలే!.... అయ్యో, యీనాటివరకు యింకొకరి గురించిన ఆలోచనే లేదు సరే యిప్పుడింతకీ ఏది కొనాలి. మొదట కల్లు తాగితే. ఈ ఆలోచనతో అకలి కళ్ళల్లోకి విద్యుత్ కాంతి వచ్చింది. కాని అనుకోకుండానే అతనో మిఠాయి కొట్టు దగ్గరి కొచ్చాడు కల్లు తాగాలనే సంగతే మరిచిపోయాడు. ఆ రూపాయికి మిఠాయి, ఉప్పు కారం ఉన్న గారెల్లాంటివి కొన్నాడు. వరుగు లాంటి నడకతో యిల్లు చేరుకున్నాడు. ఇద్దరూ వక్కపక్కన కూర్చొని తినుబండారాలు ముందు పెట్టుకున్నారు. వాటి సువాసనలు ముక్కుపుటాలకు తాకగానే పిల్లాడి నోడూరింది ముఖంలో చిరు నవ్వు వచ్చింది.

తాగుబోతు పుట్టి కుండలోంచి నీళ్ళు తీసాడు. “ఓరి గుంట నాగన్నా, నవ్వాచ్చిందిరా! సువాసన ముక్కుకి తగిలింది

కదూ! తను. కడుపు నిండా తను. మళ్ళీ ఏదైనా వాళ్ళ హాసం చేసేస్తాను.

ఎన్నాళ్ళనుంచో కలిసివున్న మిత్రుల్లాగ యిద్దరూ వంక్రిలో కూర్చోని కడుపునిండా తిన్నారు. చెమ్మగా ఉన్న ఆ నేలమీదే పడుకొని, తాగుబోతుది పాత పెద్దకోటు తీసి ఆ పిల్లాడు తన వంటినిండా కప్పకున్నాడు. పిల్లాడు నిద్రపోయాక తాగుబోతు దుప్పటి ముసుగుతన్ని గొణుక్కున్నాడు - "ఏడు రోజులై ఒక్క చుక్క గొంతులో పోసుకోలేదు. ఇవాళన్నా హాయిగా తాగి, తిని కమ్మగా నిద్ర పోవాలనుకుంటే యీ గుంటడు నాకు దాపురించేడు!"

* * *

మొట్టమొదటగా అవా తాగుబోతు ఆలోచన అనే వెలుతురులో కళ్ళు తెరిచి చిందర వందరగా పడిఉన్న ఆ గది లోని దారిద్ర్య విభూతిని చూసాడు. ముణుకులికి గడ్డాన్ని ఆనించి కూర్చున్న పిల్లాడిని చూసాడు ఎంతో దాదాపుతూ తనలో తనే ప్రశ్న వేసుకున్నాడు - ఈ సుకుమార పుష్పానికి కష్టాలు కలిగించ దానికి నిర్ణయమే వృష్టించినదెవరో కదా! వీడ్ని పెట్టుకొని కుటుంబ జీవితం గడవమని నా నొసట రాసి ఉందా? ఇలా జరుగుతుందని నేనెన్నడూ అనుకోలేదు. దురదృష్టవంతుడిని! నా మమత, వ్యామోహం - ఇలాంటివాటిపై యంతవరకూ సారా పీసాదే నర్వాధికారమున్నా. కాని యీనాడు ఆ అధికారం వీడికి చెంది పోయింది. ఈ భద్రవ నా జీవితం మీద మహేంద్రకాలాన్ని ప్రయోగించనున్నాడా? అలాంటప్పుడు నే చెయ్యగలిగిందేగా ఏముంది? మా యిరువురి పొట్టలెలా గడుస్తాయి?... లాభం లేదు. వీడ్నిక్కడుంచి తగిలెయ్యాలి - లేదాకా!

పిల్లాడు ఆవలింత తీస్తూ లేచి కూర్చున్నాడు. తాగుబోతు న్నాడు - "లేరా లే. లేచి తను. రాత్రి తినగా ఏదో మిగిలుంటుందిలే. తినేసి నీ తోవ ముప్పు చూసుకో! నీ పేరేమి ఉన్నావు?"

పిల్లాడు మామూలుగానే నవ్వాడు - "మదు! పళ్ళు తోము కొని మొగమన్నా కడగొద్దా తినడానికి! అయినా నేనెక్కడికి పోతాను?"

ఓహో, ఎక్కడికి పొమ్మని చెప్పేది వీడ్ని? ఏట్లోకి పొమ్మని చెప్పాలా ... పాపం, యివార్ని వరకు దుఃఖమనే బట్టిలో మండుతూనే ఉన్నాడు. అయితే.... తాగుబోతు మౌనంగా ఆలోచిస్తూ యింట్లోంచి బయటికొచ్చాడు. లోపల కోసంతో మండి

పడుతున్నాడు.... ఒరే భద్రవా, నేనింక యిక్కడికి రాకులేరా. నువ్వే ఉండు యీ కొట్టు గదిలో!

తాగుబోతు గోమతి ఒడ్డుకి వచ్చేడు. ప్రకాంతంగా అక్కడెన్నో విషయాలు ఆలోచించాలని వచ్చాడు కాని ఏమీ ఆలోచించలేకపోయాడు. ముఖం కాళ్ళూ చేతులూ కడుక్కున్నాడు. ఎండ బాగా వచ్చింది గోమతి ప్రవాహం చూస్తూ ఎంతోపు గడిచాడు. ఎండ వెచ్చగా తగులుతూ ఉంటే ఆ హాయిలో తనకి కలిగిన కష్టాన్ని మరచిపోవాలని ప్రయత్నిస్తున్నాడు. అంతలో ఎవరో పిల్చినట్టయింది—

"దిలేవాడివేనయ్యా, ఎక్కడున్నావో? ఏళ్ళు గడిచాయి కనబడి! నిమ్మ వెదికి వెదికి విసిగిపోయానంటే నమ్ము."

తాగుబోతు బ్రుళ్ళిపడి చూసాడు. ఎవరో తెలిపిన వంక్రి లాగే ఉన్నాడు. కాని ఎవరయిందీ స్పష్టంగా తెలీకుండా వుంది.

మళ్ళీ ఆతనే అన్నాడు - "నీతోనే చుట్టాడుటన్నాను. వింటున్నావా. తీసుకుపో సానవట్టే నీ మిషను లేదా రోడ్డుమీద గిరాచేస్తాను. నేనుండే దొకే గది. నా సామాన్లకే చోటు చాల కుండా వుంది."

"ఓ, రామ్మో! మవ్వా! మరిచేపోయానయ్యా, పద పద, ఇవాళే తీసుకుంటాను." తాగుబోతున్నాడు.

ఇదీ మంచికే జరిగింది. దీన్ని అమ్మేస్తే కొన్ని రోజులన్నా గడబొచ్చు - తాగుబోతునుకున్నాడు.

గోమతిలో స్నానం చేసి ఆ దగ్గర్లోనే ఉన్న రామ్మో యింటికొచ్చాడు. సానవట్టే యంత్రాన్ని తీసుకొన్నాడు.

చాలాకాలానికి మళ్ళీ ఆ యంత్రం తాగుబోతు భుజం మీది కెక్కింది. ఇంటికి తీసుకొచ్చాడు. పిల్లాడు కూర్చోనున్నాడు.

"తిన్నావా లేదురా భద్రవా" అని పిల్లాడిని అడిగాడు.

"కడుపునిండా తిన్నాను. అదు నీక్కుడా వుంటాను." అంటూ ఆ పిల్లాడు సహజమైన తియ్యని తన నవ్వుతో ఆ గదిని తడిపివేసాడు. తాగుబోతు ఓ క్షణం మౌనం వహించేడు. తర్వాత అక్కడున్నవి తిని మంచిసీళ్ళు తాగాడు. ఆలోచనలో పడ్డాడు.

'దీన్నే అదృష్టమంటారు కాబోలు. సరే, యివార్నినుంచి మళ్ళీ నేనూ నా సానవట్టే మిషను రోడ్డున పడతా. దీంతో మా యిద్దరి పొట్టలూ గడిచిపోతాయి. ఆ పాత చరఖా మళ్ళీ భుజం మీదికొచ్చింది. ఏదో యీ కథలా ఆ కథలా చెప్పుకుంటూ

**Statement about Ownership and other
Particulars about Newspaper,
BHARATHI**

Form IV [See Rule-8]

1. Place of Publication: VIJAYA NADA
2. Periodicity of Publication: MONTHLY
3. Printer's Name: S. Radhakrishna
Whether Citizen of India: Yes
Address: 14-14-21 Mallikharjunarao street,
Vijayawada-3.
4. Publisher's Name: S. Radhakrishna
Whether Citizen of India: Yes
Address: 14-14-21 Mallikharjunarao street,
Vijayawada-3.
5. Editor: S. Radhakrishna
Whether Citizen of India: Yes
Address: 14-14-21, Mallikarjuna Rao street,
Gandhinagar, Vijayawada-3
6. Names and Addresses of Individuals who own the News
paper and partners or share holders holding more than
one percent of the total capital.
(1) Name: S. Kamakshamma, 1, Luz Avenue, Mylapur,
Madras 600 004, (2) S. Radhakrishna, Address 14-14-21,
Mallikarjuna Rao Street, Gandhinagar, Vijayawada-3, (3)
Name: S. Nageswara Rao, Address: 1, Luz Avenue,
Mylapur, Madras 600 004, (4) Name: S. Rajeswari,
Address 14-14-21, Mallikarjuna Rao Street, Gandhina-
gar, Vijayawada-3, (5) Name S. Seshamma, Address:
1 Luz Avenue, Mylapur, Madras 600 004, (6) Name:
G V Subba Rao, Trustee Amrutha Dharma Nidhi, Ad-
dress 42-45 Luz Church Road, Madras 600 004, (7)
Name S Ramayamma, Address 1, Luz Avenue, My-
lapur Madras 600 004, (8) Name P Satyanarayana,
Address Plot No 28, Bhagyalakshmi Nagar, (Behind
Kalpana Talkies), Hyderabad 500 380, (9) M/s Sambhu
Prasad & Sons P Ltd 63, Rayapettah High Road,
Madras 600 004, (10) Mr M S Kini, 1-9-1122/3/1,
Dayananda Nagar, Hyderabad 500 004, (11) Sri V Sun-
dara, No 20 First Main Road, Thiruvanniyur, Madras
(12) Sri R Gopalakrishnan 79 Venkateswaranagar,
Chennai, Madras 600 041 (13) Sri S. Sreerama-
nandam, 63 Rayapettah High Road, Madras 600 004,
(14) Master S V S Arvind, 1, Luz Avenue, Madras 600
(15) Smt P Nageswaramma, 1, Luz Avenue,
Madras 600 004, (16) Dr P S N Murthy, 8-2-322, Ban-
dra Hills, Hyderabad, (17) Sri Venkatarao Kordale, 1-
3/2, Gandhinagar, Hyderabad 38, (18) Smt. Gan-
gambai Plot No 7, 146, Luz Church Road, Mylapur,
Madras-4

Radhakrishna hereby declare that the Particulars
given above are true to the best of my knowledge and belief

S. RADHAKRISHNA,

Signature of Publisher.

1-3-1990

బొద్దుపెట్టేవాళ్ళి. కాని యప్పుడు ఎదో వదిలే పెడతానని యిట్లు
గడవదు.'

"ఏరావతూ, యిప్పుడెక్కడికి పోతానంటావ్?"

"ఎక్కడికీ వెళ్ళను."

"ఏంటీ, యిక్కడ పోగులు పోసివున్నాయి మింగుదా-
మనుకున్నావా! నా దగ్గర గనేం లేదు; నీకు మితాయి కొనిపెట్ట
దానికి?"

"ఏదో పని చేద్దాం?"

"చేస్తావా?"

"నీ యిష్టమే, ఏది చెబుతావో."

"సరే, యివాళ్ళనుంచి నాతో మహ్వా తిరగాలి. ఈ మిషను
నీ కోసమే తెచ్చాను. పద, సాన పట్టడం నేర్చుతాను కత్తుల్ని.
ఎక్కడుంటామో చెప్పలేను. ఏ చెట్టు కిందో రాత్రిళ్ళు ఉండ
గలవా?"

"ఎక్కడన్నా ఉండగలను. ఆ జమీందారు పని మాత్రం
చెయ్యలేను!"

తాగుబోతు ఒక్కసారి ఆ పిల్లాడిపేరు తీక్షణంగా చూసాడు.
పిల్లాడి కళ్ళలో దృఢ నిశ్చయపు ప్రతిబింబం కనిపిస్తుంది.

తాగుబోతు మనస్సులోనే అనుకున్నాడు - 'ఏం దావాచ్చి
నా నెత్తిప వడిందిరా బాబూ. ఇప్పుడిక కల్లు తాగకూడదని నేను
కూడా ప్రతిజ్ఞ చెయ్యాలి పచ్చింది గదా?

తమతోబాటు ఉండవలసిన సామాన్లు తాగుబోతు సర్దు
సాగాడు. రెండు వస్తువులయ్యాలు - ఒకటి మూట, రెండోది
మిషను.

"నువ్వేది పట్టుకుంటావ్?" పిల్లాడ్నిడిగాడు తాగుబోతు.

"నువ్వేది చెవిలే దాన్నే."

"సరే, నీ బాబాచ్చి నన్ను నింపిస్తే?"

"రావెవ్వరూ నా తరపున. పద. నాయనెప్పుడో పని
పోయాడు."

తాగుబోతు ఆశ్చర్యంగా పిల్లాడి ముఖం చూస్తూ మిషన్ని
తన భుజాలమీది కెత్తుకున్నాడు. పిల్లాడు మూట పట్టుకొన్నాడు.
ఇద్దరూ ఆ కొట్టు గదిని వదిలి బయటికొచ్చారు.

మానవసేవ - మాధవసేవ

విన్నవించుకొందునా నా కోరిక
 కనువిందు సేయ ఈ వేడుక
 జీవరాకులలో ఉత్కృష్టమైన జన్మనొందిన మానవా!
 దురాగతాల ఊబిలో పయనించడం మానవా!
 ఏ మతం అయితే నేమి
 గతం పరిశీలించ నేమి
 మతం పేర ఎన్నో సంగ్రామాలు జరిగాయి
 మానవత గుండెలో గాయాలుగ మిగిలాయి
 మతం ప్రబోధించేది ఒకటి
 నీవు అనుసరించేది వేరొకటి
 సర్వమానవ సామ్రాజ్యత్వాన్ని వీడి
 స్వార్థపూరిత కోర్కెల కోడి
 ప్రళయాన్ని సృష్టిస్తున్నావు
 గరళాన్ని అందిస్తున్నావు.
 భక్తితత్పర భాసురుడవనుచు
 తక్కిన వాళ్ళాన్ని నిలుపుతు
 మూఢత్వంలోకి జారిపోతున్నావు
 హింసాయుత చర్యలకు బూతుకొంటున్నావు.
 మానవత్వం నెలకొనినచోట
 జాతి అభ్యుదయానికి వేయబడతాది చక్కని బాట
 ఆ బాటలోనే అందరూ షయ్యనించాలి
 అందుకై అనునిత్యం శ్రమించాలి
 శాంతి పవనాలు చల్లగ ప్రవహించేందుకు
 జ్యోతిర్మయి తేజోనిరతితో భాసించేందుకు
 ఒక రెమ్మ పూవుల్లా
 ఒక కొమ్మ కావల్లా
 మానవజాతి వికాసానికి
 మధురస్మృతులై నిలవడానికి
 కలిసి, మెలసి, పయనిద్దాం.
 మానవసేవ మాధవసేవని నినదిద్దాం.

శ్రీ ఎస్. ఆర్. సృద్ధి

మార్చి

25

కవితా ముద్గరం

ఏదో ఒకచోట
 ఏదో “సమ్” కుల సమరం
 సాగుతూనే ఉంటుంది!
 స్వార్థం పెత్తందారికి
 మతం - కమతానికి
 కుదురుకుంటుంది!
 చీలికల విరికలకు
 జనం భజనం
 జరుగు జరుగుతూనే ఉంటుంది.
 కడగళ్ళ వడగళ్ళ వానకు
 జడిసిన వెట్టిదనం
 పంచన పంచన
 ఒళ్ళు దాచుకుంటుంది!
 సిరి ముసిరిన మైకం సాచిన
 కిరాతకపు కోరలు
 కలరాకల చాటుగా
 సరిపెట్టుకొని, పెడరికం
 పెదవి చిరుముకుంటుంది,
 అప్పుడు,
 నిజం ఖనిజంతో చేసిన
 నా
 కవితా ముద్గరం-
 చీకట్ల గట్లు తెగతెప్పి
 వెలుతురు కేరుల్ని
 ఎదనిండా పొంగించి
 పచ్చని బ్రతుకుల్ని
 పండిస్తుంది.
 ఫలితం నరినమంగా
 అందిస్తుంది,
 నా “కవితా ముద్గరం”
 జన హితైక భావనోద్ధతం.

శ్రీ మంగళగిరి పూర్ణచంద్

1990

డా॥ కాపు రామాంజనేయులు

రాయవాచక భాషపై

కన్నడ భాషా ప్రభావం

భాష ప్రసార సాధనం భాష. దీనికి లిపి ఏర్పడిన తర్వాత రెండు రూపాలుగా కనిపిస్తుంది. ఒకటి లిఖిత రూపం (రిటన్ పార్క్), రెండోది వ్యవహార రూపం (స్పీకెన్ పార్క్). వ్యవహార భాషకు వేరే భాషా సమాజాలతో సాన్నిహిత్య పేర్పడి నపుడు (భౌగోళికంగా) ఆ భాషల మధ్య వరప్రసార ప్రభావం ప్రసరిస్తుంది. ఆ ప్రభావం కేవలం పదజాలంపైనే మాత్రమే కాక ఒక్కోసారి భాషా నిర్మాణంపై కూడా ప్రవరించే అవకాశం ఉంటుంది.

తెలుగు భాషకు కన్నడభాషా సమాజంతో మొదటినుంచి భౌగోళికంగా, రాజకీయంగా, సాంస్కృతికంగా సన్నిహిత సంబంధాలున్నందువల్ల భాషా సాహిత్య రంగాల్లో చెప్పుకోదగ్గ ప్రభావం గోచరిస్తుంది. ఈ ప్రభావాన్ని మనం నన్నయ కాలం నుండి చూడవచ్చు. నన్నయ వర్ణాల ఎత్తుగడలను బట్టి, ఆయన ప్రయోగించిన కొన్ని పదజాలాలను బట్టి నన్నయ వంశకవి 'విక్రమాద్భుత విజయ'యాన్ని అనుసరించినట్లు సాహిత్య పరిశోధకులు పేర్కొంటారు.¹ నన్నయ తర్వాత శివకవులైన పాల్కురికి సోమనాథుడు, పండితరాధ్యుడు మొదలైనవారు ఆంధ్ర సాహిత్యంపై ప్రగాఢమైన ముద్ర వేశారు. వీరు కన్నడాంధ్ర భాషల్లో సవ్యసాచుల్లా రచనలు చేసి తై వమతాన్ని బాగా ప్రచారం చేశారు.

విజయనగర కాలంలో ఆంధ్రదేశం కర్నాటకతో బాగా పెనవేసుకుపోయింది. శ్రీకృష్ణదేవరాయలు కర్నాటాంధ్ర భూభాగాల్ని 'పరిపాలించడమే కాకుండా కన్నడాంధ్ర భాషా సాహిత్య పరిస్థితులను బాగా పరిశోషించి అటు 'కన్నడ రాయడు' గాను, ఇటు 'ఆంధ్ర సాహితీ సమరాంగణ నార్య భౌముడు' గాను కీర్తి గాంచాడు. అంతేకాదు. అరసి ఆస్థానంలో (భువన విజయం) తెలుగు కవులతోపాటు (అష్టదిగ్గజ కవులు)

కన్నడ కవులు కూడా ఉండేవారని ప్రతీతి.² కన్నడకవి బుద్ర భట్టు 'జగన్నాథ విజయానికి సమాంతరంగా తెలుగులో నంది తిమ్మన 'సారిజాకాపహరణ' కావ్యాన్ని వెలువరించడం ఈ రెండు భాషల సంబంధ బాంధవ్యాలను సుబోధకం చేస్తుంది. ఇలా సమాంతరంగా అనేక గ్రంథాలు వెలువడడం మాత్రమే కాక సాహిత్య ప్రక్రియలలోను, సాహిత్య ఉద్యమాలలోను అనేక పోలికలు కనిపిస్తున్నాయి. ఈ నేపథ్యంతో చూసినట్లయితే విజయనగర కాలంలో వెలువడిన రాయవాచకంపై కన్నడభాషా ప్రభావం స్పష్టమవుతుంది.

విజయనగర కాలంలో విజయనగరం (హంపి) కేంద్ర బిందువుగా పరిపాలన కొనసాగేడి. ప్రజల రాకపోకలకు అది కూడలి స్థలం. తెలుగు కన్నడ భాషలకు అటవట్టు. రెండు భాషలూ సమాన గౌరవాన్ని పొందేవి. కావనాలు రెండు భాషల్లోనూ చెక్కబడ్డాయి.³ ఒకే కావనంలో రెండు భాషల్ని ప్రయోగించడం కూడ చూడవచ్చు. దీన్నిబట్టి చూస్తే ఆ భాషలు ఒక దానితో ఒకటి ఎంత అవినాభావ సంబంధాన్ని కలిగి వున్నాయో తెలుసుకోవచ్చు.

రాయవాచక భాషను విశిష్టంగా పరిశీలిస్తే ఆ భాషలో కన్నడ భాషా పదజాలం మాత్రమే కాక ఆ భాషా నిర్మాణ ప్రభావం కూడా ఉన్నట్లు ద్యోతకమవుతుంది. రా. వా. కర్తృకు రెండు భాషలూ తెలిసినందువల్ల తన రచనలో కన్నడ భాషా ప్రభావం అనివార్యమైంది

ఉదాహరణ :

రాయవాచకంలో కొన్ని పదాల్లో కన్నడోచ్చారణ ప్రభావం కొట్టవచ్చినట్లు కనిపిస్తుంది. సాధారణంగా కన్నడ భాషలో జ, శ వర్ణాల ప్రయోగం చాల ఎక్కువ. తెలుగులో

సారూప్య వదాల్లో అవి న, ల లుగా కనిపిస్తాయి. అలాంటప్పుడు తెలుగులో ణ, శ ల ఉన్నాయంటే అది కన్నడ భాషాప్రభావ మని నిర్ణయించుకోవచ్చు.

ఉదా : అణ్ణగడ్లు [26.6] / అణ్ణగలు [27.6]

దినానం [38.21] [<దినాన్]

మళయాళం [3.11] తె. మలయాళం

కళ్యాణం [11.21] తె. కళ్యాణం

స్థలం [67.2] తె. స్థలం

ణ, శ లు ప్రయుక్తమైన కన్నడ వదాలు, న, ల లు ప్రయుక్తమైన తెలుగు సారూప్య వదాలను కొన్నిటిని ఈ క్రింద చూడవచ్చు.

ణ	శ		
క. అణ్ణ;	తె. అన్న	క. గాళి;	తె. గారి
క. కణ్ణ;	తె. కన్ను	క. చళి;	తె. చలి
క. మణ్ణ;	తె. మన్నం	క. ఉళి;	తె. ఉలి
క. పెణ్ణ;	తె. పెన్న	క. మొనళి;	తె. మొనరి
క. కాణ్ణె;	తె. కానుక	క. హళి;	తె. పల్లి/వల్లె
క. నణ్ణ;	తె. చిన్న	క. ముక్కు;	తె. ముల్లు

పదజాలం :

ఒక భాష నుండి మరో భాషలోనికి పదజాలం ప్రవేశించడానికి అనేక కారణాలుంటాయి. భాషా వ్యవహారకు వేరే భాషతో ఉన్న నిత్య సంస్కర్ణం వల్లనో లేక ప్రతిష్ఠాత్మకంగా భావించడం వల్లనో తన భాషలో ఆ భాషా వదాలు చోటు చేసుకుంటాయి. కేవలం వదాలు మాత్రమే కాక పదబంధాలు, పలుకుబళ్ళు, సామెతలు, వ్యాకరణాంశాలు కూడా ప్రయుక్తం కావచ్చు. ఇవి యథాతథంగా రావచ్చు. లేక కొద్ది మార్పులతో రావచ్చు. ఒక్కోసారి విశేషార్థంలో ప్రయోగించవచ్చు. రా.వా.లో వాక్య విర్మాణంలో కూడా కన్నడ భాషా ప్రభావం గోచరిస్తుంది.

వదాలు :

అప్ప : ఇది నేటికీ కన్నడ పరిపాధు ప్రాంతాల్లో మాత్రమే ఎక్కువగా వినిపిస్తుంది. ఇది అనేకార్థాలలో ప్రయోగింపబడుతుంది. వ్యక్తి నామాలకు చివర, పూజ్యార్థంలో, సంబోధనలో, 'నాన్న' అన్న అర్థంలో వాడబడుతుంది. శ్రీకృష్ణదేవరాయలు

తన ప్రధానమంత్రి అయిన తిమ్మరుసును 'అప్పాజీ' అని పిలిచేవాడు. తిమ్మరుసు ఎల్లప్పుడు తండ్రిలా రాయల వెంట ఉండి అన్ని సమస్యల్ని తన తెలివితేటలతో పరిష్కరించేవాడు. గనక రాయలు కూడా తిమ్మరుసును తండ్రికంటే అధికంగానే భావించేవాడు. కన్నడంలో 'అప్పా' అన్న పంబోధనా రూపానికి పూజ్యార్థంలో 'జి/జీ' అనే మరాఠీ ప్రత్యయం చేరి 'అప్పాజీ' అన్న రూపం ఏర్పడింది. ఇది తిమ్మరుసుకు మరో పేరుగా వ్యవహరింపబడింది. రా. వా. లో దీనికి అనేక ఉదాహరణలు చూపవచ్చు.

ప్ర. అప్పుడు అప్పాజీ మాటలు వినక వచ్చినందుకు ఇంత కార్యం వచ్చెను (69.2)

అప్పాజీ మాటలు వినక లోజొచ్చి వచ్చినందువల్ల అపాయం వచ్చెననిన్ని యందుకు యిప్పుడై నా అప్పాజీ చెప్పినట్లు వింటే ఆయన అపాయానకు తగ్గ ఉపాయం చింతించ గలదనిన్ని (69.15)

అప్పాజీ రాయలవాయి వచ్చేది.... (69.19)

'అప్ప' అనేది వ్యక్తి నామాంత్యవదంగా కూడా రా. వా.లో వాడబడింది.

ఉదా : బోయి రామప్ప (44.17)

కొమార తిమ్మప్ప (44.19)

నామాంత్య ప్రత్యయాలుగా అయా కులానికి లేక జాతికి (వర్గానికి) చెందినవి ఈ 'అప్ప' తర్వాత ప్రయుక్తమయ్యాయి.

ఉదా : గణుతి తిమ్మప్ప నాయడు (44.16)

అయ్యప్ప నాయడు (44.20)

అక్కప్ప నాయడు (44.21)

కాసు : ఇది కన్నడంలో ఎక్కువగా ప్రయోగింపబడుతుంది. తెలుగులో విరళంగా దీని ప్రయోగం కనిపిస్తుంది.

క. నన్నత్ర కాపిల్ల 'నా దగ్గర డబ్బు లేదు'

క. అవను కాపిగె తరవల్ల 'వాడు పైసాకు తరం కాడు' (ఎందుకూ కొరగాడు)

తె. నాకు కాపింత ఇస్తావా!

తెలుగులో నమస్తపదంలో మాత్రమే వాడుకలో ఉంది. రా. వా. లో ఇది వ్యస్తంగా ప్రయోగింపబడింది.

ప్ర. వసల ప్రాయలు, మేకలు గోరెలు గుర్రాలును పట్టుక వచ్చి కాసుకు వకటి అమ్మేది [59.4]

శ్రీకృష్ణదేవరాయలు కురకలను అయిందినపుడు అక్కర దొరికినవాటిని అతి తక్కువ వెలకు అమ్మేవారని చెప్పేటప్పుడు ఈ అభివ్యక్తి (ఎక్స్ప్రెషన్) వ్యక్తమైంది.

స్తోమము : కన్నడంలో 'జనస్తోమ' అన్న పదబంధం 'జనుల గుంపు, జనబలం' అన్న అర్థాల్లో నేటికీ వాడుకలో ఉంది. రా.వా.లో ఈ అర్థంలోనే వ్యస్తంగా ప్రయోగమైంది.

ప్ర. దొరమన్నీల అందరినిన్ని తమ తమ స్తోమముల తోడట్లు క్షిప్రగతిగా రమ్మని (27.12)

చితాపులానుని తెగలో యరువై మూడువేల స్తోమమున్న నాల్గవేల గుర్రమున్న వలకాపున్నె మడివి (65.18)

అ కనుమల్లో మున్నెవేల స్తోమాన్ని కాణ్యం వుంచి (65.20)

ఇక్కడ 'పైవ్యం' అన్న అర్థం కూడా జెప్పకోవచ్చు. తెలుగులో నేడు వాడుకలో ఉన్న 'స్తోమత' అన్న పదం ఈ 'స్తోమం' నుండి వచ్చిందని చెప్పవచ్చు. దీనికి 'దశబలం, జన బలం' అన్న విస్తృతార్థం ఏర్పడింది.

పదసంచాలు :

ఏటిలో అంటవదాలే ఎక్కువగా కనిపిస్తాయి. కన్నడ పదబంధాల సామ్యంలో ఏర్పడినవి కూడా ఉన్నాయి.

అంక్క వంక్కలు : ఇది కన్నడంలో 'అక్కపక్క' అని వాడబడుతోంది. దీనికి 'ఇరుగు పొరుగు' అని అర్థం.

ప్ర. అక్కవక్కడవరు చన్నాగిడ్డారా? 'ఇరుగు - పొరుగువారు బాగున్నారా?'

రా.వా.లో ఇది అనునాసిక యుక్తంగా ప్రయోగింపబడింది దీనికి 'సమీపం, సన్నిధి, దగ్గర' అన్న అర్థాలు చెప్పకోవచ్చు.

ప్ర. రాయలవారు తన దొరతనమేమి అనంగా యేంది తన అంక్కవంక్కలకు యెవరు వచ్చేరు. రావివారిని మేము మేమి జెప్పేము [28.8]

కడ్డి కవళములు :

ఇది కన్నడంలో 'కడి కవళ' అని నేడు అతి విరళంగా ప్రయోగమవుతోంది. ఆధునిక తెలుగు భాషలో ఇది ఎక్కడా

వినిపించదు. 'కవళం' అన్న పదమే 'కవళం'గా వాడబడింది. (వనియారభేదం) 'కవళం' అంటే 'అహారం' అని అర్థం. 'కడి' అన్నా 'కవళం' అని నైఋతికార్థం. ఈ 'కడి'యే 'కడ్డి' అయిఉండవచ్చు లేక 'గడ్డి' 'కడ్డి'గా వ్రాసి ఉండవచ్చు. రా.వా.లో గుర్రాలకు పెట్టే ఆహారానికి 'కడ్డి కవళములు' అని వాడబడింది.

ప్ర. ఆయాలాయం గుర్రాలకు కడ్డికవళములు పరామరణించే బట్టు [30.26]

ఇక్కడ 'కవళ'మంటే గుర్రాలకు పెట్టే గుగ్గిళ్ళ అని, 'కడ్డి' అంటే 'గడ్డి' అని అర్థాన్వయం కుదురుతుంది.

కామక కవ్వములు :

సామంతరాజులు రాజుల కొసంగే వచ్చు మరియు కామక లకు కన్నడంలో 'కవ్వకాళితెగకు' అని ప్రయోగించేవారు. 'కవ్వం' అన్న పదానికి నేడు వాడుక లేదు. రా.వా.లో 'కామకలు' అన్న అర్థంలో ఈ పదబంధం ప్రయోగమైంది. రా.వా.క క్త కన్నడ భాషలోని పై పదబంధ సామ్యంలో తెలుగు కామకారు చేపి ప్రయోగించినట్లు కనిపిస్తుంది.

ప్ర. అ రాజ్యంలో వుండే స్వామికి కడమ రాజ్యములో పెద్దల బుద్ధికాలులు బ్రాహ్మలు యోశ్వరులు మతాదివతులు రాజులు మొదలైన వారందరున్న కామక కవ్వములు కొంచుబోయి స్వామికి వమర్పించి వస్తావున్నారు.

[35 - 24]

దాన్య దవనములు :

కన్నడంలో 'దవన' మంటే ఆహారానికి ఉపయోగించే దియ్యం, రాగులు, జొన్నలు, సజ్జలు మొదలై. 'దాన్య' మంటే వప్పు దినుసులు (కందులు, మినుములు మొదలైన వదాన్యాలు). తెలుగులో 'దాన్య' మంటే పరిధాన్యం మాత్రమే కాక పవదాన్యాలను కూడా నిమంటువులు పేర్కొంటున్నాయి. తెలుగులో నేడు 'దవనం' అన్న పదం వినిపించదు. అందువల్ల 'దాన్య' మన్న పదమే విస్తృతార్థంలో వాడబడుతుంది. రా.వా.లో దాన్యానికి, దవసానికి మధ్య భేదం ఉన్నట్లు స్పృశిస్తుంది.

ప్ర. వారికిమలో మన తెగలవాల్లు లోకొచ్చి మూడమడకు మూడమడ వుండే గ్రామాదులు కొళ్ళబెట్టేదొన్ని పాతరలు కోరింది దాన్య దవనములు యెత్తేదొన్ని [59.2]

మాట వలుకులు :

ఇది కన్నడంలోని 'మాతుకతె' అన్న కదలిక పామ్యంతో ఏర్పడింది. దీనికి 'సంభాషించు, మాట్లాడు' అన్న అర్థం ఇక్కడ పరిపూరించబడింది. కన్నడంలో 'విర్ణయం/విర్ణయణ' అన్న అర్థంలో కూడా 'మాతుకతె' అన్న కదలిక ప్రయోగించబడుతుంది. నన్నమగళిన మధువె విషయంలో మాతుకతె ఎల్లా అయితు. 'నా మాతురు పెళ్ళి విషయంలో' అంతా విర్ణయ మైంది' అంటే 'మాట్లాడుకోవడం' అంటే అయిందన్నమాట. రా.వా.లో ఈ అర్థంలో వాడలేదు.

[ప్ర. మాటికి వకటంబున్న వెయ్యింటికి పతి పంకితుడున్ను లక్షకు వకరు వత్తుండై పథాస్థలిని మాటవలుకు లాడును. [32 - 13]

సంఘటన సారితలు :

కన్నడంలో 'సంఘట' మంటే 'జీతం' అని, 'సారిగె' అంటే 'రవాణా' అని అర్థం. రా.వా.లో 'జీతభక్త్యాలు' అన్న అర్థంలో పై పదబంధం ప్రయుక్తమైంది. 'సారిగె' అన్నది 'సారికె'గా వ్రాయబడింది.

[ప్ర. ఆయా గుర్రాల రౌతులకు మావదీలకున్న సంఘట సారికెలు కట్టడజేసి [30.28]

కోట కొత్తకములు :

కన్నడంలో 'కొత్తక' మంటే 'బురుజు' అని అర్థం. తెలుగులో ఈ 'కొత్తక' మనే మాట వాడుకలో లేదు. రా.వా.లో కన్నడ ప్రభావంతో 'కోట కొత్తకములు' అని ప్రయోగించబడింది.

[ప్ర. మంచి ముహూర్తాన కంకుస్థాపనం జేసి వాస్తు పురుషుని విలిపి నగరకె స్థలం యేర్పఱచి వగరున్ను దేవకమున్ను కోట కొత్తకములున్ను నవ ధ్వారములున్ను ఏర్పఱచి.... [10 - 3]

సత్యనామాలు :

కన్నడంలో అత- అనేది ధూరవర్తిని విర్ణయించే ప్రథమ పురుష సర్వనామం. ఈత- అనేది సమీపవర్తిని విర్ణయించే సర్వ నామం. తెలుగులో అదిదీర్ఘం ప్రాస్థమై, ఈ ప్రత్యయం చేరి అతడు, ఇతడు అన్న రూపాలు ఏర్పడుతాయి. కాని రా.వా.లోని యాతండు, అతగాడు అనేవి కన్నడభాషా ప్రభావంతో వచ్చినవిగా కనిపించవచ్చు.

[ప్ర. యాతండు మా స్వరూపం తెలిసినది మోటు అని భావ దృష్టిని జూచి [7 - 13]

అయిననద్య గిండ్డి వెట్టుక పుంక్షగా అతగానికి యెదులకాహు అనే పేరు వచ్చెను [46. 21]

సంఖ్యా వాచకాలు :

సంఖ్యా వాచకాల్లో కాలు, ముక్కలు అనే పదాలు కన్నడ ప్రభావంతో తెలుగులోకి వచ్చాయి. సాధారణంగా ఇవి అద వాచకానికి మాత్రమే వాడుకారు. కాని, రా.వా.లో 'కాలు' అనేది మనుష్యవాచక విశేషానికి విశేషణంగా ప్రయుక్తమైంది.

[ప్ర. అర పేద కాలు పేద మనుష్యులయిన వారికి పోను రాను శక్యమా అని.... [42 - 26]

పండ్లెండ్లు యేండ్లకు వానిసారి మూడు ముక్కలు పడియ [40 - 22]

'నూరు' అనే పదం ప్రాచీన కాలం నుండి తెలుగులో ఉన్నా దీనికి విహవచన సంఖ్యావాచక విశేషణం చేరినపుడు విహవచన ప్రత్యయం-లు రాకపోవడం కన్నడభాషా ప్రభావ మని చెప్పవచ్చు.

ముమ్మారు (11.5) అర్జురేండ్లు (11.1) యేనూరు యేనుగలు [31 - 5]

తెలుగులో సంఖ్యావాచక విశేషణం విహవచనంలో ఉన్న వస్తువు దానికి సంబంధించిన వాచకం (విశేష్యం) కూడా విహవచనంలో ఉంటుంది. కాని రా.వా.లో ఏకవచనమే ప్రయుక్తం కావడం కన్నడ భాషా ప్రభావం వల్లనే.

[ప్ర. పోదక సాత్రులున్ను కామున్ను నిత్యసారిగా రెండ్డామక మూడమడ దూరం పోయి [49 - 10]

కన్నడంలో నాల్కారు, హత్తారు, మాతారు, పావీరారు అన్న పలుకులకు చాల ప్రసిద్ధంగా ఉన్నాయి. కాని రా.వా.లో నాలుగారు పుడియలు, నాలుగార్లు దినములు, వెయ్యారులు అని ప్రయోగించడం కన్నడ భాషా ప్రభావంతోనే అన్నది చూడ మవుతుంది.

[ప్ర. నాలుగారు పుడియలు అలోచన శేయిగా [28 - 12]

నాలుగార్లు దినములు వెనుక పరుదు స్థలాలు చూచే నిమిత్త ముగా [36 - 5]

జగన్నాయకులకు పూజించే అర్చకులకు వెయ్యారులు లంఛమిచ్చి [56 - 6]

కారక ప్రయోగాలు :

అపాదాన కారకంలో -మంచి అనే ప్రత్యయం కన్నడం లోని - యింద ప్రత్యయ సామ్యంతో వచ్చింది.

ప్ర. విన్నుంచి కర్నాటకాన వతి నగరం కానున్నది.

[7 - 18] [క. విన్నింద]

మమ్ము మంచి నీకు అయ్యే ప్రయోజనమున్ను ....

[19 - 16] [క. నమ్మింద]

యా విహమానం మీది గనక మిమ్ముననుండి మానుషము యున్ను [59 - 22] [క. విమ్మింద]

వంప్రదాన కారకంలో -కు ప్రత్యయం చేరినపుడు నగా గమం రాకపోవడం కన్నడ భాషా ప్రభావమే.

ప్ర. ఆ విమ్మట నిండు కొలుపుకు వచ్చినవారై [4 - 9]

[క. ఓలగక్క]

విన్న కార్యము లన్నియు మనస్సుకు దెచ్చుకొని [22-5]

[క. మనస్సిగె]

నేటపుకు బోయి రామనాథుల దళింబి [42 - 8]

[క. నేతులిగె]

కన్నడంలోని -అల్లి అనే అధికభార్యక ప్రత్యయ సామ్యంతో రా.వా.లో - అందు అనే ప్రత్యయం వాడబడింది.

ప్ర. వనినాటి యిందైన విశేషమైన బుద్ధి మార్గములుగా

[28 - 18] [క. బిందు దినదల్లి]

అందునుండి శ్రీరంగపట్టం కోటకై చీలి [58 - 14]

[క. అల్లింద]

క్రియా రూపాలు :

రా.వా.లో కొన్ని క్రియారూపాల్లో కూడా కన్నడ భాషా ప్రభావాన్ని స్పష్టంగా చూడవచ్చు. కొన్నిచోట్ల ప్రదాన క్రియ లోను, కొన్నిచోట్ల సహాయక క్రియలోను ఈ ప్రభావం పాక్షికంగా కనిపిస్తుంది. కొన్ని క్రియా ప్రయోగాల్లో సామ్యక కని పిస్తుంది.

మించి వచ్చు :

'అధిగమించివచ్చు'. ఇక్కడ ప్రదానక్రియలో కన్నడ ప్రభావం కనిపిస్తుంది.

ప్ర. అంతలో ఆ మొగలాయి గుర్రాలు అమట్టిన నిలువక వెంటిండుక రాంగా గజవతివారు జూచి గుర్రాలు మించి వచ్చెను. [53 - 18]

ఇరుకొను :

ఇది 'పెట్టుకొను, ఇరికించుకొను, ఉండుకొను' అన్న అర్థాల్లో ప్రయుక్తమైంది.

ప్ర. జగదములో రాకు రాకున చంక్క నిడుకొని [55 - 10]

గుర్రాని కొడల నిడుకొని [54 - 20]

తిరుగాడు :

ఇక్కడ సహాయక క్రియలో కన్నడ భాషా ప్రభావం గోచరిస్తుంది.

ప్ర. మవిసి నంబారం లేక తిరుగాడుకా వుండేటందులకు

[52 - 11]

'అడు' అన్న సహాయక క్రియ కన్నడంలో ప్రచురంగా ఉంది. ఇది నేడు కన్నడ నరిహద్దు ప్రాంతపు తెలుగులో మాత్రమే వాడుకలో ఉంది.

చేయు: ఈ సహాయక క్రియ కన్నడ భాషలోని '-మారు' అన్న సహాయక క్రియ సామ్యంతో ఏర్పడింది.

ప్ర. విప్రవరుల దర్శనంబు జేసిన విమ్మట [2 - 13]

[క. దళకానమాడి]

రాయలవారికి విన్నవంజేసి [3.27] [క. విన్నహం మాడి]

శ్రీరాత్రుక్కు వానము జేసి [77.26] [క. వానమాడి]

కొన్నిచోట్ల ఆత్మార్థకంలో కనిపించే -కొను అన్న ప్రత్యయం కన్నడ భాషా ప్రభావంతో సామ్యం కారణంగా వచ్చి చేరింది.

ప్ర. కృష్ణరాయలు.....రత్నకంబళి మీద కూర్చుండుకొని

[12 - 14] [క. కూర్కొండు]

విహవేగాన గుర్రాన్ని యెక్కుకొని పోదళ పాత్రుల తోడట్లు యేరుదాటి [53 - 20] [క. హత్తికొండు]

కాలబోదలో శత్రుత్వంలో కనిపించే '-కా' అనే ప్రత్యయం కన్నడ భాషా ప్రభావంతో తెలుగులో చోటు చేసుకుంది.

ప్ర. ముద్ర కర్తలు వాకటికొకటి కొడవ లేకుండా నడుపుతా వున్నారు [3 - 1]

మాట యెనిమిది తిరుపతులున్ను నిత్యోత్సవములుగా నడుస్తా వున్నది. [3 - 2]

క్రియా విశేషాలు:

కొన్ని క్రియా విశేషాల్లో కన్నడ ప్రభావం కనిపిస్తుంది.

వంటిగా :

'ఓంటరిగా'. ఇది నేటికీ రాయలసీమలోను, తెలంగాణాలోను కొన్ని ప్రాంతాల్లో (కన్నడ భాషా స్పర్శ ఉన్నచోట్ల) వ్యవహరింపబడుతోంది.

ప్ర. కోట వెలుపట వంటిగా పోగా [26-25] [క. ఓంటరిగా]

యథావత్తుగా :

'యథావత్తుగా'. ఇది నేటి తెలుగులో ఎక్కడా వినిపించదు. కన్నడంలో బాగా ప్రచురంగా ఉంది.

ప్ర. స్వామివారు నిన్న రాత్రి నగరు కోదనకు బయలు మెరిసి వచ్చి యిచ్చటికి విచ్చేసిన మార్గము తెలియక యథావత్తుగా నగరికి పోయి [27-6] [క. యథావత్తుగా]

వాక్య నిర్మాణం :

రా.వా.లో వాక్య నిర్మాణంలో సయితం కొన్నిచోట్ల కన్నడభాషా ప్రభావం కనిపించడం విశేషం.

తెలుగులో నామవాచకాల కనుగుణంగా క్రియల్లో కూడా ఏకవచన, బహువచన బోధకత లింగ ప్రత్యయాల ద్వారా వ్యక్తమవుతుంది. ఇది వ్యతిరేకార్థంలో కూడా క్రియలో ప్రతిఫలిస్తుంది. కాని, కన్నడంలో 'ఇల్ల' అనే వ్యతిరేకార్థక క్రియ లింగ భేదం లేకుండా నామవాచకాలన్నిటికీ చేరుతుంది ఈ ప్రభావం మనకు రా.వా.లో కొన్నిచోట్ల కనిపిస్తుంది.

ప్ర. సామంత రాచకార్యములు విశేషములుగా లేదు [3 - 20] ['లేవు' అని ఉండాలి]

అలాగే పరిమాణార్థకంలో కన్నడంలోని 'ఎల్లా' (అంతా, అన్నీ) అన్న ప్రత్యయ సామ్యంతో రా.వా.లో 'అంతా' అన్న ప్రత్యయం ప్రయుక్తమైంది.

ప్ర. ఆ నీకులంతా అప్పటి మొదలయిన వారలచేత లెప్పగా విని [20-11] ['ఆ నీకులన్నీ' అని ఉండాలి]

'ఎల్లా' అన్న కన్నడ ప్రత్యయమే రా.వా.లో 'సమస్తం' (తొటలది) అన్న అర్థంలో అనేకచోట్ల గ్రహింపబడింది.

ప్ర. దుర్గములలో ఘంటే వాల్లెకల్లా జతనమై పున్నారనిన్ని విన్నపం శేయంగా [59 - 6]

తనలో కూడ నడిచేవారెల్లా వడవండ్లా తక్కినవారెల్లా బాయిలో విలువుడా [59 - 25]

అభిప్రాయ ప్రకటనలో 'సరి' అనే పదం కన్నడ ప్రభావంతో వచ్చినదే.

స్వామివారు ఆశీర్వాదించిన కార్యం ఉచితమే సరి. పెద్దలు ఏలిన రాజ్యములు తొక్కి చూడవలెను [20 - 18]

ఈ విధంగా రా.వా.లో అనేకాంశాల్లో కన్నడభాషా ప్రభావం గోచరిస్తుంది.

పంకేతాలు :

ఉదా = ఉదాహరణ; కి = కన్నడం; తె = తెలుగు;
ప్ర = ప్రయోగం / ప్రయోగాలు; రా. వా = రాయవాచకం;
< = నుండి పరిణమించింది; / = లేక.

బ్రాకెట్లలోని అంకెలు వరుసగా రాయవాచకం (1982) లోని పుట, పంక్తులను తెలియజేస్తాయి.

పాదసూచికలు :

- 1) వెంకటరావు, విదదవోలు, 'తెలుగు కన్నడముల పరస్పర సంబంధము', విజ్ఞాన పర్యవ్యము 3, పుట-6.
- 2) వెంకట రామప్ప, కె; శ్రీకృష్ణదేవరాయన కాలం కర్నాటాంధ్ర సాహిత్య పరిషత్ (కన్నడం), పుట-2.
- 3) విజయనగర శాసనాలు, పుటలు-189-150.
- 4) రాయవాచకము (1982), పుటలు, 65-75.
- 5) బ్రౌన్, సి. పి తెలుగు-ఇంగ్లీషు విఘంటువు, పుట-235.

సంప్రదించిన గ్రంథాలు :

- 1) బ్రౌన్, సి. పి; తెలుగు-ఇంగ్లీషు విఘంటువు, ఎ. ఇ. ఎస్. పబ్లికేషన్స్, మ్యాడ్రీస్, 1986.

- 2) రామరావు. మారేమండ . కర్నాటక - అంధ్ర రిలేషన్స్, కన్నడ రీసర్చ్ ఇన్ స్టిట్యూట్, కర్నాటక యూనివర్సిటీ, రార్ వాడ్, 1974.
- 3) వీనర్స్, డరైల్ లాంగ్వేజ్ ఇన్ కాంటాక్ట్, మోటన్ కం; హేగ్, హరిస్, 1974.
- 4) నాగటాపణరావు, కల్లూరు: రాయలసీమ మండలికం-అనంత పురం ప్రాంతీయక, డి. ఎల్. ఎ. ప్రచురణ, అనంతపురం, 1972.
- 5) రామాంజనేయులు, 3 : రాయవాచకం - భాషా సాహిత్య పత్రిక, వి. హెచ్.డి. సిద్ధాంత వ్యాసం (అమృతకం), శ్రీకృష్ణ దేవరాయ విశ్వవిద్యాలయం, అనంతపురం, 1987.
- 6) పెంకట రామప్ప, 3 : శ్రీకృష్ణదేవరాయన కాలక కర్నాటాంధ్ర సాహిత్య సమీక్ష, మైసూరు విశ్వవిద్యాలయం, మైసూరు, 1974.
- 7) సోమశేఖర శర్మ, మల్లంపల్లిశి ఇతరులు: విజ్ఞాన సర్వస్వము, సంపుటం-3, తెలుగు భాషా సమితి, హైదరాబాద్, 1959.

“అక్షరాలు కనిపించడంలేదు”

భాషలోని

అక్షరాలు కనిపించటం లేదండీ!

అన్ని పత్రికాఫీసులకు
రిపోర్టులు పంపండి
అన్ని పత్రికలలో
ప్రకటనలు వేయించండి!

అసలు

కనిపించకపోవటానికి

కారణ మందండి

అది - ఆ మధ్య
అవినీతి - అన్యాయాలకు
భాషలోని అక్షరాఅకూ
స్వల్పమైన
అభిప్రాయ భేదాలొచ్చి
తగవులాడుకున్నవటండీ-

ఎందుకేమిటండీ

అక్షరాలన్నీ కలిసి
(సంఘ)భావంగా యేర్పడి
అవినీతి - అన్యాయాలని

విప్లవ కవుల ద్వారా

దుయ్యబట్టిన వటండీ

అప్పటినుండీ

వాటిమధ్య వైరం పెరిగింది.

అందుకే

మాకు అనుమానం

అవినీతి - అన్యాయాలపైన

అవియే

భాషలోని అక్షరాలని

దాదెయ్యడం కాని-

హత్య చెయ్యడం కాని

జరిగి ఉంటుందని

ఉదాహరణలు కూడా వచ్చాయి!

అందుకే

అందరికీ హెచ్చరిక.

భాషలోని

అక్షరాలు కనపడితే

వల వేసి పట్టుండి

మా కప్పచెప్పండి,

బహుమానం పొందండి.

శ్రీ టి. శ్రీనివాసాచార్యులు

డా॥ వి. సిమ్మన్న

బాపిరాజు సాహిత్యంలో అన్యదేశ్యాలు

అనలు ఏ భాషలోనైనా పదాలు రెండు రకాలు. ఒకటి దేశ్యాలు, రెండు అన్యదేశ్యాలు. మూల భాషల నుండి తంజ్ర మించేవి దేశ్యాలు, మిగిలినవి అన్యదేశ్యాలు. ఒక భాష వేరొక భాష నుంచి వదలు స్వీకరించడాన్ని భాషా శాస్త్రజ్ఞులు 'ఎరువు' అంటారు. ఒక భాష వేరొక భాష నుంచి వదల్చి ఎరువు తెచ్చేటప్పుడు స్వభాషావర్త నిర్మాణానికి అనుకూలమైన పద్ధతిలో వదల్చి కూర్చుకొని తనలో నివిడికృతం చేసుకుంటుంది.

అంధ్ర వాఙ్మయంపై అన్యభాషల ప్రభావం మొదటినుంచి బాగా కనబడుతుంది. ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే అన్యభాషల ప్రభావం లేని భాష అంటూ ఏదీ ఈ ప్రపంచంలో లేదు. ప్రతి భాషపై అన్యభాషల ప్రభావం కొట్టవచ్చేటట్లు దర్శనమిస్తుంది. ఇది ఏ భాషకు మినహాయింపు కాదు. ఎంత ఎక్కువగా అన్య భాషా పదాల సంపర్కం ఉంటే అంతగా ఆ భాష ప్రపంచ భాషలో అభివృద్ధి చెందినదని భాషా శాస్త్రజ్ఞుల అభిప్రాయం. దీనికి ప్రపంచంలో బహుళ ప్రచారం పొందిన అంగ్లభాషను ఉదాహరణగా పేర్కొనవచ్చు.

ఒక జాతి వేరొక జాతిపై రాజకీయంగా, సాంస్కృతికంగా, సాంఘికంగా, మతపరంగా, ప్రభావం కలిగివస్తే ఒక భాషపై మరో భాష ప్రభావం కనబడుతుంది. బ్రిటీషు పరిపాలనా కాలంలో తెలుగు సాహిత్యంలో ఇంగ్లీషు పదాలు కోకొల్లలుగా చేరాయి. అదేవిధంగా మహమ్మదీయుల పరిపాలనా కాలంలో ఉర్దూ, అరబిక్, పర్షియన్ మొదలగు భాషాపదాలు విరివిగ చోటు చేసుకున్నాయి.

తెలుగు సాహిత్యంలో ప్రతి రచయిత రచనల్లోనూ, అన్యదేశ్యాలు కనబడుచున్నాయి. అలాగే అడివి బాపిరాజు సాహిత్యంలో కూడా అన్యదేశ్యపదాలు చోటు చేసుకున్నాయి. ప్రస్తుతం బాపిరాజు కథా సాహిత్యంలో కన్పించే ఉర్దూ, మరాఠీ, అరబీ, హిందీ, పారశీకం మున్నగు భాషల అన్యదేశ్య పదాల్ని గూర్చి నిశితంగా పరిశీలించడమే ఈ వ్యాసం ముఖ్యోద్దేశం.

1. అరబీ :

రూ. అరబీ, అరబి, అరబ్బా, అరబ్బు, హరబ్బు. అరబీ భాష. "వసుదాయిదిక పారశీకం అరబీ మహారాష్ట్ర భాషలు నేర్చుకుందామని కోచింది" (అంజలి, పు. 88) కాశ్మీరి-అరబీ, నేపాలి-అరబ్, ఒరియా-అరబ్, అరబీ, హిందీ-అరబ్, గుజరాతి-అరబీ, అరబీ, మరాఠీ-అరబీ, ఉర్దూ-అరబీ, పారశీకం-అరబ్, కనడం-అరబి, అరబీ, తుళు-అరబి, తమిళం-అరబి, అజమి, మలయాళం-అజమి.

ఉర్దూ-అరబ్.

2. అర్బీ :

మనవి, పత్రం, వ్రాతపూర్వకమైంది. "కలెక్టరు తెల్ల దొర ఆ కోనేట్లో స్నానం చేస్తానంటే ఊరువారంతా పనికిరాదని అర్బీలు చేసుకున్నారు. (కొండపైన కోనేల కొండ క్రింద కొలను, అముద్రిత కథ). హిందీ - అర్బ్, గుజరాతి-అరబి, అరబీ, మరాఠీ-అర్బ్; అర్బీ, ఉర్దూ, అరబీ, పారశీకం-అర్బీ.

ఉర్దూ-అర్బీ.

3. అసలు :

రూ. అసలు, మొదటిది, నిజం. "అసలు ఇన్సీరి యారిటీ కాంప్లెక్సు...." (వింద్యాచలం, పు. 114). నేపాలి, మరాఠీ-అసల్, అస్సల్, హిందీ, అరబీ-అసల్, గుజరాతి-అసల్, అస్లీ, ఉర్దూ-అసల్, అస్లీ, కనడం-అసల్, తుళు-అసలు, తమిళం-అచల్, బ్రాహూయీ-అసల్, అస్లీ.

ఉర్దూ-అస్లీ.

4. ఆఖరు :

రూ. ఆకరు, ఆకరువు, ఆకరి, ఆకిరు, ఆఖయరు, ఆఖిరు, ఆఖేరు, ఆహరు, చివరిది, చివర, అంత్యం. "వైద్య కళాశాలలో వైకుంఠరావు ఆఖరు సంవత్సరం చదువుతూ ఉండగా...." (అంజలి, పు. 56). నేపాలి-ఆఖిర్, అఖరి, అఖిరి, అఖిరి, హిందీ-ఆఖిర్,

అఖిరి, మరాఠీ-అఖిర, పారశీకం-అఖిర్, ఉర్దూ-అఖిర్, ఆఖిర్, అరబ్బీ-అఖిర్, అఖిర్, కనడం-అఖరు, అఖైరు, తుకు-అఖేరి, బ్రాహుయీ-అఖిర్, అఖిరి.

ఉర్దూ-అఖిర్.

5. ఇనాము :

రూ. ఇనామ్, ఈనాం, ఈనాము. బహుమానం, మాన్యం, ప్రతిఫలం, చేపిన సేవలకు మెచ్చి యిచ్చెడి బహుమతి. "ఒక ఎకరం ఇనాము యిచ్చారు" (బోగీరలోయ, పు. 50). నేపాలి-ఇన్ ఆమ్, హిందీ-ఇనామ్, గుజరాతి, మరాఠీ-ఇనామ్, ఉర్దూ-ఇన్ ఆమ్, పారశీకం-ఇన్ ఆమ్, అరబ్బీ-ఇన+అమ్, ముండ్-ఇరామ్, కనడం-ఇనాము, ఇనామ, తుకు, తమిళం, మలయాళం-ఇనామ్, కోట-ఇనమ్, బ్రాహుయీ-ఇనామ్.

ఉర్దూ-ఇన్ ఆమ్.

6. కత్తి :

ఆయుధం, చాకు, మంగలికత్తి, కోతపనిముట్టు, చెక్కె ఇనుప పనిముట్టు. "తండ్రిగారి మోస్తరుగా కత్తికటారులు తిన్న దంలో చాకచక్యం ఎక్కడా కనబడలేదు అతని దగ్గర" (అంజలి, పు. 85). సంస్కృతం - కర్తృకా, కర్త్రికా, ప్రాకృతం - కత్తియా, హిందీ-కత్తి, సింధీ-కాతి, మరాఠీ-కత్తి, కనడం-కత్తి, కొడ, తుకు, తమిళం-కత్తి, కోత-కత్క, తొడ-కడ్కోత్క, గోండి - కాతి, వర్ణి-కర్, కోయి-చిల్లా-కత్, బ్రాహుయీ-కత్తర్, కత్తి.

ప్రాకృతం - కత్తియా.

7. కబురు :

రూ. కబలు, కబురు. వృత్తాంతం, కొత్త సంగతులు, సమాచారం, వార్త. "వారందరు కొంచెంసేపు ఆ కబుర్లు ఈ కబుర్లు నెప్పుకొని...." (అంజలి, పు. 42) హిందీ, ఉర్దూ-కబర్.

ఉర్దూ-కబర్.

రూ. కాకితం, కాగితం. కాగతం, కాగదం, కాగితం, కాగిదం, కాయితం. వ్రాయడానికి ఉపయోగించే పత్రవిశేషం. "ఒక ప్రి మేరీ ముసుగు వేసుకువచ్చి ఒక కాగితముక్క ఆ పరదాటుకు ఇచ్చింది" (అంజలి, పు. 107). హిందీ, ఉర్దూ-కాగజ్, మరాఠీ-కాగద్, పారశీకం-కాముజ్, కాఫిజ్.

ఉర్దూ-కాగజ్.

9. కాశీ :

రూ. కాశీ, కాశి, కాశి, కాశి. ఉత్తడి. కూన్యం. "ఏ పెకండు క్లాసులోనూ కాశీలేదు" (అంజలి, పు. 63). హిందీ, మరాఠీ, ఉర్దూ, అస్సామీ, పారశీకం, అరబ్బీ-కాశి.

ఉర్దూ-కాశి.

10. కుర్చీ :

రూ. కురిచీ, కురుజీ, కుర్చి, కుర్చీ. కూర్చోడానికి ఉపయోగించే ఉన్నతపీఠం. "అహమ్మదాబాదు కాంగ్రెస్ లో కుర్చీలూ, బల్లలూ లేవు" (అంజలి, పు. 55). హిందీ, ఉర్దూ-కుర్చీ, కనడం-కురిచి, కురచి, కురుచి, కుర్చి. తుకు-కుర్చి, కుర్చి, తమిళం-కురిచ్చి, కురుచ్చి, కూర్చి, మలయాళం-కుఱుని, వర్ణి-కుర్చి, కుర్చి, బ్రాహుయీ-కుర్చి, కువి-కూర్చి.

ఉర్దూ-కుర్చీ.

11. కౌలు :

రూ. కవులు, కౌవులు. ప్రభుత్వం ప్రజలకు భూమిని గూర్చి ఇచ్చే ఒడంబడిక. "రిశీవరు నీలాలుకే భూమి కౌలుకిచ్చి చక్కా పోయాడు" (రాగమారిక, పు. 32). హిందీ, ఉర్దూ-కౌర్, కనడం-కవులు, కౌలు, తమిళం-కౌవుర్.

ఉర్దూ-కౌర్.

12. ఖరీదు :

వెల, విలువ. "పంటలకు ఖరీదులు ఎచ్చి ఇప్పుడు వదిలేసు వందలు వస్తున్నాయి" (తరంగిణి, పు. 100). హిందీ, ఉర్దూ-ఖరీద్, మరాఠీ-ఖరీదీ, ఖరేడే, పారశీకం-ఖరీద్, ఖరిదన్, కనడం-ఖరీది.

ఉర్దూ-ఖరీద్.

13. ఖర్చు :

రూ. కర్చు, కరుచు, ఖరుచు, వ్యయం, వెచ్చం. "తోటలో వచ్చిన రాబడులవల్ల పై ఖర్చులూ కొడవ జీతాలూ వస్తున్నవి" (తరంగిణి, పు. 98). హిందీ, ఉర్దూ-ఖర్చ్, మరాఠీ-ఖర్చ్, ఖర్చజే, పారశీకం-ఖర్చ్, అరబ్బీ-ఖర్చ్, ఖర్చీ, కనడం-ఖర్చు.

ఉర్దూ-ఖర్చ్.

14. ఖామందు :

రూ. ఖావందు, ఖోదావందు, ఖాబందు. యజమాని, ప్రభువు, స్వామి. "అవునండి ఖామందుగారూ!" (బోగీరలోయ,

“హాయిందే!”

మృదువైనది
కోమలమైనది

మేలుపరచబడిన అమృతాంజన్ వాడడంతో.

కోమలమైన అమృతాంజన్ ను చాలా సులభంగా
రాసుకోవచ్చు

మృదువైన అమృతాంజన్ తో చాలా సులభంగా 'మర్తనా'
వేయవచ్చు

తలనొప్పిలను, పొట్ట నొప్పిలను, కీళ్ళ నొప్పిలను,
కండరాల నొప్పిలను మరియు వెణుకులను
మేలుపరచబడిన అమృతాంజన్ మునపటికంటే అతి
త్వరితంగా వుపశమింపజేయగలదు !

మేలుపరచబడిన

అమృతాంజన్

Amrutanjani Limited

మీ మోముపై చిరునగవులను శీఘ్రంగా- తిరిగి వికసింపజేయగలదు!

రి

పు. 39). హిందీ-భాషింద్, మరాఠీ, ఉర్దూ-భాషింద్, భాషింద్, 20. జమీన్ :
పాఠశీకం-భాషింద్, కనడం-భాషింద్.

ఉర్దూ-భాషింద్

15. తైదు :

రూ. కైదు, తయిదు, తెరి, కారాగృహం. “నాగన్నను అరెస్తు చేసి తీసుకుపోయి తాదా గ్రామంలో తైదు తెకాలు పోలీసువాడు” (రాగమాలిక. పు 32). హిందీ, ఉర్దూ, మరాఠీ, అరబీ, పాఠశీకం-కైద్, కనడం-కైదు.

ఉర్దూ-కైద్.

16. గల్లి .

రూ. గిల్లి, సందు. “హైదరాబాదు సిమెంటు రోడ్లు హైదరాబాదు గిల్లిలు ..” (తిరుంగిడి, పు 104). కాశ్మీరి-గొలు. గల్లె, నేపాలీ-గల్లి, బెంగాలీ-గలి, ఒరియా-సందు, హిందీ, గుజరాతీ, వంజాబీ, ఉర్దూ, పంథి-గర్రి, కనడం-గలి, మలయాళం-గర్రి.

ఉర్దూ-గర్రి

17. గుమస్తా .

రూ. గుమాస్తా. గ్రంథి ఉద్యోగస్తుడు. “తాయాకాఫీసులో గుమస్తా ఉద్యోగినికి...” (తరంగిణి, పు 91) హిందీ, ఉర్దూ, పాఠశీకం-గుమస్తా.

ఉర్దూ-గుమస్తా.

18. చాకిరీ :

రూ. చాకిరీ, సేవ, పరిచారముడు, కొలువు, పరివర్య. “నువ్వు కాదు ఆ కరకాయగా చాకిరీ చేస్తావు” (తూరికానృత్యం, పు 25) హిందీ, ఉర్దూ-చాక్రీ, మరాఠీ-చాకిరీ, పాఠశీకం-చాకిరీ

ఉర్దూ-చాక్రీ.

19. జమీన్ :

రూ. జమీన్, జమీన్. రాబడి, మూలదనం, జమచేసుకొను, చావట్టడం “అలాంటివళ్ళలోనే నన్ను జమచేర్చావు” (తూరికానృత్యం, పు. 31). హిందీ, మరాఠీ-జమా, ఉర్దూ-జమా, పాఠశీకం-జమె త, అరబీ-జమెత.

ఉర్దూ-జమా

రూ. జమీన్, భూమి, నేల, పొలం. “ఆ జమీ అంతా అకడే చున్నాడు” (భోగీరలోయ, పు. 33). హిందీ, మరాఠీ, పాఠశీకం-జమీన్, ఉర్దూ-జమీన్.

- ఉర్దూ-జమీన్.

21. జమీందారు :

రూ. జమీందారు, జమీందారు, జమీన్దారు, జమీందారుడు, జమీన్దారు. రాజుకు వచ్చు వద్దే అధికారి, భూస్వామి, మొగలు సామ్రాజ్య కాలంలో భారతవర్షంన వన్నులు వసూలు చేయడానికి ఏర్పడిన ఉద్యోగి. “జమీందార్లు, జాగీర్దార్లు హరించి వడమటి గారిలో చూయమైపోయారు” (భోగీరలోయ, పు. 36). హిందీ, మరాఠీ, ఉర్దూ-జమీన్దార్, పాఠశీకం-జమీందార్, జమీన్దార్.

ఉర్దూ-జమీన్దార్.

22. జవాను :

రూ. జవాను, జెవాను, సేవకుడు, రాజకీయ ఉద్యోగి, బంట్లోలు. “ఒక పోలీసు జవాను ఏయ్! ఎంతసేపు నిలుచుంటావు నీవు ను....” (కర్ణబలం, కృష్ణాపత్రిక జూన్-25, 1919) హిందీ, ఉర్దూ, మరాఠీ, పాఠశీకం-జవాన్.

ఉర్దూ-జవాన్

23. జవాబు .

రూ. జాబు. ఉత్తరం, సమాదానం, ప్రత్యుత్తరం. “ఏదో జవాబు చెప్పకపోతే నేను వాటి మూర్ఖుణ్ణానా” (తరంగిణి. పు. 48). హిందీ, మరాఠీ, ఉర్దూ. పాఠశీకం, అరబీ-జవాబ్.

ఉర్దూ-జవాబ్

24. జాగీర్దార్

రూ. జాగీర్దారు, జాగీరుదారు. సర్కారువారిచే ఇవ్వబడిన భూమికి యజమానుడు, సవాలులనుండి కొంత భూమిని పొందినవాడు, జాగీరు కలివాడు. “జాగీర్దార్లు హరించి వడమటి గారిలో చూయమైపోయారు” (భోగీరలోయ, పు. 36). హిందీ, ఉర్దూ-జాగీర్దార్, పాఠశీకం-జాగీర్దార్, కనడం-జహగీరుదార్, జగీరుదార్, జాగీరుకు.

ఉర్దూ-జాగీర్దార్.

25. జాగీరు :

రూ. జహగీరు, జాగరు, జాగిరు. నవాబులు యోధుల కిచ్చిన మాన్యం. చేసిన సహాయానికి ప్రభుత్వమిచ్చిన గ్రామాలు. భూములు, వన్ను విధింపబడని గ్రామదానం. ప్రభువు నన్నావంగా ఇచ్చిన భూమి. “అమెలు శ్రీ సార్వభౌములు సూరద పాలెం జాగీరు ప్రక్కవున్న...” (అంజలి, పు. 132). హిందీ, వంజాది, ఉర్దూ, పారశీకం-జాగీర్, తనదం-జహగీరు, జాగీర్, తమిళం-జాగీర్.

ఉర్దూ-జాగీర్.

26. జాఠీ :

ఆజ్ఞ, విధుదల. “మీమీద ఒక వారంటు జాఠీ అయిందండి” (వింద్యాచలం, పు. 58). హిందీ, ఉర్దూ-జాఠీ.

ఉర్దూ-జాఠీ.

27. జిల్లా :

మండలం. దేశంలో ఒక పరిమిత భాగం, ఒక ప్రాంతం, ప్రదేశం. “జిల్లా పై దృఢాధికారి డాక్టర్ ఏ. వి. రావుగారు....” (తరంగిణి, పు. 103). హిందీ-జిలా, మరాఠీ-జిల్వా, ఉర్దూ, అరబ్బీ-జిల్ అ.

ఉర్దూ-జిల్ అ.

28. జేబు :

రూ. జోబీ. చొక్కాలో కుట్టిఉండే చిన్న నుచి. “ఇంటికి పోయి జేబులో నుండి తన చెక్కుబుక్కు తీశాడు” (అశ్రు దిందువు, జూన్, మే. 14, 1944). ఉర్దూ, హిందీ-జేబ్, పారశీకం-జేబ్, జేబు, అరబ్బీ-జేబ్, జేబు

ఉర్దూ-జేబ్.

29. తనఖా :

రూ. తన్ఖాహ్, తాకట్టు, దత్తవక్రం. “భూములు తనఖా పెట్టి....” (రాగమాలిక, పు. 90). హిందీ-తన్ఖాహ్, తన్ఖాహ్, మరాఠీ-తనఖా, ఉర్దూ-తన్ఖాహ్, పారశీకం-తన్ఖాహ్. మరాఠీ-తనఖా.

30. తనిఖీ :

తనఖీ, తనికీ, తనిఖీ, విచారం, పరిశీలనం, సోదా చేయటం. “మిమ్మల్ని తనిఖీ చేయడానికి వచ్చిన....” (అంజలి, పు. 100). హిందీ, ఉర్దూ, పారశీకం, అరబ్బీ-తన్కీహ్.

ఉర్దూ-తన్కీహ్.

31. తాకీదు :

రూ. తహకీదు, తాకదు, తాకీదు, తాకీదు, తాక్కదు, తాక్కిదు, తాఖీదు, తాహదు, తాహదు, అజ్జావక్రం, హుకుం. “....విజ్ఞాపనలు తాకీదులు” (భోగిరలోయ, పు. 57). హిందీ, ఉర్దూ-తాకీదు, మరాఠీ, పారశీకం, అరబ్బీ-తాకీద్.

ఉర్దూ-తాకీద్.

32. తాబేదార్ :

రూ. తాబేదార్డు. తక్కువ పనివాడు, తన కింద సేవ కుడు, అధీనంలో వున్నవాడు. “ప్రజలు, సేవకులు, సేవాధికారులు తాబేదారులు యావన్ముందిన్నీ నర్వ గౌరవాంతో వారికి నాతిరీ చేయవలసింది” (అంజలి, పు. 91). హిందీ, ఉర్దూ-తాబేదార్.

హిందీ-తాబేదార్.

33. తారీఖు :

రూ. తారీఖు, తేది. “చివరకాతరు 1947 ఏప్రిల్ వెం 5వ తారీఖున తన గురుపాదాలకడకు చేరుకున్నాడు” (తూలికా నృత్యం, పు. 11). హిందీ, మరాఠీ, ఉర్దూ, పారశీకం, అరబ్బీ-తారీఖ్.

ఉర్దూ-తారీఖ్.

34. తాలూకా :

రూ. తాలూకు, తాలుకు, తాలూక్, తాలూకా, తాలూకె, తాలూకే, తాల్కు, తాల్లాకా, జిల్లాలో ఒక భాగం. “తాలూకాపీ మలో గుమస్తా ఉద్యోగానికి....” (తరంగిణి, పు. 91). హిందీ-తాల్లుక్, తఅల్లుక్, మరాఠీ-తాలుకా, ఉర్దూ-తఅల్లుక్, పారశీకం-తఅల్లుక్, అరబ్బీ-తఅల్లుక్.

ఉర్దూ-తఅల్లుక్.

35. తివాసీ :

రూ. తివాచి, తివాచీ, తివాకీ, తివాస, తివాసి. ఉన్ని దారంతో చిత్తుగా నేసిన కంబళి, మేలైన చిత్రాసనం. “అచట కులపతి హాలులో తివాసీపై కూర్చుండి ఉండటమూ....” (తూలికా నృత్యం, పు. 26). మరాఠీ, ఉర్దూ, పారశీకం-తివాసీ.

ఉర్దూ-తివాసీ.

36. దరఖాస్తు :

రూ. దరఖాస్తు, తర్ఖాస్తు, వివేదన వక్రం, విన్నపం. “ఏమి పుట్టిందో తర్లికి చెప్పకుండా పైన్యాధికారోద్యోగానికి

దరఖాస్తు పెట్టినాడు" (అంజలి, పు. 80). హిందీ, మరాఠీ-
దర్ఖాస్త, ఉర్దూ, పారశీకం-దర్ఖాస్త, అరబ్బీ-దర్ఖాస్త.
ఉర్దూ-దర్ఖాస్త.

37. దర్జా :

రూ. దివాన్, గొప్పదనం, హోదా, స్థితి, మెట్టు. "ఏమి
దర్జారా, మనకేసి నవ్వుతూ చూపినట్లుగా అయిందిరా" (అంజలి,
పు. 59). బెంగాలీ, ఒరియా, హిందీ, ఉర్దూ-దర్జా.

ఉర్దూ-దర్జా.

38. దివాను :

రూ. దివాన్, దివానీ, దివానుడు. రాజోద్యోగి, మంత్రి,
వజీరు, ప్రధానుడు. "రాజ్యం దివాను నా కెరుక" (రాగమాలిక,
పు. 92). హిందీ, ఉర్దూ, పారశీకం-దీవాన్, మరాఠీ-దివాణ,
అరబ్బీ-దైవాన్.

ఉర్దూ-దీవాన్.

39. దుకాణం :

రూ. దుకాణం, దుకానం, దుకానం, అంగడి, పస్తు
విక్రయశాల, కొట్టు. "సారా దుకాణాలు నాను దుకాణాలు"
(తరంగిణి, పు. 104). హిందీ, ఉర్దూ-దుకాన్, మరాఠీ-
దుకాణ, దుకాన, పారశీకం-దుకాన, దుక్కానీ, అరబ్బీ-
దుక్కాన్, కనడం-దుకాను, తుళు-దుకాను.

మరాఠీ-దుకాణ.

40. దుబాసీ :

రూ. తుపాసి, దుబాసి, దుబాసీ. తెండు బాషలు వచ్చిన
నాడు, ఒక బాషను మరొక బాషలోకి మార్చే ఉద్యోగి. "కొండ్లకు
స్త్రీలెన్ను వారగాని వాళ్ళమధ్య దుబాసీ అయినాడు" (కొండపైన
కోవెల, కొండ కింద కొలను, అమృత కథ). సంస్కృతం-
ద్విబాసీ, హిందీ, ఉర్దూ-దుబాసీ, తమిళం-తుపాసి.

ఉర్దూ-దుబాసీ.

41. నవాబ్ :

రూ. నవాబు, నవాబు, నవాబు, నవాబు. రాజు, ప్రభువు,
ముస్లింల బిరుదు, చక్రవర్తి. "అందు చివర నవాబ్ ముద్ర
ఉన్నది" (అంజలి, పు. 92). హిందీ-నవాబ్, మరాఠీ-నవాబ్,
ఉర్దూ-నవాబ్, నవాబ్, పారశీకం-నవాబ్, నవాబ్, అరబ్బీ-
నవాబ్.

ఉర్దూ-నవాబ్.

42. నాజుకు :

రూ. నాజుకు, సున్నితమైన, నాణ్యమైన, సోకైన,
కోమలమైన, అందమైన, మృదువైన, సుకుమారమైన. "అ
అమృత నాజుకుగా పొడుగుగా...." (వింద్యాచలం, పు. 46).
హిందీ-నాజుక్, మరాఠీ, ఉర్దూ-నాజుక్, పారశీకం-నాజుక్,
అరబ్బీ-నాజిక్.

ఉర్దూ-నాజుక్.

43. విఖరసు :

రూ. వికారు, వికారసు, వికారస్తు, విజమైన, స్వచ్ఛ
మైన. "కాశ్మీరములోంది వచ్చిన విఖరసుడైన ఆర్య బ్రాహ్మ
ణుడు" (వింద్యాచలం, పు. 2) హిందీ, ఉర్దూ-విఖరిస్.

ఉర్దూ-విఖరిస్.

44. నౌకరీ :

రూ. నౌకరి, నవుకరి, సేవ, ఉద్యోగం, పెరిచింక.
"....గౌరవాలతో వారి నౌకరీ చేయవలసింది" (అంజలి,
పు. 92). హిందీ, ఉర్దూ-నౌకరీ, పారశీకం-నౌకరీ.

ఉర్దూ-నౌకరీ.

45. పాదుషా :

రూ. పాదశా, పహదషా, పాదా, పాద్యా, పాద్యాయి,
పాదా, పాద్యా, పాద్యాయి, పాద్యావు, పాదశాహ. పాదహ,
పాదసహ. పాదసాహ, పాదిషా, పాదుశా, పాదుశాహ, పాదు
శాహీ, పాదుశాహ, పాదుష, పాదుషహ, పాదుషహ, పాదుషా,
పాదుషాయి, పాదుషాహ, పాదుషాహీ, పాదుషాహా, పాదుసహ,
పాదుసహ, పాదుసా, పాదుసాహీ, పాద్యాపాద్యావు, బాదశహ,
బాదషహ, బాదషహ, బాదసహ, బాదశాహ, బాదుశా, బాదుషా,
రాజు, సమ్రాట్టు, ముస్లిం చక్రవర్తి. "ఇది పాదుషా అజ్జ".
(అంజలి, పు. 92). హిందీ-పాద్ శాహ్, బాద్ శాహ్, ఉర్దూ-పాద్
శాహ్, బాద్ శాహ్, పారశీకం-పాద్ షాహ్, బాద్ షాహ్, కనడం-
పాచ్చ, పాతషాహీ, పాతుషార్, పాదషాహ, పాదుషాహ,
తమిళం-పాచ్చా, సాణుషా, పాచ్చా.

ఉర్దూ-పాద్ శాహ్.

46. పారశీక :

రూ. పారపి, పారశి, పారశీ, పారషి, పారిషి, పారషి,
పారషి, పారపి, పార్షి, బారషి. ఇరాకియన్ బాషా కుటుంబా
నికి చెంది పారశీక దేశంలో ప్రచుర వ్యవహారం గల బాష.
"వసుదాయానికి పారశీకం అరబ్బీ మహారాష్ట్ర బాషలు నేర్పు

బాపరాజు సాహిత్యంలో అన్యదేశాలు

కుందామని తోచింది" (అంజలి, పు. 88). సంస్కృతం-పారసీక, హిందీ-పారసీ, మరాఠీ-పారసీ, పారసీ, పారసీ, ఉర్దూ, పారసీకం-పార్సీ.

• ఉర్దూ-పార్సీ.

47. పూరీ :

భక్త్య విశేషం, తినుబండారం. "ఉదయం అక్కడ ఇన్ని పూరీలు తిని వాలు తాగి బస్సుమీద ఆబూ చేరారు" (అంజలి, పు. 59). సంస్కృతం-పూరికా, హిందీ, ఉర్దూ-పూరీ, కనడం, తమిళం-పూరి.

హిందీ-పూరీ.

48. ఫిరంగులు :

రూ. ఫిరంగి, ఫిరంగికా, ఫిరంగీ, ఫిరంగి, పేరంగి, ఫిరంగు. లోపల మండుగుండు వేసి దట్టించి కూర్చే పెద్ద లోహపు క్రోవి. "లోకం అంతా ఫిరంగులు మోగిపోతున్నట్లే అయింది" (అంజలి, పు. 90). హిందీ, ఉర్దూ-ఫిరంగీ, మరాఠీ-ఫిరంగీ, ఫిరంగి, పారసీకం-ఫిరంగీ, ఫిరంగ్, కనడం-ఫిరంగీ.

ఉర్దూ-ఫిరంగీ.

49. బంగళా :

రూ. బంగల, బంగళా, బంగ్లా, బంగ్లా. బాటసారులు లేదా పెద్ద పెద్ద ఉద్యోగస్తులు దిగేందుకు కట్టిన పెద్ద భవనం, పెద్దఇల్లు, అతిథి గృహం. "అందమైన కాలు, జిల్లా వైద్యాధికారి బంగళా, ఇంగ్లీషుకబ్బు అనుకున్నవి జరుగుచున్నాయి." (తరంగిణి, పు. 98). హిందీ, ఉర్దూ-బంగ్లా, గుజరాతీ-బంగలో, మరాఠీ-బంగళా.

ఉర్దూ-బంగ్లా.

50. బగ్గీ :

రూ. భగ్గు. గుర్రపుబండి, నాలుగు చక్రాల గుర్రపుబండి. "ఏమయ్యా బగ్గీవారా శ్రీపాదుషావారికి ఎన్ని ఆరబీ గుర్రాలున్నాయి" (అంజలి, పు. 90). హిందీ-బగ్గీ, బగ్గీ.

హిందీ-బగ్గీ.

51. బజాయి :

రూ. బజాయి, బజాయి, బజారీ, బజాయి. అంగడి ఏది, సంత. "తాను గడ్డికోపి బజారులో జట్కావాళ్ళ కమ్మితే..."

మార్సీ

(తరంగిణి, పు. 90). హిందీ, ఉర్దూ, పారసీకం-బజార్, మరాఠీ-బజార్, బజూర్.

ఉర్దూ-బజార్.

52. బంట్రోతు :

రూ. బంట్రవతు, బంట్రపుతు. సేవకుడు, నౌకరి. "పుస్తకాలు వగైరా అన్నీ వారి బంట్రోతు సేతురాం వట్టుకు వస్తాడు" (వింధ్యాచలం, పు. 60). ఒరియా-బంట, హిందీ-ఉర్దూ-బంట్రోత్, గుజరాతీ-వాంటోరాఉత్, మరాఠీ-వాంటా-రా-ఉత్.

ఉర్దూ-బంట్రోత్.

53. బదిలీ :

రూ. బదిలి, బదిలీ, బదిరి. "ఉద్యోగుల్ని ఒకచోట నుంచి ఇంకోచోటికి మార్చడం, మార్పు, ప్రత్యామ్నాయం. "ఎన్ని తాయాకాలో బదిలీ...." (తరంగిణి, పు. 100). హిందీ, ఉర్దూ-బద్లీ, కనడం-బదిలి, తమిళం-పతల్, తవతిల్, పతిలి.

ఉర్దూ-బద్లీ.

54. బస్తా :

గోనె, సంచి, మూట, కట్టి. "వది బస్తాలు తనకు సహాయం చేసే...." (తరంగిణి, పు. 38). హిందీ, ఉర్దూ-బస్తా, పారసీకం-బస్తహ్.

ఉర్దూ-బస్తా.

55. బాకీ :

రూ. బాకీ, బాకీ, బాక్కి. ఆప్పు, ఋణం. "తండ్రి బాకీ దాచుడై..." (అంజలి, పు. 34). హిందీ, మరాఠీ, ఉర్దూ, పారసీకం-బాకీ, కనడం-బాకీ, తమిళం-పాక్కి, మలయాళం-బాక్కి.

ఉర్దూ-బాకీ.

56. బురఖా :

రూ. బురఖ, బుర్ఖా, ముసుగు, ఆచ్ఛాదనం. వదలుగా వుండి ముస్లిమ్ స్త్రీలు ధరించే ఒక రకం ఉడుపు. "కాంగ్రెస్ బురఖా తగిలించుకొన్న దొంగలు" (వింధ్యాచలం, పు. 98) హిందీ-బుర్ఖా, మరాఠీ-బుర్ఖా, బుర్ఖా, ఉర్దూ-బుర్ఖా, పారసీకం-బుర్ఖా, ఆరబీ-బుర్ఖా, తమిళం-పురుక్కు.

ఉర్దూ-బుర్ఖా.

57. బేజారు :

విముఖం, అవ్రహన్నం. “ఈ ఆంబోతు ఏమిటా అని ఒక ముహూర్తం బేజారు అయిపోయినాడన్నమాటే” (కర్తవీలం, కృష్ణావతరిక, జూన్-25, 1949). ఉర్దూ-బేజార్, పారశీకం-బీజార్.

ఉర్దూ-బేజార్.

58. మకాం :

రూ. మకాము, ముఖాము, మొకాం, మొకాము, మొక్కాము మొఖాం, మోకాం, వివానం. ప్రయాణంలో నిలిచే స్థలం, ఆగేచోటు. “బొలంలోనే మకాం పెట్టాడు” (అంజలి, పు. 35). హిందీ-ముకామ్, మరాఠీ-ముక్కామ్, ముకామ్, ఉర్దూ-ముకామ్, పారశీకం-ముకామ్. మకామ్, అరబ్బీ-ముకామ్.

ఉర్దూ-ముకామ్.

59. మజిలీ :

రూ. మజిలీ, మజిలీ. తాత్కాలిక స్థానం, ప్రయాణంలో ఆగేచోటు, ఐన, సత్రం. ‘వదిలివ మజిలీకే మళ్ళీ చేరుకావా’ (తరంగిణి, పు. 87). హిందీ-మంజిర్, మరాఠీ-మజిలా, ఉర్దూ-మంజిర్, పారశీకం-మంజిర్, కనడం-మజలు, తమిళం-మంజర్, మజిర్, మంచిర్.

ఉర్దూ-మంజిర్.

60. మలాం :

రూ. మలాము, మలామలాను, మెలాము. బంగారం లోని గునాని పూత. “మలాంచేసి తీసువేసి మంచి దుస్తులు....” (భోగీరథాయ, పు. 68). హిందీ-మలమ్మా, మరాఠీ-ములామా, ఉర్దూ, అరబ్బీ-ములమ్మా, పారశీకం-ములమ్మ, తమిళం-మలామ్.

ఉర్దూ-ములమ్మా

61. మసీదు :

రూ. మజీదు, మజ్జీతు, మసీద్, మసజీదు, మసీదు, మసూది, మహజీద్, మహజీదు. మహమ్మదీయులు ప్రార్థన చేసే మందిరం. మహమ్మదీయులు నమాజులు చేసే చోటు. “తను కట్టుకున్న గుళ్ళు చర్చిలనీ, మసీదులనీ, పగోడాలనీ పేర్లు పెట్టు కున్నాడు” (కొండపైన కోవెల కొండ క్రింద కొలను, అమృద్రిత కథ). హిందీ-మసజిర్, మసీద్, మరాఠీ-మసీద్, ఉర్దూ-మసజిద్, పారశీకం-మసజిద్, అరబ్బీ-మసజిద్.

ఉర్దూ-మసజిద్.

62. మహల్ :

భవనం, షేడ, హార్మియం. “దీవానీమహల్ నుంచి తన విడిది మంజిర్కు వస్తుంటే....” (అంజలి, పు. 90). హిందీ, మరాఠీ, ఉర్దూ-మహల్, పారశీకం-మహల్, మహల్ర్, అరబ్బీ-మహల్ర్.

ఉర్దూ-మహల్.

63. ముజనబు :

రూ. మునశీబు, మునసబ్, మునసపు, మునసబ్, మునసపు. మునసీబ్, మునిషీబు, మునిషీపు, మునిసీబ్, మునిషీపు, మున్సపు, మున్షీపు, మున్షీబు. గ్రామ మునసబు, గ్రామ న్యాయాధికారి. “నేను ముజనబుగారి....” (అంజలి, పు. 45). హిందీ. ఉర్దూ, అరబ్బీ-మున్సీబ్, కనడం-మునసపు, మునసీబు, తమిళం-మునసీపు, మునిచీవ్వు, మలయాళం-మున్షీబ్, మున్షీప్పి

ఉర్దూ-మున్షీబ్.

64. రాజీ :

అంగీకారం, నంది, సమ్మతి, ఇష్టం. “నెహ్రూగారు రాజీ చేసుకోండయ్యా అంటారు” (కొండపైన కోవెల కొండ క్రింద కొలను, అమృద్రిత కథ). హిందీ, ఉర్దూ, మరాఠీ, పారశీకం-రాజీ.

ఉర్దూ-రాజీ.

65. రాజీనామా :

రూ. నాదీనామా, రాజీనామా, పదవీ విరమణ, విరమించు కోవడిం. “తాను చేయు అసిస్టెంటు సర్జను పనికి రాజీనామా ఇచ్చి....” (యుగముల మండి నీకొరకు కనిపెట్టుకొని యుంటిని, ఆంధ్రవతరిక, మార్చి-25, 1925). హిందీ, ఉర్దూ-రాజీనామా, పారశీకం-రాజీనామా.

ఉర్దూ-రాజీనామా.

66. రాపు :

పూర్వకాలంన వెలమదొరల పట్టపుపేరు, పేరుచివర చేర్చు గౌరవసూచకమగు పదం, తీవి. “....రాపుకు కనబడుటలేదు” (అంజలి, పు. 79). సంస్కృతం-రాజన్, పారశీకం-రాయ్, మరాఠీ-రావో, రాట్, ఉర్దూ-రాట్, కనడం-రావు, తమిళం-రావ్.

మరాఠీ-రావో, రాట్.

బాపరాజు పాపాత్యంలో అన్యోన్యము

67. ரீ. பூ :

దినం. "ఒక రోజున వంటిబాయి...." (రాగమాలిక, పు. 122). హిందీ, మరాఠీ, పారిశీకం, ఉర్దూ-రోజ్.

കുറു-രോ-കു.

68 లంగరు :

రూ లంగర. ఓడ నిలవడం కోసం అడుగుప దిగవేసే నాగలిలాంటి ఇనుప సాధనం. “లంగు ఎత్తరేడల” (తూలికా వృత్తం, పు. 78) హిందీ. ఉర్దూ-లంగీర్.

ఉరూ-లగిర్.

69. లక్ష్యము :

రూ లక్కర్, లసికిరి, లకిరి, లక్కర్. పై న్యం, పై నికి స్థావరం. "నారిఖ్ కూడా వచ్చే చిన్న లక్కరులో...." (అంజలి, పు. 104). పారశీకం-లక్కర్, మరాఠీ-లక్కర్, హిందీ-లక్కర్, ఉర్దూ-లక్కర్, తమిళం-లక్కర్.

ఉర్దూ-అష్కర్.

70. పట్టిక :

రూ. వక్కిల్, వక్కిలు, న్యాయవాది. "పెద్ద వక్తి ప్రజ్ఞావంతుడు అయిన వీరాస్వామి" (రాగమాలిక, పు. 30). హిందీ, ఉర్దూ, పారశీకం-వక్తిర్, అరబ్బీ-వక్తిర్, కనడం-వక్తి, తమిళం, మలయాళం-వక్కిల్.

ఉరూ-వత్తిర్.

71. వాకము :

దక్షాస్తు, తనినీ, విచారణ. “అక్కడ వాకలు చేసి
 బందరు వెళ్ళారని తెలుసుకొని....” (బోగీంబోయి, పు. 72).

హిందీ, ఉర్దూ-వారిష్

ఉర్దూ-వాక్రిఫ్.

72. కాలువ :

రూ కల్లా, కార్, కాలు, కాదవ, కాదపు, కార్వ, సాలు, సాదపు, నాల్వ, పెల్ల, సేలు సన్నవి వత్తం ఉత్తరీయంగా కప్పుక ను పత్తం, ఉత్తమ వట్టువత్తం "నూటయాభై రూపాయల కాదవనూ" (భోగీరిలోయ, పు 50). మరారీ-కాదా, ఉర్నూ-కార్, హిందీ-కార్, పారశీకం-షాల్.

మరారీ. గానా.

73. పరచార్ :

రూ. సరదారు, సరదాయిదు, సర్దార్. అధికారులు.
 “తురక నద్దాయిలు కొందరు వచ్చి....” (అంజలి, పు. 91).
 హిందీ, మరాఠీ, ఉర్దూ, పారశీకం-సర్దార్.

ఉర్దూ-సర్‌దార్

74. సలామ్ :

రూ. సలాము, సల్లాము, వందనం. “వసుదానువితి సలాం పెట్టి....” (అంజరి, పు. 89). ఉర్దూ, అరబీ, పాంశీకం, మరాఠీ, హిందీ-సలామ్.

ఆరూ-సలామ్

75. సురాను :

రూ, సురతాణ, సురతాణి, సురతాన్, సురతాను, సుర
త్రాణ, సురత్రాణి, సురత్రాణుండు, సురదాణి, సురదాణు, సుర
దాణి, సురదాణ్, సురదాణ, సురదాని, సురదానీ, సురతాన్,
సురతాను, సురుతాన పాదుషా, చక్రవర్తి. “మన యాత్రికులు
సుల్తాన్ గారి....” (అంజలి, పు 103). ఉద్దూ-సుల్తాన్,
సుల్తాన్, అరబ్బీ, మరాఠీ, హిందీ, పారశీకం-సుల్తాన్.

ఉర్దూ-సుల్తాన్.

76. హామీరు

రూ. హాజీర, హాజీర్, వచ్చుట. “విరూపాక్షన్న ఆలిరి
టిక్కెట్టు కొని ఆ ప్రదర్శనానికి హాజరయ్యాడు” (కర్ణాటకం,
కృష్ణాపత్రిక, జూన్-25, 1949). మరాఠీ-హాజర, హాజరి, ఉర్దూ-
పారశీకం, హిందీ-హాజీర్.

అర్జున-హాజిర్.

77 హా కా :

పొగ పీచుటకు ఉపయోగించు గొట్టం. “ఒక రోజున హుక్కా పీచుస్తు....” (అగజరి, పు. 88). ఉర్దూ-హుక్కా, అరబ్బీ-హుక్కాహ్, పారశీకం-హుక్కా, సిందీ, మరాఠీ-హుక్కా.

ఉర్దూ-హంకా.

78. హుకుం .

హ. హకుము, హకుమీ, హక్కుమ్ము. అజ్జి, కావనం.
 “అరు ఐగ్గీలు నాలుగు ఒంటెలు ఒక ఏనుగు ఇరవై లక్కర్

హుకుం" (అంబరి, పు. 92). ఉర్దూ-హుకుమ్, అరబ్బీ, పారశీకం-హుక్మ్, మరాఠీ-హుకుమ్, హిందీ-హుకుమ్.

ఉర్దూ-హుకుమ్.

ఆధార గ్రంథాలు, వ్యాసాలు :

1) అన్యదేశ్యము : డాక్టర్ లకంసాని చక్రధరరావు, సాహితీ శాస్త్రము, ద్వితీయ భాగం, 1974.

2) ఆంధ్ర దేశ్యము-అన్యదేశ్యము : కోరాడ రామకృష్ణయ్య, భాషా చారిత్రిక వ్యాసములు, 1971.

3) ఆంధ్ర కావన పారస్వతమండలి ఉర్దూ, మరాఠీ పదములు:

డాక్టర్ లకంసాని చక్రధరరావు, అమూల్యక సిద్ధాంత గ్రంథం, 1965, ఆంధ్ర విశ్వకళా పరిషత్, వారైరు.

4) ఉర్దూ-ఇంగ్లీషు కోశం : రామ్ నారాయణ్ లాక, అలహాబాదు, 1956.

5) తెలుగు, ఉర్దూ, పారశీకముల ప్రభావము : డాక్టర్ తె. గోపాలకృష్ణరావు, ఆంధ్ర పారస్వత పరిషత్తు, హైదరాబాదు, 1968.

6) తెలుగు-ఉర్దూ భాషా పారస్వతముల తులనాత్మక అధ్యయనము ప్రాచీన యుగము : 'భారతీయ భాషల తులనాత్మక అధ్యయన పదస్సు' సెమినార్ 28, 29, 30, సెప్టెంబరు, 1986

7) తెలుగు, తమిళ భాషల్లోని ఉర్దూ పదాలు - తులనాత్మక పరిశీలన : డాక్టర్ ఎలవర్తి విశ్వనాథరెడ్డి, అమూల్యక సిద్ధాంత గ్రంథం, 1985, ఆంధ్ర విశ్వకళా పరిషత్, వారైరు.

8) తెలుగున చేరిన యన్యదేశీయ శబ్దజాలము : ఆచార్య చిలుకూరి నారాయణరావు, ఆంధ్ర భాషాచరిత్ర, 1937.

9) తెలుగులో అన్యదేశ్యాలు : డాక్టర్ వి. న్వరాజ్యంశ్రీ, తెలుగు భాషాచరిత్ర, ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ, హైదరాబాదు-1979.

10) తెలుగు వ్యుత్పత్తికోశం : ప్రధాన సంపాదకులు డాక్టర్ లకంసాని చక్రధరరావు, ఆంధ్ర విశ్వకళా పరిషత్, వారైరు.

11) తెలుగు కావనాలలో అన్యదేశ్యాలు : డాక్టర్ మోడీపర్తి నర్సయ్యారాయణ, భారతి, అక్టోబర్, 1959.

12) దక్షిణాంధ్ర హమ్మయంలో నన్యభాషల ప్రవేశం : డాక్టర్ పేమలత, 1980.

13) భాషా చారిత్రిక వ్యాసావళి : ఆచార్య తుమాటి దోణప్ప, ఆంధ్ర పారస్వత పరిషత్తు, హైదరాబాద్-1972.

14) మన తెలుగులో తెలుగెంత?

అ. తుమాడు - ఆదివారం 17 ఏప్రిల్ 1988.

అ. " " 24 ఏప్రిల్ "

ఇ. " " 1 మే "

ఈ. " " 8 మే "

ఉ. " " 15 మే "

ఊ. " " 22 మే "

ఋ. " " 29 మే "

ౠ. " " 5 జూన్ "

—డాక్టర్ బూదరాజు రాధాకృష్ణ.

15) శబ్దరత్నాకరం : వి. సీతారామాచార్యులు.

16) వైదీ ఉర్దూ విఘంటువు : సం. మౌలానా మహమ్మద్ మునీర్ సా ఎడ్యుకేషనల్ ప్రెస్, కరాచీ.

17) ఎ కంపారిటిర్ అండ్ ఇటైమాలాజికల్ డిక్షనరీ ఆఫ్ ది నేపాలీ లాంగ్వేజ్ : పార్స లిల్లీ టర్నర్, లండన్, బొరోడే హవుస్-1931.

18) యాన్ ఇటైమాలాజికల్ గుజరాతి ఇంగ్లీష్ డిక్షనరీ : అపియన్ ఎడ్యుకేషనల్ పబ్లిషెస్, న్యూఢిల్లీ.

విద్యుత్ వ్యాహరణం

శ్రీ గడియారం శేషపతి శర్మ

సజల వర్షన్య
గర్జనా ఘోష మా భాష!
సహస్ర కిరణుని
సప్తాశ్వ హేష మా భాష!

అజీయార్థ్య
వహ్ని శిఖా శిఖర
ప్రత్యులక్ విద్రుమాక్షసరాలు
మా అక్షరాలు!
విద్యుత్ బీజాక్షరాలు
మా అక్షరాలు!

అందుకే అంటున్నాను
మా విద్యుత్ శబ్దాల
వర్ణక్రమం వేరు!
వ్యాకరణమూ వేరు!!

విద్యుత్ శబ్దాల లింగాలు
త్రిలింగాల కళితాలైన
విస్ఫులింగాలు!
తమః పటలాలను
పటాపంచలు చేసే
జ్యోతిర్లింగాలు!

విద్యుత్ శబ్దాల వచనాలు
ఏ వచనాలకూ అందని
తేజః ప్రవచనాలు!
నిస్తుల శేముషీ స్ఫురణకు
నిర్వచనాలు!

అందుకే అంటున్నాను
మా విద్యుత్ శబ్దాల
వర్ణక్రమం వేరు!
వ్యాకరణమూ వేరు!!

మార్చి

వెలది వెన్నెల కిరణాలు
మాకు వ్యాకరణాలు!
ఉషస్సుషణా
రహస్యాలు,
మాకు భాష్యాలు!

చలత్ యంత్ర
చతుల గాత్రాలు
మాకు సూత్రాలు.

పండి నిండిన
పసిడి కోరికలు
జ్యోత్స్నాంకురాల
పులకించిన చకోరికలు
మాకు కారికలు!

నిష్పండిత
జనతా నిర్వేదాలు,
తమోబంధ విచ్ఛేదాలు,
మా సంధి పరిచ్ఛేదాలు!

అందుకే అంటున్నాను
మా విద్యుత్ శబ్దాల
వర్ణక్రమం వేరు!
వ్యాకరణమూ వేరు!

ఘనక చీకటి కోనల్లో
మణిదీపాలు పట్టే
జ్యోతిర్నిగమన ప్రక్రియలు
మా క్రియలు!

మూడు కాలాలకూ చిక్కని
చక్కని కాంతిగోళాలు
మా కాలాలు!

చీకటి పెనుభూకాలను చీల్చి,
వర్తమాన కీర్తికెరటాలపై తేలి,
భవిష్య దవరోధాల
శపరికా హృదయాంతరాలలో
చిక్కుకోబోనున్న
పదునైన గాలాలు
మా కాలాలు!

విశ్వజన
కాశ్వత జీవహేతువులు
నూ ధాతువులు!

ఉదయాస్తమయ శిఖరాల్ని
అనుసంధిస్తున్న
ఉజ్వల కాంతి సేతువులు
మా ధాతువులు!

అందుకే అంటున్నాను
మా విద్యుత్ శబ్దాల
వర్ణక్రమం వేరు!
వ్యాకరణమూ వేరు!!

నవనవోన్మేష
చైతన్యహేలా మధుమాసాలు
మా సమాసాలు!

నితాంత
కాంతికేళి విలాసాలు
మా సమాసాలు!!

యంత్ర నిర్ముక్త
జలధారలతో
సస్య కేదారాలు పండితే
బహుప్రీతులు!

ఉరకలేస్తున్న శక్తితో
ఉక్కుముక్కలు కదిలితే,
బైతన్య నిరూపకాలు
రూపకాలు!

క్షణ క్షణం,
పతనాభ్యుత్థానాల మధ్య
సంతత కారితీ తరంగాలై
ప్రవరిస్తే,
సమాహార ద్వంద్వాలు!

అందుకే అంటున్నాను
మా విద్యుత్ శబ్దాల
వర్ణకమం వేరు!
వ్యాకరణమూ వేరు!!

శక్ర ధనుష్టంకారాలు
మా అలంకారాలు!
జ్యోతిరంగణ గణాహంకారాలు
మా అలంకారాలు!

శీతల కౌముదీకరణ
నమాశ్లేషలు
శ్లేషలు!
శ్లాఘార్జిత
దీనహృదయ సముద్దీపకాలు
భావి భాగ్యోదయ
ప్రభా సందీపకాలు
దీపకాలు!

నీటినుండి
నిప్పునుండి
నిర్గమిస్తున్న మహాన్యాసాలు,
అర్ధాంతరన్యాసాలు!

మలిసంజతో
ముగిసిన పగళ్ళని
మళ్ళీ వెలుగులతో ముడివేస్తున్న
ముక్తపదగ్రస్తాలు!
అందుకే అంటున్నాను
మా విద్యుత్ శబ్దాల

వర్ణకమం వేరు!
వ్యాకరణమూ వేరు!!
గాఢాంధకార నిర్వరణ
కేళి ప్రవణ
బంధుర జ్యోతిర్యయాంధస్సులు
మా ఛందస్సులు!

యంత్రశాస్త్ర
విద్యాగురువులు
మా గురువులు!

లఘువుల ప్రసక్తి లేని ,
1“విద్యున్నాలా” వృత్తాలు,
రాష్ట్రం నలు చెరగులా
వ్యాపించిన
మా విద్యున్నండలి వృత్తాలు!!

అందుకే అంటున్నాను
మా విద్యుత్ శబ్దాల
వర్ణకమం వేరు
వ్యాకరణమూ వేరు!!

- 1) “ఉద్యున్నాగా యుక్తంబైనన్ విద్యున్నాలా వృత్తంబయ్యెన్” అని లక్షణము.
- 2) అంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్ర విద్యున్నండలిలోని “అపరేషన్ అండ్ మెయింటెనెన్స్ సర్కిల్స్”ను “వృత్తాలు”గా గ్రహించటం జరిగింది.

మన్మథా!

చేతవిచ్చు మేసి సడలించిన కంఠములెత్తు కోకిలర్,
చూరచుమ్మరిన్ మెవని పొంపెసలారగ బల్క ఓర్కలున్,
నూరి నా తులీసుడు కనుంగుడిదమ్మ పసంతరిక్కి వన్
యోది నీ స్వాగతము విచ్చుచున్నవి రమ్మ, మన్మథా!

దెలుకును నీవు విల్లుగను జేసి ధరింప, రతీలలామయన్
విరుల శరమ్ము లిచ్చుచును, వేడుక జూచుచు ప్రక్కనుండ, మీ
రిరువురు కీరవాహనము వెక్కి చరించుచు మా గృహమ్ములున్
పరి సరముల్ రసాన్నిక మొనర్చుడు; ప్రేమరసైక జీవసుర్.

శ్రీ తెలిదేవర వెంకట బాలకృష్ణరావు

కీ. శే. రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ

శ్రీ శంకరగంటి రంగాచార్యులు

ఆధునికాంధ్ర సాహిత్యపు వేగము

ఈ దినము నేను ఆధునికాంధ్ర సాహిత్యపు సామాన్యమైన వేగమును గురించి నాలుగు మాటలు మాట్లాడెదను. కాన ఇచట వ్యక్తుల విమర్శ లేదు; ఉదాహరణములును ఉండవు.

ఆధునికాంధ్ర సాహిత్యమవిన సుమారుః శతాబ్దమున కీవల పుట్టిన సాహిత్యము మన దేశముననున్న మిగిలిన అన్ని భాషలందు పలి తెనుగు భాషలో కూడ పాశ్చాత్యుల-ముఖ్యముగా ఆంగ్లేయుల - సాహిత్యమే ఇప్పటి సాహిత్యమునకు మార్గదర్శక మయినది. మన దేశపు రాజ్య, నీతి, మత, ఆచార - ఇత్యాదు లలో యెట్లో అట్లే భాషా సాహిత్యములందును పాశ్చాత్యుల ముద్ర ప్రబలముగా ప్రత్యక్షమగుచున్నది. ప్రభువుల ప్రభావము ప్రజల ఆంగోపాంగములలోని ప్రతినాడిని వేడించుట ఆశ్చర్యమేమి యును కాదు.

ఇంతవరకును మానల నేలుచుండినది ఆర్యభాషా సాహిత్య ముల సంస్కృతి. వేలాది సంవత్సరములుగా, అసేతుకీతాచలము అక్షరాస్యులేవ్వరును ఆ సాహిత్యమును ఆ తయో ఇంతయో ఎరుగకుండుటకు వీలు లేకుండెను ఇప్పటి దేశభాష లన్నింటి యందును, ప్రాతవైన ద్రావిడ భాషలను చూచినను, వానికి ఆర్య సాహిత్య భాషల సంబంధము లేని కాలము ఎప్పుడైనను ఉండినదా అని ఊహించుటకును వీలులేదు. కాని దీర్ఘ కాల మొకటి ప్రభు త్వము పాలించుట ప్రభువులకు కానీ, ప్రజలకు కానీ సదా క్షమ కరము కాదు విధేయతతో వంగి వంగి ప్రజలు వెన్నెముక సారశ్యమును, దూరదృష్టిని పోగొట్టుకొందు. ప్రభువులు అజ్ఞులు చేసి చేసి శిక్షాస్పృశికి సంబంధించిన కొన్ని సూత్రములు తప్ప ప్రపంచయాత్రకు మరేవియు కాబట్టవని తెలిసికొని మొండి వారగుదుని సంస్కృత సాహిత్యమున కిటువంటి అదత్వము దాపురించి సుమారు వేయేళ్ళకు పైబడినది దేశభాషలకు ప్రారంభ దశలో కొంత స్వాతంత్ర్యము గల పోకడలను, పద్ధతులను ఉండినను, క్రమక్రమముగా సంస్కృత భాషా ప్రభుత్వ సూత్ర ముల దిగింపుచేత సర్కసు జంతువులవలె చెప్పినది మాత్రము చేయు విధేయత బలిననది. సుమారేదెనిమిది శతాబ్దములుగా

ఆంధ్ర సాహిత్యపు స్థితిగతులిట్లుండినవి. మహా ప్రతిభావంతు లుండిరి: మహా పండితులుండిరి. కాని వారి ఉద్యోగము లన్ని యును సూత్ర బంధనమునకు లోనై యుండిను. వారు మెరసిన దంతయు ఆ వలయము లోపలనే!

ఆంధ్రభాష యొక్క ఈ అపస్థిలో 19వ శతాబ్దములో ప్రభుత్వము మారినది పాశ్చాత్య సాహిత్యపు విచిత్రములైన రూపురేఖలు మెలిపులవలె మిరుమిట్లు గొలిపి, మోహవరచినవి. అప్పుడు కార్యభూరతలోను, ప్రతిభలోను అద్వితీయుడైన కందుకూరి వీరేశలింగం వంతులు ఆధునిక సాహిత్యమునకు పునాది వేసెను. పునాది మాత్రమే కాదు - పెద్ద కట్టడమునే కట్టెను. భాషా రచనలో ఆయన చేయి వేయని ప్రక్రియయే లేదు బంధకావ్యము, మహాకావ్యము, నాటకము ప్రహసనము, కథ, నవల, వ్యాసము - మున్నగువానిలో ఆ కాలమున మన దేశమునకు దిగుమతియైన అంగ్ల సాహిత్యమును ఎన్ని ప్రక్రియ లున్నవో, వాని నన్నింటిని ఆయన ఉపయోగించుకొనెను. అంతయే కాక మన ప్రాచీన సంప్రదాయములను కూడ తనకు తోచినట్లు ఎద్దేవా చేసి, విమర్శించి, విండించి, యవకులలో ఒక నూతనోత్పాదమును కరిగించెను రసికదృష్టితో చూచిన ఆయన రచనలలో ఏదియును ఉత్తమశ్రేణికి చెందినది కాకున్నను, జనతలో ఒకవిధమగు విప్లవమును కలిగించి, వంచిన తలనెత్తి, నాలుగు దిక్కులకును చూచునట్లు ప్రేరేపించి, ఉపకరించినవి. తత్ఫలముగా అంగ్ల సాహిత్యము నద్యయినము చేసిన తరుణ వయస్కులలో పలువురు, వారి ఉపదేశముచేత ఇతరులు కొందరు, భాషాచృందో భావరూపములలో ప్రాచీన సంప్రదాయములను ప్రతిఘటించి, క్రొత్త పుంతలలో సాహిత్య సృష్టి చేయ నారంభించిరి.

ఈ ఉద్యమపు ముఖ్య ఫలమెకటి. తెలుగు సాహిత్యమున ఉపయోగించుచున్న భాష ఇదివరకును అనేక శతాబ్దముల క్రితము వ్రాసిన వ్యాకరణపు కట్టడిని మీరియుండలేదు. ఇందుచేత వ్యవ హార ప్రవాహపు భాషలో ఏర్పడిన మార్పులు బహుభాగము

గ్రంథగతమగు అవకాశము లేక వశించినవి. వ్రాయు భాషకును, మాట్లాడు భాషకును నడుమ గల భేదము దీనిదిగమును పెరుగుచుండెడిది. ఈ నూతనోత్పాదమున ఆ సూత్రములు సదరిపోయి, భాషయొక్క వ్యావహారిక స్వరూపమునకు గౌరవము లభించినది. ఇందులో దీనిని గంధర్వ నగరిములలో హరించుచు కవుల భావనాశక్తి సామాన్య జీవనస్థాయికి దిగి చొచ్చి, అచట అవకాశము లభించినది. ప్రాచీన సంప్రదాయమున కత్తిశ్రద్ధలు గల కొందరు ఈ వ్యావహారిక భాషా ప్రవాహమును అడ్డగించుటకు ప్రతిఘటనలు చేసెరి. దాని వలన ఆంధ్ర సాహిత్య పరివృత్తి ఈ పరివృత్తున తమ కవకాశము లేక నూతన మార్గవేతలు నవ్యసాహిత్య పరివృత్తును స్థాపించిరి ఈ రెండు సంస్థలును ఇప్పుడు కూడ వేరువేరుగనే ఉన్నవి కాని వ్యావహారిక భాషాభిమానమే ఈ అంతఃకలహమును గెలిచినట్లు కానవచ్చును. అది స్వాభావిక న్యాయమే కదా!

ఈ నవ్య సాహిత్యమున కవివిగ్రహ ప్రధాన స్వరమేమన్న - స్వాంత్ర, పివాన మనకు తోచిన యయిలమీద, తొచిన భావములను వ్రాసి, ప్రచారము చేయవలయును అని యిట్లు యడుపవలెను - అను ఆధ్యాత్మిక సాహిత్య తత్వంపై ఒకవైపు; మరియు పైపు, మనము సునలను వారి చుచున్న వాళ్ళాత్మకుల రుతిగనే స్వేతి త్రులై, మన ఆశయ వారి దేశములై విజ్ఞానము తోను సన్నిధికోసం కళకలాదవలెను అదితొలిక స్వాతంత్ర్యపు టారాటము. ఈ రెండును అంగ్లసాహిత్య వ్యాసుగ వరితములే. ఈ రావములలో నిండిన సాహిత్యము దారాళముగా ఒకవైపున ఇంకొక ప్రాంతమును చూపును.

కాని ఈ ఒక శతాబ్దములో కలిగిన అనుభవము వలన సైవ పక్కాగా చిగి ఆశయ వివరములగుట సులభము కాదను తత్వము గూడ దశమ అవగాహన చేసికొన్నది. విపరీతంతర విముఖిని అది స్వేతి సరాళము నింపుచున్నది. ఆధ్యాత్మిక మగు ఆశయములముగా, కర్మకామము విషయమున అడ్డరకలు లేని అభిప్రాయములను అపైత్తిక వాదములను సులభములై సీతపంజరముల విరోధమును సాహిత్యముననుండి ఇంకను దేశ స్వాతంత్ర్యమును దీని దిశములగు వేర్పడుచున్న ప్రతిఘటనలమును సరియైన ఇట్లుగుటవలె, ఇటీవల వచ్చు తెలుగు సాహిత్యము ఈ నిరాశ పరిణామించిన విలుగు హెచ్చుగా స్ఫురి చేచున్నది. ఈ నిరాశ సహజముగనే, కొందరిటీవల కవులలో ఆక్రోశమునకును, స్వార్థపరార్థములను గమనించ

నేరని కూరచిత్తవృత్తికిని, ఎడమిచ్చినది. వీరిది వినాశ వాదము ఇప్పుడు నేల చెడినది; ముండ్లు, రాళ్ళు విండినవి; మొదట పిసిగిచ్చిటిని గరిక, శ్రవ్య, ఎండబెట్టవలెను. తరువాత తోట. "మీ తోట స్వదాన మునుపటివ"ని అడిగిన, "దీని తరువాత వా యోచ" ఇప్పుడెందుకు?" అందుల వీరి రచనల నింద చిత్తమా నము, అగ్నులు, అశనులు యిందూమారుతములు, ప్రళయములు, పరశరాముని కుతారములు, వరమశివుని పాల నేత్రములు - ఇత్యాది వస్తువులు నిండియుండును

ఇది భావ సాహిత్యము. ఇక శాస్త్ర సాహిత్యము తెలుగులో కడు తక్కువ. దానిది కాబేటి నదిక సకల శాస్త్ర వ్యాసంగమును రాజభాషలోనే అడుగుచున్నపుడు, శాస్త్రభాషలో శాస్త్ర గ్రంథములను వీరేపుని ప్రీతికై వ్రాయగలెను? అక్కడక్కడ, అవ్యుదవ్యుడు, ఒకరిద్దరు ఉత్తరాపల్యమునకై శాస్త్ర విషయములను తెలుగులో రచించువాడు లేకపోలేదు. కాని ఆ రచనలకు ప్రసిద్ధి లేదు; కాన ప్రామాణికత కూడ లేదు.

శతాబ్దములలోని నిర్మలాభమును ఇప్పుడే రిస్కెరిలో ఇంచుమించు ఉండవలయు నాకు తెలిసింపవలెను కన్నా తమిళ సాహిత్యము రిట్లే ఉన్నది కాని ఆంధ్రులలో ఒక విశేష కలదు వారిలో సహజముగ ఉద్రేకమెక్కువ. అది ఆంధ్రుల వాని భావము కూడ తీవ్రముగ నుండును త్రోవకొని ముందు పోవుట వారి ప్రథమ చిత్తవృత్తి. అంగ్ల సాహిత్యము దీని ఊరక చెచ్చగొట్టినదే కాని దిగ్దర్శకము కాలేదు హేతువాదబుద్ధి ఇది వలన పెరిగినది. కాని దానిని అదుపులో పెట్టుకొనక శబ్దాభిప్రాయ నష్టమైనవి 'శబ్దాభిప్రాయ' అన్న 'గ్రుడ్డి నమ్మకములు' అని విరసించువాడు కలరు. కాని తన్ను చేయు పనులలో చూపును, గ్రుడ్డికనమును, రెండును ముఖ్యమై యే తెలియ చూచు కన్ను కొంతవేపు మూసికొని నిద్దురపోయిన్న జీవసూత్రయే నడవదు. అట్లే, హేతువాదమును, శబ్దాభిప్రాయమును ఎరిగిరి విశ్రాంతి, సహాయమునట పనికిరానివని, సహజమున శాంతి స్థాపన అనేరదు, దాని సాహిత్యమును ఉత్త ఉన్నాడ పవన మగును

ఆ ప్ర సాహిత్యమున ఈ అపాయము గూచినది చ తీవ్రముగనే కవిపి చుచున్నది. యావద్విశాల దేశ సహజము సమస్యలు పుష్కరింపబడివుండే, దీనిని శిశువుల నెరుగు.

(ఇది శతాబ్దముల కన్నడములో చేసిన ఒక అవకాశవాద ప్రసంగము. దీనిని వారు 1953ట వార్షము చేసియుండవచ్చును అచ్చితమగు వివరములు తెలియవు.)

శ్రీమతి మర్ల సుబ్బలక్ష్మి

భారతంలో పెళ్ళికాని తల్లులు

నేటి సమాజంలో పెళ్ళికాని తల్లుల సమస్య ప్రపంచ వ్యాప్తంగా చాలా తీవ్రతరంగా వుంది. నేడే కాదు పురాణ కాలంలో కూడ ఈ సమస్య వుంది. హిందూమత పురాణాలలోనే కాక క్రైస్తవమతాది దేవతయైన ఏసుక్రీస్తు తల్లి 'మరియ' కూడ కన్యగా తల్లియైనందుకు యెన్నో ఘోరాలను ఎదుర్కొన వలసి వచ్చినట్లుగా క్రైస్తవమత గ్రంథాలవలన తెలుస్తోంది

వంచమ వేదంగా పేర్కొనబడుతున్న మహాభారతంలో కన్యలుగా మాతృత్వం పొందిన వీరి ఇద్దరు ఒకరు సత్యవతి, రెండవవారు కుంతి. వీరిద్దరు కూడ పరులకు ఎదువులు కావడా ఒక విశేషం. వీరిద్దరు కూడ కన్యలుగా తల్లులయినవారే అయినా వీరికి జన్మించిన పుత్రులకు సమాజంలో లభించిన స్థానంలో మాత్రం చాలా వ్యత్యాసం వుంది. సత్యవతి పుత్రుడు గొప్ప ఋషియై వేదాలని సంస్కరించి వేదవ్యాసుడై వంచమ వేదమని పేరుబడసిన మహాభారతేతిహాసాన్ని రచించి చిర యశస్కుడు కాగా కుంతి పుత్రుడు సూతపుత్రుడుగా అనేక అవమానాలకి గురయి కాపగ్రస్తుడై జీవితమంతా వ్యథార్తుడై చివరకి వీర మరణం పొందాడు.

వీరిద్దరు కూడ కన్యలకు జన్మించినవారే అయినా వీరిద్దరి జీవితాలలో ఇంతటి వ్యత్యాసం ఎందుకు కలిగింది? పుత్రోదయవేళ వారి వారి తల్లుల హృదయంలోని తమయిన భావాలే దీనికి కారణం. గర్భవతుల మొక్క హాసిత ప్రవృత్తుల ప్రభావం గృహ శిశువుపై పడుతుందని నేటి శాస్త్రవేత్తలు కూడ అంగీకరించాలి. ఇదా! సత్యవతి కన్యగా తల్లి అయినా ఆ సమయంలో ఆమెకి ఎట్టి వాచగాని చాచల్య బుద్ధిగాని లేక నిర్మల మనస్కుడై వుంది. ఎలాగో మహర్షి లోక కళ్యాణార్థం ఒక మహాపురుషుని సృజించే తలంపుతో ఆమెను ఆ కార్యానికి సాధనంగా స్వీకరించి ఆమె కన్యాత్వం దూషితం కాకుండా వరమిచ్చి ఒక మహా

త్కారానికై ఆమెని చాతు సత్యవతి కూడ ఎట్టి చాచల్యా; విరి గోనుగాక సేవల ఋషి మర్క వాంఛిత నెరవెర్చి ఆ మహాత్కారానికై సులతమాత్రంగా నిష్కల్యమ హృదయ తో సహకరించింది అందువలననే ఆమె పుత్రుడు అంతటి మహా పురుషుడయ్యాడు.

ఇక కుంతి, ఈమె కన్యని కన్నది కేవలం తన చాంచల బుద్ధివేతనే. బాల్యంలో సగాజుగా వుండే చాలా బుద్ధి శతనె శేకే కుంతి చాలా సేవల అమ్మ. ఈమె చిరార్థానుడంతటి సమాధుని ఇచ్చి వరానే ఎరీక్షింప దిలపడింది. ఎన్నో దానికే పిల్లవాడు జన్మించి దాన్ని ముట్టు పని చేయ గాచ్చునన్నట్లే ఈమె ఋషి రుక్త తపకు వది స్తుందో అనే జిజ్ఞాసలో బయల్ పాల్చుకుంటే కన్యకు తానై ఏ అసరాధం చేయకపోయినా తల్లి చేసిన నేరానికి శిక్ష నమడ వింటాడు.

ఈ విధంగా వేదవ్యాస కమ్మరియపుడు కానీరలే అయిన వారి జనన కాలమందు వారి వారి తల్లుల మనస్సులలో ఆ తల్లీనంగా వున్న భావాలకు అనుగుణంగా వారి జీవితాలు సాగాయి.

సత్యవతికి తాను కన్యగా తల్లి అయినందు కేనాడు చింతించ వలసిన అగత్యం ఏర్పడలేదు. కాని కుంతి తాను తల్లి అయిన మరుక్షణంలోనే చింతించవలసిన అవసర మెర్పడింది. సంఘానికి వెంచి వసిబిడ్డని గంగపాలు చేయటమే కాక కుమారాశ్ర విద్యా ప్రదర్శన సమయంలో ఈ తన పుత్రుని గుర్తించి కూడ ఆ విషయాన్ని వెల్లడి చేయలేని దౌర్భాగ్యస్థితిలో వుండవలసి వచ్చింది. అప్పటికి తాను దూర్భాసుని వలన పొందిన ఎర విషయం లోకానికి విదితమయే వుండి ఆ వర ప్రదానంలో తన మగ్గుడు పుత్రులకు కూడ పొంది వుంది అయినా తన పుత్రుడు అన సమాజంలోనే సూత పుత్రుడని అవమానింపబడుతుంటే నోయ మెదపలేకపోయింది. దీనికి కారణాలు రెండు. మొదటిది తాను

అనాడు బాంబాయిబద్ధితో చేవిన తప్పిదాన్ని వెల్లడించుకోవడానికి తప్పు చేపాననే న్యాయశాఖావంతో మాట పెదవి దాటకపోవడం. రెండు అనాటి ధర్మం ప్రకారం క్షేత్రజుడు బిరస పుత్రునితో సమానుడు. క్షేత్రజుడనగా తనయొక్క భర్త సంతానోత్పత్తికి అశక్తుడగుట గాని లేక అట్టి కార్యమందు ఇచ్చి లేనివాడుగాని అయినపుడు కార్య భర్తయొక్క అనుమతితో వేరొక పురుషుని వలన పుత్రుని కన్నపుడు ఆ పుత్రుడు భర్తయొక్క సంతానం గానే పరిగణింపబడి క్షేత్రజుడై ఆతని వారసుడవుతాడు. భర్త అనుమతి లేనిదే కార్య పరపురుషుని పొంది సంతానవతి అయితే ఆ సంతానం అక్రమ సంతానంగానే పరిగణింపబడుతుంది. అట్టి పుత్రుడు ఆమె భర్తకు వారసుడు కాలేడు. కుంతి దర్బాద్ధన భీములను భర్తయొక్క అనుమతితో కన్నది. కనుక వారు క్షేత్రజులై వాండురాజు సంతతిగా పరిగణింపబడ్డారు. కాని కర్ణుడు ఆమె కన్యగా కన్నపుడు జన్మించడంచేత భర్త యొక్క అనుజ్ఞ అనే ప్రశ్న లేదు. ఇక కన్యావస్థ యందు తనకు

నంద్రకుడయిన తండ్రి అనుమతి కూడ ఆమె పొందలేదు. కనుక కర్ణుడు మహాశేఖో సంపన్నుడు సృష్టికంతటికి అధారభూతుడు అయిన సూర్యభగవానుని పుత్రుడయినా క్షేత్రజుడు కాలేక పోయాడు. అందుచేతనే ఆమె నోరు మెదపలేకపోయినది.

సత్యవతికి ధర్మబద్ధంగా కన్న సంతానం అక్కరకు రాలేదు. కన్యగా కన్నపుత్రుడే వంశోద్ధారకుడయేడు. సత్యవతి తాను కన్యగా కన్నపుత్రుని వలన ఆత్యంత కీర్తిమంతురాలు కాగా కుంతి తాను కన్యగా కన్నపుత్రునికై జీవితాంతం దుఃఖించవలసిన అగత్య మేర్పడింది.

ఈ విధంగా కన్యగా తల్లరియిన ఈ శ్రీ లిరువురు పుత్రోదయవేళ తమ మనోవీధులలో పరిభ్రమించిన భావాలను బట్టి ఆ క్రియకు ప్రేరేపించిన పరిస్థితులను బట్టి తాము వలం పొందడమే కాక ఆ ప్రభావం తమ పిల్లలకు కూడ సంక్రమింప జేపారు.

శిధిల మందిరం

నా మనస్ త పులు
శిధిలావనల ఉన్నాయి
వాటి వయస్సులో ఉన్నప్పుడే
చెదల, పట్టాయి.
వి సిమిషములోనయినా ఆ తలుపులు
ఋణాతునకలయి చూర్ణమవ్వచ్చు
ఎందరో నిరాశ్రయులకు ఆశ్రయ మిచ్చడానికి
త్యోకరించిన నా మనోమండరం
ఒక కరి ఫునస్వాగత మిచ్చింది
ఆహ్వానించబడిన ఆ బాటనారికి
నా మనోమందిరంలోని అందాల
చూపేకపోయాడు సరకదా
అంతా చూపించాడు
ఫలతిమే! ఈ శిధిల మందిరం

దీపావళి

నీ కండలు పిండి చేసి నరాలు సాగదీసి
నీ యజమానికి తగిన ఫలితాన్ని అందజేస్తే
నీ శ్రమను గుర్తించి నీకు తగిన
పారితోషికం ఇచ్చినవేళ
నీ నయనాల ప్రాంగణములో
వెలిగే అనంద దీపాలు
విరజిమ్మే కాంతి కిరణాలు
చూసిన నా కన్నులలో
సంతోష వీచికలు
ఉవ్వెత్తున లేచినపుడు
నాకదే దీపావళి
కోసాడు నాకడ అమావాస్య.

— హ రి ణి

— శ్రీ ఆచంట వెంకట సీతారామమూర్తి

కలగూరగంప

“సిరి పంచి కుడుచుట మేలు”

అని వక్కాణించిన

భీష్మాచార్యుని సందేశం

గంగాదేవికి పుట్టినవాడు గాంగేయుడు. పొరువ నామం బీష్ముడు. ఇతను భారతీయుల యావన్ముది గౌరవాభిమానాలను పొందాడు. అనాటి ఆ ప్రహక్కుల నిశ్చయించేందుకు కురుక్షేత్రంలో కురుపాండవ సంగ్రామం జరిగింది. ఆ యుద్ధంలో బీష్ముడు అత్రు పరిత్యాగం చేసి, అంతశయ్యపై శయ్యించాడు. 58 రోజులు గడిచాక, ఉత్తరాయణ పుణ్యకాలంలో కీర్తికాయుడయాడు. ఇట్టి మహామనీషి వ్రతిజ్ఞా పాలనను, అమర సందేశాన్ని మన నైతికోన్నతికి ఒక్కమారు వ్యరించడం అవసరం.

“వంతదమ అందరూ పండుకొని అనుభవించుట ఎప్పుడూ శ్రేయస్కరం” అని భారతీయులకు, విశ్వజనానికి తన సందేశాన్ని వినిపించాడు బీష్ము పితామహుడు. ఇట్టి సర్వోన్నత సందేశాన్ని యిచ్చేందుకు మహాభారత సంపాదకరి అన్ని సాత్రంకంటే మిన్నయైన సాత్ర బీష్ముడని, మహాతత్వవేత్త శ్రీ దామోదర దర్శానంద కోసంది అంటాడు.

శతపథ బ్రాహ్మణం - జయేతిహాసాలనుబట్టి, శంతనుడు చంద్రవంశపు మహారాజు. కురు సామ్రాజ్యానికి పూర్వచంద్రుడు, గంగా - శంతనుల కుమారుడు బీష్ముడు. ఇతను శైశవ బాల్య దశల నుండి యౌవనదశ వరకు తల్లివద్దనే ఉన్నాడు. ఈ దశలో మహర్షి శ్రేష్ఠుడైన వశిష్ఠుని వద్ద వేద వేదాంగాలను, ప్రతాపకారి భగవాన్ పరశురామునివద్ద ధనుర్విద్యను అభ్యసించాడు. అధార్య బృహస్పతితో ఉపమింపదగ్గ శాస్త్రజ్ఞానిగా, అధార్య కుక్రునితో పోల్చితగిన, వీతి శాస్త్రజ్ఞానిగా ప్రౌఢతను సముపార్జించాడు. గంగాదేవి తనయుని తిరిగి శంతనునికి అప్పగించింది. శంతనుడు పట్టరాని ఆనందం పొందాడు. కొడుకును యువరాజుగా పట్టాభిషేకం చేశాడు. గాంగేయుడు తన శక్తిసామర్థ్యాలతో, సుగుణ సాహర్దంతో జనహృదయ నింహాననంలో ఉన్నత స్థానాన్ని పొందాడు. అలా నాలుగేళ్లు గతచాయి.

ఒకనాడు శంతనుడు యమునా నదీతీరాన విహరిస్తున్నాడు. వికార విసేల నేత్రాలతో, దివ్య సౌందర్యంతో, విద్యుల్లతలా మెరుస్తూ ఒక కన్య కంటబడింది. ఆమెను చూచి, తన్మయుడయాడు. మోహించాడు. ఆమె పేరే సత్యవతి. ఆమె తండ్రి దాసరాజుని తెలుసుకొన్నాడు. అతనిని సమీపించి, సత్యవతిని తన కిచ్చి వివాహం చేయమని కోరాడు. ఆమె కుమారుడు కురు సామ్రాజ్యానికి సర్వాధికారి కావారి. అందుకు సమ్మతిపై అభ్యంతరం లేదన్నాడు. కాని శంతనుడు అంగీకరించలేక పోయాడు.

తండ్రి ఇంద్రియ వాంఛ - తనయుని త్యాగం :-

అటు సత్యవతిపై మోహం-ఇటు గాంగేయునిపై మమకారం వదలలేక - శంతనుడు మనస్తాపాన్ని అనుభవిస్తున్నాడు. గాంగేయుడు తండ్రి వేదనకు కారణం తెలుసుకొని, కానే దాసరాజు వద్దకు వెళ్ళేడు. సత్యవతి పుత్రుడే కురు సామ్రాజ్యానికి సర్వాధికారి అవుతాడని, కామ యికమండి బ్రహ్మచర్యం అవలంబిస్తానని ప్రతిజ్ఞ చేశాడు. సత్యవతి - శంతనుల వివాహం జరిగింది. వారికి చిత్రాంగదుడు, విచిత్రవీరుడు అను కుమారులు పుట్టేరు. వీరు యౌవన ప్రాంగణంలో అడుగు పెడుతూన్నాడు. ఇంతలో శంతనుడు పరలోకగతుడయాడు.

గందర్వ రాజులతో జరిగిన యుద్ధంలో చిత్రాంగదుడు చనిపోయాడు. కురు సామ్రాజ్యానికి అధినేతగా విచిత్రవీరునికి వట్టం కట్టారు. అతనికి వివాహం నేయకలపెట్టారు. కాళరాజు తన కన్యల స్వయంవరం వ్రతబీందాడు. బీష్ముడు స్వయంవరానికి వెళ్ళేడు. బీష్ముని చూచినవారంతా “బ్రహ్మచర్య వ్రతిజ్ఞా పాలకుడు” వివాహవాంఛతో వచ్చేదని విస్తుపోయాడు. అదటి రాజుల నందరినీ ఓడించి, అంబ, అంబిక, అంబారికలను హస్తినాపురానికి తీసుకొని వచ్చాడు. అంబ కామ సాక్కుని ప్రేమించానని బీష్మునితో చెప్పింది. ఆమెను వెనువెంటనే సాక్కుని వద్దకు వంపేడు. అంబిక, అంబారికలను - విచిత్ర వీరునికు యిచ్చి వివాహం చేశాడు. హద్దుమీరిన మోహజేతంతో ఇంద్రియ వాంఛలకు అంకితమయారు.

ప్రతిజ్ఞా భంగంకన్న సమరమే మిన్న :-

జీవిత పుష్పాన్ని సాక్షుని పాదసేవకు అంకితం చేద్దామని వెళ్ళిన అంబకు నిరాశే ఎదురైంది. వరపురుషుడు ఆవహరించిన కన్యను తామ పరిగ్రహించనన్నాడు. తిరిగి పచ్చినా తిరస్కారమే లభించింది. తనను తిరస్కరించిన, భీష్ముని సంహరించాలని నిశ్చయించుకొంది అంబ. శరణాగత వత్సలుడైన పరశురాముని శరణు వేడింది. పరశురాముడు అంబతో నహా భీష్ముని సమీపించి, అంబను వివాహం చేసుకోవడమో! యుద్ధంలో మరణించడమో! నిశ్చయించుకోమన్నాడు.

“సాక్షుని యందు తన హృదయం లగ్నమైందని అంబ చెప్పుటచే ఆమెను సాక్షునివద్దకు పంపేను. ఇప్పుడామె వివాహం నా సోదరునితో జరగడం అసంభవం. నేను దయతో గాని, భీతితో గాని బ్రహ్మచర్యాన్ని వీడి ప్రతిజ్ఞాభంగం చేయలేను” అని భీష్ముడు కాంత వచనాలతో, వినమ్రుడైన గురుదేవునికి మనవి చేశాడు. కాని పరశురాముడు అంగీకరించలేదు తాను యిచ్చిన వాగ్దానం భంగపడరాదని పరశురాముడు - తన బ్రహ్మచర్య ప్రతిజ్ఞ భంగపడరాదని భీష్ముడు - ఇరువురూ యుద్ధానికి సంసిద్ధులయ్యారు. భీష్ముడు తన రథం దిగి, మునిప్రవరుడు, గురుదేవులు అయిన పరశురామునికి ప్రణమిల్లి, “మహాత్మా! మీరు నాకంటే శక్తిమంతులు. మీతో యుద్ధానికి నన్నద్దంగా ఉన్న నమ్మకముంచి, అశిర్వదించండి” అన్నాడు. 21 రోజులు యుద్ధం సాగింది. రెండు అగ్ని వర్షకాలు ధీకొన్నాయి. పరశురాముని బాణాహతికి భీష్ముడు ఒకమారు, భీష్ముని బాణాహతికి పరశురాముడు మరొకమారు మూర్చ పోయేవారు. ఇలా అనేకమారులు. ఎవరూ ఎవరినీ ఓడించలేకపోయారు. దివ్య పురుషుల ఖోళ్యంతో, గురుబ్రహ్మ పరశురామునికి భీష్ముడు పాదాభివందనం చేశాడు. పరశురాముడు అత్రువిసర్జన చేసి, మహేంద్రగిరిపై తవస్సుకు వెళ్ళిపోయాడు. యుద్ధంకన్న ప్రతిజ్ఞాపాలన మిన్న గాంగేయునికి.

వంశమూ-రాజ్యమూ అంతరిస్తూన్నా -పట్టువీడని భీష్మ ప్రతిజ్ఞ :-

అతను మరొక దుష్టంశులన ఎదుర్కోవార్చి వచ్చింది. విచిత్ర వీర్యుడు భోగలాలనలో మునిగిపోయాడు. ఇంద్రియ భోగాలు ఎప్పుడూ దుఃఖ హేతువులే! రోజురోజుకూ త్రాణతగ్గి,

మార్చి

నిస్తేజుడై, రోగగ్రస్తుడై చివరకు అకాలమరణం పొందాడు. దానరాజు ఎందుకోనమైతే భీష్మునిచే ప్రతిజ్ఞ చేయించాడో, అది విఫలమైంది. సత్యవతి తన యిద్దరు తనయుల అకాల మరణానికి శోక సముద్రంలో మునిగిపోయింది. కుటుంబం అంతరించింది. రాజు లేక రాజ్యం అరాజకమవుతోంది. శత్రు రాజులు కురు రాజ్యంపై దండెత్తేందుకు సమయం కోసం పొంది ఉన్నారు. మంత్రి సామంత పురోహితులు ఏమీ తోచక ఎదురు తెమ్ములు చూస్తున్నారు. మహాన్నత శిఖరాలను చేరిన కురు సామ్రాజ్య వైభవాన్ని రక్షించే దిక్కులేదు, క్రమమిదే కాంక్ష మేఘాలు ప్రతీ ఒక్కరి మనస్సునూ భేద మొనరిస్తున్నాయి. గాంగేయుడే తన ప్రతిజ్ఞను నడలించి, ప్రజాకోటిని సంరక్షించాలని అందరూ ఆకాంక్షించారు. అంతేకాదు. సత్యవతి కూడ ఒక రోజున భీష్మునితో యిలా అంది, “నాయనా! నాకోసం మవ్వు చేసిన ప్రతిజ్ఞను నడలించి, నాశనోన్ముఖమైన కురు సామ్రాజ్యాన్ని, కురు వంశాన్ని, మనలనే నమ్ముకొన్న ప్రజలను రక్షించు. వివాహం చేసుకో - లేక - నీ తమ్ము బార్యంకు పుత్ర విశ్వా పెట్టి వంశాన్ని, రాజ్యాన్ని నిలుపు” అని ప్రార్థించింది. మంత్రి సామంత పురోహితులు ఒక్కొక్కరిగా గాంగేయునిపై ఒత్తిడి చేశారు.

భీష్ముడిలా అన్నాడు :-

“మీరు చెప్పింది ధర్మసమ్మతమే! కాని రాజ్యాభిషేకానికి గాని, ప్రీ సమాగమాన్ని గాని నా మనస్సు అంగీకరించదు. నా ప్రతిజ్ఞ మీరెరుగండి కాదు. నేను స్వర్గ సుఖాలను, త్రిలోకాధిపత్యాన్ని తృణప్రాయంగా వదిలగలను గాని, నా ప్రతిజ్ఞను ఏమాత్రం భంగపరచలేను. పృథ్వి గందాన్ని, అగ్ని తేజస్సునూ, వాయువు స్వర్గానీ, ఆకాశం శబ్దానీ, చంద్రుడు శిఖరాన్ని, సూర్యుడు ప్రకాశానీ వదిలి గతులు తప్పినా నా ప్రతిజ్ఞ మాత్రం గతి తప్పదు.”

నీతులు ప్రపంచంలో వరోపదేశానికే గాని తమకు కావని కొంతమంది విశ్వాసం. కాని భీష్ముడు అది వట్టి వంచన అని నిరూపించి, భీష్మునిగా అమరుడయ్యాడు.

చేసేది లేక పరాశర వ్యాసుని ద్వారా కురు సామ్రాజ్య వేతలైన దృతరాష్ట్ర, పాండురాజులు పుట్టేరు. వీరి సంతానం కౌరవ-పాండవులు. రాజ్యం అవిభాజ్యమని, కౌరవులు సంపదను

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్‌వారి విశిష్టమైన ఆముదము

శుద్ధి
చేసినది,
వాసన
లేనిది.

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్ 42-45, లక్ష్మీ నర్స రోడ్డు, మద్రాసు 600 004

Amrutanjan Limited

విభజించి అనుభవించాలని పాండవులు కురుక్షేత్రంలో శత్రుగ్రామం పొగించారు. యుద్ధం ఉధృతంగా ఉంది. భీష్ముని వర్షసేనాది వత్సంలో 10 రోజులు కొరవసేసిన అయ్యాన్ని పొందుకోంది. పాండవులు భీష్ముని వలస మేరకు “శిఖండి”ని ఎదురు పెట్టుకొని, భీష్మునితో యుద్ధం ప్రారంభించారు. భీష్ముడు తనను కరణవేడిన వనితోగాని, ప్రీతితో గాని, ప్రీతి నామాంకితులతో గాని, అమంగళ దృఢానితో గాని, ఏకైక పుత్రునితో గాని, యుద్ధం చెయ్యడు. శిఖండి, అమంగళ దృఢాడు కూడ. అందుచే భీష్ముడు రణరంగం నుండి వైకొలిగి, స్వచ్ఛంద మరణం కోసం అంపళయ్యపై పరున్నాడు. భీష్ముడు కొరవ పాండవులకు అనేక అమూల్య సందేశాలను యిచ్చాడు. అగత్తు వరిజామళిం మన్నాడు. అది = కొడన్నాడు. సత్యం వలకాది, అసత్య మాదకూడదంటూ వాటికి విశేషశాస్త్రం చెప్పాడు. పరికే సత్యం హితమై ఉండాలన్నాడు. వాటిని సోదాహరణంగా చెప్పాడు. ఒక ప్రీతి ముష్కరులు తరుముకు వస్తున్నారు. ఆ ప్రీతి తప్పించుకొని మరొక మార్గాన వెళ్ళింది. అక్కడున్న ఒక ఋషిని ఆ ముష్కరులు ఆ ప్రీతి ఎటు వెళ్ళిందని అడిగాయి. విజం చెబితే ఆ ప్రీతి ముష్కరులు బెరవడతారు. ఆ దుర్మార్గానికి కామ కారణమవుతాడు. అందుచే ఆ ఋషి ప్రీతి వెళ్ళిన మార్గం కాక మరొక మార్గాన వెళ్ళిందని చెబుతాడు. ఇందులో హితం ఉండుటచే ఇది అసత్యం కాదు, సత్యమేనంటాడు భీష్ముడు. మానవులు శాంతచిత్తంతో ఉండాలనేదానికి భీష్ముడు అవప్రథ విజయ, విరి వక్రవర్తి తన మనుమరై వ ప్రహ్లాదుని చెప్పిన విషయాన్ని ఉదాహరించాడు.

శ్లో॥ విప్రేన స్మృతకం తేజో న విత్యం గ్రేయసి క్షమా
తస్యాన్నిత్యం క్షమా శత! పండితై రపవాదితాః

ఎప్పుడూ కోపంగా ఉండటం ఎంత తప్పి, ఎప్పుడూ శాంతంగా ఉండటం కూడ అంతే తప్పంటాడు.

ప్రభుత్వ అవిర్భావం గూర్చి దాని వరిజామం గూర్చి భీష్ముడు విను తొల్లి కృతయుగంబున దండవీతిమంతుండైన రాజు లేడు. ప్రజలు ధర్మానువర్తులై ఉండేవారు. శాంత్రమేల ప్రభుత్వం ఏర్పడింది.

భీష్ముడు వివాహ వ్యవస్థను గూర్చి యిలా అన్నాడు :

“మానవులు వయస్సుతోబాటు మాంసభక్షణ - మధుపానం - మైదునం వ్యతస్పిద్ధంగా వస్తాయి. అదిమదకలో యివి విశృంఖలంగా ఉండేవి. వాటిని వ్యవస్థీకరించారు. సాత్రామణి

యొక్కాన్ని ఏర్పరచి, ఆ సమయంలో మాంసభక్షణ, మదాద్యా కాలంలో మధుపానం, వివాహాచార మైదున క్రియలను చేయాలన్నాడు. అందుకు విరుద్ధంగా ఆచరించడం వ్యభిచారం (వ్యభిచారోన్ముఖ్యా వ్యవాయా మిషమద్యసేవా విశ్యాస్తు అంతోనహితత్రచోదన....)

మంచి రాజ్యవ్యవస్థ అని విశ్వయించేందుకు ఒక వరిజా సంఘటనను వివరించాడు భీష్ముడు: ఒక యవ్యన ప్రీతి వర్షాభరణ శోభితయై అర్ధరాత్రి ఒంటరిగా నడివీధిలో నడచి క్షమంగా తిరిగి రాగలిగిన స్థితి గలిగినదే మంచి రాజ్యపాలన అన్నాడు. దీనినే గాంధీ మహాత్ముడు పలుపార్లు చరితేడు.

ధర్మ నిర్ణయం గూర్చి ఒక సుదీర్ఘ వివరణ యిచ్చాడు.

శ్లో॥ తర్కోఽపి ప్రతిష్ఠ కృత యోపి భిన్నాః

నైకో ఋషిర్యన్యవచః ప్రమాణమ్

ధర్మస్య తత్త్వం విహితం గుహయా

మహా జనో యేన గతస్స వంధాః॥

తర్కము సుస్థిరమైనది కాదు. ఏ తర్కంతో ఒక విషయాన్ని రుజు చేయగలమో అదే తర్కంతో దానికి విరుద్ధంగానూ రుజు చేయగలం. వగం నీరున్న చెరువును ఒకడు వగం ఎండించేసి, మరొకడు వగం నిండించని అవసరము. ఒకడు తీక్షణమైన ఎండను వెన్నెలగా రుజు చేయవచ్చును. వెన్నెలకు వేడి చచ్చుటచే, ఎండగా గోచరిస్తుంది. ఆ వేడికి కారణం సముద్రంలో బదవాగ్ని పుట్టింది. అందుచే వెన్నెలకు చల్లదనం పోయి వేడి శూక్రమిందందంబాటు. శీమక తర్కానికి స్థిరత్వం లేదు. అందుచే ముస్కీర్తు కుండితల్లైన డి.డి. కోసంది, శాజ్ అండ్ ఎక్స్ ప్రెక్టు జీవితం కాదు అంటాడు.

ఏ ఋషి వచనాన్ని మనం ప్రమాణంగా తీసుకొంటాం. ఒక ఋషి మరొక ఋషి వచనానికి విరుద్ధంగా చెప్పారు. “మాతృదేవోరవ” అన్న వచనాన్ని తిరస్కరించి, వరకురాముడు తండ్రి మాట విని తల్లిని చంపేడు. అందుచే ధర్మం అన్నది దారి రహస్యమైనది. అధిక జనాధికం ఏ వంశాను అనుసరిస్తే, అదే ధర్మం అన్నాడు భీష్ముడు. “వదువురాదు మాట పాటియై చెల్లు ధర.

భీష్ముడు తన కుది సందేశంలో “విరి పంచి కుడుచుట మేలు” - సంపదను వంచుకొని, అందరూ అనుభవించుట మేలు - అని వక్కాణించాడు. సమాజానికి మాతన రూపురేఖలు దిద్దే ప్రభుత్వాలకు - ప్రజలకు శేజోదీపిక యా సందేశం.

డా॥ మాదభూషి భావనాచార్యులు

గమక కళ - జోళదరాని దొడ్డనగౌడ

భారతి (ఏప్రిల్ 1990)లో 17వ కళాభివృద్ధి బెజ్జెయ్య అనే గమక గురించిన వ్యాసాన్ని చదివించింది. ఆ వ్యాసంలో గమక కుండవలసిన లక్షణాలనూ వ్యాసకర్త లిచ్చింది.

బెజ్జెయ్య గమక వతన మెట్టుండేదో నాకు తెలియదు కానీ వ్యాసకర్త లిచ్చిన గమక లక్షణాలందే ఒక వ్యక్తి నాకు తెలుసు. వ్యాసకర్తలు (నేనూ) వుండే అనంతపురం పట్టణం నుండి ఇల్లారి పట్టణానికి ఇసుపలో బోయే రోడ్డు ప్రక్కనే ఇల్లారికి దగ్గర, జోళదరాని అనే గ్రామముంది. అందు దొడ్డనగౌడు అనే దొడ్డ మనిషి వున్నాడు నేడు సహస్ర మాన జీవి.

జోళదరాని దొడ్డనగౌడుగారు మంచి గమక. 1943వ సంవత్సరం అనంతపురం, దత్తమండల కళాకారి (దీవినిప్పుడు గవర్నమెంటు ఆర్ట్స్ కళాకారి అంటారు). కన్నడ పంపంలో శ్రీ చిలుకూరి నారాయణరావుగారి సమక్షాన శ్రీ దొడ్డనగౌడుగారు లక్ష్మీకుని కన్నడ "జై మిని భారతం"ను గమక వద్దతిలో పఠించి యుండిరి. నేనప్పుడచటవుండి విన్నాను. నేను పోర్టు పారం చదువుతుండేవాడిని. కలలు, వీర రసాలు ఎట్లుంటాయో నాకప్పుడు తెలిసినాయి. శ్రీ దొడ్డనగౌడుగారు గాయకులు, నటులు, వండితులు. ఇల్లారి రామవ సహచరులు. ఇల్లారి రామవ రామదాసు గానూ, దొడ్డనగౌడు కబీరుదాసుగానూ పఠించిన "దత్త రామ దాసు నాటకాన్ని నేను 1944వ సంవత్సరం అనంతపురం ఎస్పెర్సెయార్ టాకీసు థియేటరులో చూచినాను.

శ్రీ దొడ్డనగౌడుగారు గొప్ప గాయకులు అన్నాను. వీరి "మనవెంటో మంగపు, ఎన మాయకేళదు, ఎనుమాదలి, నానేమ మాదలి" అనే పాట, "దాసర విండిసి బేడ మనుజు" అనే పాట గ్రామఫోను రికార్డుయినాయి. వీరి పాట బాణీ శ్రీ హరింద్రనాథ చట్టోపాధ్యాయ (ఈయన గాయకుడు, నటుడు, కవి) పాడే రీతిలో వుంటుంది. శ్రీ హరింద్రనాథుడూ సహస్రమాన జీవి, మనమవ్య ఉన్నాడు. శ్రీ హరింద్రుడు పాడిన "నవరోకి....", "సూర్య అస్తహోగయా" (విప్లవి మార్క్సిస్టు పైన) అనే గ్రామఫోను పాటలు వినండి. ఇప్పటికీ శ్రీ హరింద్రుడు పాడుతాడు.

శ్రీ జోళదరాని దొడ్డనగౌడు కర్నాటకాంధ్ర సంస్కృతుల కూడలి.

బెంగళి భాషలో పంకజకుమార్ మల్లిక్ గొప్ప గాయకుడే కాక కావ్య వచనంలోనూ, శ్లోక వతనంలోనూ అద్వితీయుడు. దసరా సమయాన (మహాలయ అమావాస్య) కలకత్తాలో రాత్రంతా

దుర్గా స్తోత్రాలు (చండి, కాముండి, శుభాషాసురమర్దివి) పురాణాల నుండి శ్లోకాలను వీరేంద్ర కృష్ణ భద్ర వంటి ప్రవీణుల చేత రోమాంచకారిగా పాడించేవాడు పంకజకుమార్ మల్లిక్. "యాత్రిక్" బెంగళిలో "మహాప్రస్థానేర్ వతే", వివిమా (1953)లో, కాళిదాసు "కుమార సంభవ" కావ్యంలో ప్రారంభంలో కల "అమృత రసాం"తో మొదలయ్యే హిమాలయ వర్షన శ్లోకాలను ఈయన పఠించిన తీరు ద్వారా హిమాలయాలు కన్నులముందు ప్రత్యక్షమవుతాయి. కావ్యవచనం వేరు, కావ్య గానం వేరు. యుగ్వేదానికి, సామవేదానికి ఉన్నంత తేడా కావ్య వచనమే గమకము. కర్ణాటకలో శ్రీ వందరినాథాచార్య 'గంగలి గారి శ్లోక వతనారీతి అనిర్వచనీయ సౌందర్య పూరితము (కంఠం, ఉచ్ఛారణ, కాకువులలో). తెలుగులో గొప్ప కావ్యవాచకులు అన్నారు. భమిడిపాటి కామేశ్వరరావు, విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, శ్రీపాద గోపాలకృష్ణమూర్తి, సినారె, దాశరథి, పుట్టపర్తి, సుబ్బిన్న కలాపదాసు లందులో కొందరు. ఆంధ్రదేశంలో 60 క్రిందవరకు మంచి పురాణ ప్రవాచకులు ఉండేవారు. శ్రీమం మాత్రం రుక్మిణీనాథకావ్య చదివిన కంఠం "ఉత్తర రామాయణం" లోని సీతా పరిత్యాగ మట్టం మరువరాని కరుణానుభూతి. ఇది ఆకాశవాణి రికార్డు. కొక్కిరించే "జుమ్నాథ జంబక్" ఇంతటి విరేంద్ర కరుణలు కలిగించే విధంగా ఏలాగు పఠించెనని ఆశ్చర్యం కలుగక మానదు. ఇంగ్లీషులో శ్రీమతి సరోజినీ నాయుడు, ఆమె తమ్ముడు హరింద్రనాథ చట్టోపాధ్యాయ (ఇద్దరూ ఇంగ్లీషు కవులే) ఇంగ్లీషు పద్యాలను చాలా విశిష్టంగా చదువుతారు. సుప్రసిద్ధ ఇంగ్లీషు సపలాకారుడు చార్లెస్ డిటెన్స్, కవి డైలన్ థామస్ స్వీయ రచనలను పఠించే వద్దతితో శ్రోతలను ఉర్రూతలూగిస్తారు. చార్లెస్ కింగ్విలే వ్రాసిన "దీవదీపులవ తలం" అనే పద్యాన్ని క్లాసులో మేస్టారు గట్టిగా చదివి వివి విస్తుంటే, మేమేదేవువాళ్ళం. మౌఖికమైన ఈ గమక పద్య మనిషి గొంతులో స్వరపేటిక ("లారిస్కెన్") పుండేంతవరకూ ఉంటుంది.

—“ప్రొ”

అజరామర రసధుని - మేఘసందేశం

కవి కుంవరి కాళిదాసు, విస్మయంగా, భారతీయ సాహితీ లోకానికి ప్రభువు. విశ్వసాహిత్య లోకంలో కూడ ప్రథమ పంక్తికి చెందిన కవికామూర్తి. అతనిని గూర్చి చెప్పిన-

“పురా కవీనాం గణనా ప్రసంగే
కనిష్ఠకాదిష్ఠిత కాళిదాసా
తత్రాది తత్త్వల్య కవే రణావా
దనామికా సార్థవతీ బహువ

అను భావము విశ్వసాహిత్యాని కనువర్తనై కొంచె మత్యక్తిగా తోచనచ్చుగాని, కాళిదాసు విశ్వసాహిత్యంలో ప్రేళ్ళ మీద లెక్కింపదగినవారిలో ఒకడనడం మాత్రం సహజోక్తియే. కాళిదాసు రచనలు అధ్యయనం చేయించ భారతీయ సంస్కృతీ మూలాలు పట్టువడవు

ఇంత గొప్పవాడైనా, మన దేశానికి చెందిన ఇతర మహా పురుషుల్లాగే, ఈరిని స్థలం, కాలం, వంశ వివరాలు సాధికారికంగా తెలియవు మన పూర్వులు అతి వినయాన్నో, సంప్రదాయం వల్లో, తమను గురించిన వివరాలు తామై ఇవ్వలేదు అందువల్ల వారి స్థల చాలామలు, వారి సమకాలీన రాజుల చరిత్రల ద్వారానే, తెలిసికోవాల్సి వస్తుంది.

ఈరిడు మాళవ శిష్టుడనీ, ఉజ్జయినీ వివాసి యనీ ఎక్ర మార్క ఖోజాని అస్థానం అలంకరించాడనీ, క్రిష్టు వెనుక 1, 2 శతాబ్దాల వాడనీ, నేటి ప్రఖ్యాత పరిశోధకుల అభిప్రాయం

కాళిదాసు రచించిన అనేక గ్రంథాల్లో ప్రస్తుతాంశమైన ఈ మేమసంక్షేపం ఒకటి. ఇది రసమనియైన అద్భుత బింద కావ్యం. అయి రాగ సమన్వితాలూ, గాన యోగాలూ ఐన మందా క్రాంత స్పృతాల్లో కవి దీనిని కూర్చాడు. ఇందలి కథ పూర్తిగా కవి కల్పించింద

కావక పుట్టిన ఒకానొక యక్షుడు, ప్రియురాలికి మేమం ద్వారా తన క్షేప వార్త వంపడమే దీంట్లో ఇతివృత్తం. ఇట్టి కావ్యాల్లో ఇదే ఆదాం.

క్రీ.శ. 2వ శతాబ్దికి చెందిన నూకాంగ్ అనే చైనీయ కవి తన కావ్యంలో మేముణ్ణి చూతగా చేసాడట అతడు కాళిదాసును తరువాత వాడిచటంవల్లా, ఉజ్జయినీ తక్షశిలంలో తత్సూర్యు రెండు మూడు శతాబ్దాలుగా రాకపోక సంభాదా బుండిటల లా, ఇది కాళిదాసు ప్రధమంగా భావింపవచ్చు.

కుబేరుడి కొలువులో ఉన్న ఒకానొక యక్షుడు, అధికార ప్రపత్తుడై, యజమాని కోపానికి గురియై, తన ప్రియురాలి నుండి, ఒక ఏడాది, దూరంగా గడవంపిన కాపాన్ని పొందు తాడు. కావ కాలాన్ని జనకతనయా స్నాన పుణ్యోదకాలచే పవిత్రీకృతమైన, రామగిర్యాణమంలో గడుపుతూ ఉంటాడు.

ప్రియా విరహకాపాన్ని ప్రవర్తించజేసే వర్షముతువు వస్తుంది. అపాదమానం మొదటిరోజునే, పర్వత సానుపుల్లో దట్టంగా వట్టిన మేఘాన్ని చూసి కామార్తుడైన యక్షుడు, మేమం ద్వారా యక్షిణికి కలుగు వంపించ తలుచుకుంటాడు. దానికై మేఘుణ్ణి ప్రార్థించి అలకాపురానికి మార్గాన్ని, అలకాపురాన్ని, ఇంటినీ, ఇల్లాలినీ వర్తించి, ఇల్లాలికి చెప్పవలసిన సందేశం చెప్పి పంపి స్తాడు. ఈ నెపంతో కవి అయా భాగోళిక పరిస్థితుల్నీ, నగ రాల్నీ, అడవుల్నీ, నదీసదాల్నీ, కొండల్నీ, రోయల్నీ, పుణ్య క్షేత్రాల్నీ, అద్భుతంగా, అవితర సాద్యంగా కళ్ళకు కట్టినట్లు వర్ణిస్తాడు. ఎదనెడా అతని లోకవృత్త పరిశీలనం కూడా కనిపిస్తుంది.

శ్రీరామచంద్రుని క్షేమవార్త జనక తనయకు చేరవేసిన హరునుక్కడేకే మే దీనికి ప్రేరకమని కావ్యంలో అక్కడక్కడా కనపడే రామాయణ సందంబి ప్రసక్తాంశాలవల్ల గ్రహింపవచ్చు.

మేమసంక్షేప కావ్యాన్ని చదివిన అనేకమంది ప్రాచ్య పాశ్చాత్య పండితులు ఆనంద పారవశ్యంతో దీన్ననేక విధాలుగా కీర్తించారు. ఆర్. సి. దత్ “కాళిదాస మహాకవి కృత మేమ సంక్షేపం లిరికల్ కవితలలో వజ్రసన్నిధిం. ఇది రసవత్ సంగీత గరితం కరుణ రసభరితం పారకుల అంతరాత్మను మారుమీ గుణంతో నింపే అసదృశ కావ్యం. సంస్కృత భావలో గాని అన్యభాషలలో గాని దీనికి తుల్యమైన వేరొక కావ్యం కాన దాదు” అన్నాడు. రిడ్లయి కవి “శ్రీ పుయమల మధ్యగల అమృత మయమైన ప్రేమను కాళిదాసువలె ఏ కాలంలోనూ, ఏ దేశం లోనూ, ఏ కవీ గానం చేయలేదు” అన్నాడు. అలెగ్జాండర్ వాన్ హుబోల్ట్ ఉద్దేశ్యంలో “ప్రకృతి ప్రేమకుల మనస్సులపై చేసే వినాసాలను వర్ణించడంలో కాళిదాసు దిట్ట”.

ఎందరిచేతనో, ఎన్ని విధాలుగానో కీర్తించబడ్డ ఈ మేమసంక్షేప కావ్యం తరతరాలుగా పారకలోకి హృదయాల్ని రసవ్దావితం చేసిన ఉండే ప్రాచీనది క్ష గారం ఇంగ్లీ ప్రాచీన రస ప్రదేశనమైన శ్రీకృతిని రసనండ్గా పేర్చిదిద్దిన కవి భావనా వైశిష్ట్యం ఈ కావ్యానికి ప్రత్యేకితనీ, స తనాల్నీ కన్గిస్తో . ఇది ధ్వని హృదయ ర జకం. మేమధ్వని లాగానే ఈ కావ్యం వివాదా మరొరజిత్యాన్ని లిగిస్తుంది. అసలు ధ్వనియే కావానిో వ్రాణం అని లిప్యజ్ఞు లంటాయి ఎది విర్వహణాప్రపత్తుడైన యక్షుని కీయబడిన శిక్ష మూలాన్నే, వాని చేసిన నేరం, కాంతాలోలత్వం సూచిత మవుతోంది. కనిక

వలయం తొరిపడమే శిక్ష కావడాన్ని వ్యక్తీకరిస్తుంది. మేఘదూత కావ్యానికి ఆదారం వ్రక్కతి. వ్రక్కతి వర్ణనే ఈ కావ్యానికి ప్రాణం. కావ్యం రామగిర్యాశ్రమ వర్ణనతో ప్రారంభమవుతోంది. యక్షుడు, కామదారీ, ఆకాశగమన సామర్థ్యం కలవాడూ కావటాన ఆ పాత్ర ద్వారా వ్రక్కతి వర్ణన కళ్ళకు కట్టినట్లుగా వర్ణించడానికి వీలుపడింది. అనలందుకే కవి అట్టి పాత్ర ప్రవేశ పెట్టాడు. పూర్వ మేఘంలోని వ్రక్కతి వర్ణన హృదయాన్ని ఉప్పొంగజేస్తూ, ఆ యాదృశ్యాల్ని పాఠకుల మనోనేత్రాలకు ప్రత్యక్షం చేస్తుంది. ప్రారంభిస్తూనే 'స్నిగ్ధచ్ఛాయా కరుణ వసతి' అనగానే చల్లని చిక్కని నీడలో ఆశ్రయం పొందిన యక్షుడితోపాటు ఆ ప్రకాంత శీతల వాతావరణం కూడా మనకు సాక్షాత్కరిస్తుంది. అపాదమానం రాగానే.

“అపాదస్య ప్రథమ దివసే మేఘమశ్శిష్టసానుం
వప్రక్రిడా పరిణతగజ ప్రేక్షణీయం దదర్శ” అన్నాడు.

మేఘాన్ని గజరూపదారిగా చూస్తాడు యక్షుడు. గజ దర్శనం కుడానికి సంకేతం కదా! మేఘాన్ని సందేశార్థం ప్రార్థిస్తా మనుకుంటూనే ప్రీతి వచనాలతో, కుటల కుసుమాలతో స్వాగతిస్తాడు. షష్కలాశ్రయ మేఘాల వంశంలో పుట్టావని ముతిస్తాడు. నీవంటి ఉత్తముణ్ణి అడిగి లేదనిపించుకున్నా మంచిదే నంటాడు. లోకంలో ఎవరితోనైనా వని కలిగినపుడు వారిని ప్రసన్నం చేసికోడానికి కాస్త పొగడడం చూస్తూనే ఉన్నాం కదా! ఇక్కడ కాళిదాసు ఒక గొప్ప విషయం చెప్పాడు. “యాథా మోఘా వర మధిగుణే నాథమేర్థి కామా” అన్నాడు. గుణవంతుణ్ణి అడిగి లేదనిపించుకున్నా మంచిదే. గౌరవానికి భంగం రాదు. అదమనిచేత పొందిన ఉపకారం చాల బాధాకరంగా పరిణమిస్తుంది. ఇది ప్రతివాడూ ఎల్లప్పుడూ ఆదరణలో జ్ఞాపకం పెట్టుకోవలసిన విషయం. కాళిదాస మహాకవి లోకవృత్త వ్రదర్శనను వీలయినపుడెల్లా సత్కేపిస్తూనే ఉంటాడు.

మేఘాన్ని గూర్చి కాళిదాసు “ధూమజ్యోతిస్య పం ముతాం” అన్నాడు. ఇది శాస్త్రీయమైన అవగాహన ఒక్కదూమాన్ని మనహాయిస్తే మిగతా పర్ణని నూటికి నూరుపాళ్ళ నిజం. ఆ కాలానికే ఇంత శాస్త్రీయ అవగాహన కలిగి ఉండటం చాల విశేషమనే చెప్పాలి. ఈ విషయం ఆనాటి సుర విద్వా వెజ్ఞావిత న్నాయని తెలుపుతుంది. యక్షుడిట్టి అచేతనమైన మేఘాన్ని ప్రార్థించడం గూర్చి “కామార్తాహ వ్రక్కతి కృపణా శ్చేతనా చేతనేషు” అని సమర్థిస్తాడు కవి. “ద్రక్ష్యగి భ్రాతృ

జాయాం” అంటాడు. అన్న భార్య తల్లితో సమానం కదా! యక్షునిలో లోక్యానికి కొడువలేదు.

ఆమ్రకూట వనాన్ని వర్ణిస్తూ కాళిదాసు-

“చన్నోపాంతః పరిణతపం ద్యోతిభిః కాననామ్నై
స్త్య య్యారూదే శిఖర మచల స్నిగ్ధవేణీ వర్ణై
నూనం యాస్యత్యమర మిదున ప్రేక్షణీ యాచువస్థాం
మద్యే శ్యామః స్తన ఇవ భావః శేషవిస్తార పాండుః” అన్నాడు.

ఆమ్రకూటంలో అడవి మానిడిచెట్లు క్రమ్ముకొని తెల్లగా కనపడుతున్నాయి. దాని శిఖరమందు నల్లనివాడైన మేఘుడు వ్రాలితే భూమి స్తనమో అన్నట్లుండి దేవ మిథునాలకు వేడుక కలిగిస్తుందట.

మేఘుడికి వైద్యం కూడా చెప్పతాడు యక్షుడు. వర్షించిన పిమ్మట (వమసము పిమ్మట; వాంతవృష్టిః అన్నాడు) శిక్తమూ, వనగజ మద వాసితమూ, జంబూ వత్ర, ఫల, యు క్రమూ అయిన జలపానం వల్ల బలం కలుగుతుందనీ, వాతం హరిస్తుందనీ చెప్తున్నాడు. నేరేడు వండునకున్న మధుమేహ నిరోధక గుణాన్నీ, దాని ఉపయోగాన్నీ అనుభవం వల్ల ఆనాటికే మన దేశీయులు తెలిసికొని ఉంటారనటాని కిదొక తార్కాణం.

నిర్వింద్యా నదిని వర్ణిస్తూ కవి-

“ఏచిక్షోభ స్తవిత విహగ శ్రేణి కాంచీగుణాయాం
సంసర్ప స్త్యా స్కలిత మభగం దర్శితా వర్త నాథేః
నిర్వింద్యాయా వదిభవ రసాభ్యంతరః సన్నిపత్య
ప్రీతా మాద్యం ప్రణయ వచనం విభ్రమోహి ప్రియేషు”
అన్నాడు.

నిర్వింద్యుని సానువుల ప్రవహించు నిర్వింద్యా నది, నదిగా కాక నాయికగా దర్శనమిచ్చింది. సుల్లి తిరుగుతూ రాళ్ళపై ప్రవహించే నిర్వింద్యా నది బాటలు కట్టిన హంసల పంక్తి. అలల తాకికి సుదురంగా కూస్తూ ఉండగా, మొల నూలి మువ్వలు కాలి తొట్రుపాటు నలం మ్రోయుచుండగా, నాథిలు బయల్పడగా నడచిపోవు నాయికల పరిచయం. అలా నడపడం ఎంత అంద మైనదృశ్యం! మాటతో కాక కేలం పలాన క్రియతో ఆనురాగం ప్రకటించే ప్రీతి స్వభావం. కావున మేఘుడు ఆ నిర్వింద్యా నాయికను కలిపి ఆమె అనురాగమును సఫలము చేయవలెనట. లేనిచో రసాభ్యంతరమే కావటం. ఎంత అందమైన భావాన్ని ఎంత అందంగా చెప్పాడు!

అలాగే శిశువునైనను చచ్చి మరణించి గూర్చి చేసిన ప్రణయ వచన చతురుడైన ప్రేమకుని మావకల్పన మనోజ్ఞంగా ఉంది.

“దీర్ఘ కుర్వన్ వటు మద కలగ కూడితం సారసానాం
ప్రత్యూషేషు స్పటిత కమలా మోద మైత్రీ కషాయః
యత్ర ప్రేమాం హరతి సురత గ్లాని మంగానుకూలః
శిశువాతః ప్రయతమ ఇవ ప్రార్థనా చాటుకారః” అన్నాడు.

ఆ వికారావస్థల సమీప మందలి తామరపూవులు గల శిశునది గది వేకువనే, శౌత్య, సౌరభ్య, మాంద్యములతో కూడి, రితిక్రమ గల ప్రేమ వేహాలు సోకి, సుఖముగా వారి శ్రమ దీర్చి, మరలా రతి గోరు ప్రయనిలాగా ప్రేమకు భోగాభిలాష పుట్టించునట.

దుష్ట శిక్షణావసరాన్ని గూర్చి కూడా మేముడికి చెప్పుతూ యక్షుడు, నిష్పలారంభ యత్నశీలరటు గౌరవం రాదనీ, మేమునిపై గజప్రాంతిలో దుముకు శరణాది దుష్ట జంతువుల్ని శిక్షించవలసిందేననీ చెప్పుతాడు. “కేవానస్యః పరిభవ పదం నిష్పలారంభ యత్నాః”.

హిమాలయ పర్వత సానువులు దళములు భుజాస్థానం వల్ల సందులు సదలి ఉన్నవట. “దళములు భుజోద్భావిత ప్రస్థ సంధేః” హిమాలయములు శంకరుని హాసము రాశీభూతమై నట్లున్నవట. “రాశీభూత ప్రతిదిన పవిత్ర్యంబు కస్యాట్టహాసః”. ఎంతో మనోజ్ఞము. తెల్లగా, ఎత్తుగా, స్వచ్ఛంగా రాకులు పోసిన హిమ సముదాయము శంకరుని నవ్వుల పువ్వులట. మేమునికి హిమాలయోత్సంగంలోని ప్రస్త గంగాదుకూలమూ, వైభవోపేతమూ ఐన అలకా నగరాన్ని గూర్చి చెప్పాడు.

ఉత్తర మేఘం అలకాపుర వర్షవతో ప్రారంభ మవుతుంది. అలకాపురం బాహ్యోద్భావ స్థిత హర శిశుక్రంద చంద్రికా ధౌత హర్షాదులు కలదట. మొదట అలకాపురికి, మేఘానికి సామ్యం ఆపాదించబడింది. అది జుతువులా ఏకకాలంలో శోభిల్లే అంద మైన కాలం అక్కడ ఏర్పించింది. కాళిదాసు నివసించిన ఉజ్జయిని పుర ప్రైధసమే అలకాపురం వర్షవతో మనకు గోచరిస్తుంది.

“హస్తే రీలా రిమల మరకే బాల కుందాను విధం
సీతా లోద్ర ప్రసవ రజసా వాండులా మాననేః శ్రీః
హస్తాపాశే నవ బరవకం చాటు కర్ణే శరీషం
సీమంతేచ త్వ దుప గమజం యత్రనీపం వదూనాం”.

అంటూ వర్ణిస్తాడు.

ఈ శ్లోకంలో అక్కడి ప్రేమ ధరింతు వద్దాలూ, మొల్లలూ, లొడ్డుగ పరాగమూ, గోరింటా, దిరిసెన పూతూ, కడిమి పూతూ వర్ణించడం ద్వారా అరు జుతువులమూ ఒకే కాలంలో దర్శింపజేసే అద్భుతాన్ని సాదించాడు కవి. అలకా నగరం కాళిదాసు ‘ఉదోపయా’ కాబోలు. అక్కడ దుఃఖం లేదు. రోగం లేదు. దరిద్రం లేదు, ముదిమీ లేదు. తన్నగర వాసులు గంగానదీ తీరాన బంగారపు టిసుక బయళ్లలో, కల్పవృక్షం వీడలో వినోదిస్తారు. అచ్చటి రత్నదీపాలు నిరంతర కాంతి జనకాలు. ఆరపు. విద్యున్నిరోధ బాధ లేదు. అక్కడ శివుడు తన మిత్రుడైన కుబేరుని వీట అతిథిగా ఉండటం వల్ల భయపడి మన్మథుడు రాకున్నా వాని పనిని అచ్చటి కామినులే చేయగలరట.

యక్షుని భార్యను

“తస్మిన్మాతా శిఖరి దళనా పక్వ బింబాధరోష్ఠీ
మద్యేక్షమా చకిత హరిణీ ప్రేక్షణా నిమ్ననాభిః
శ్రోణీ తారా దల సగమనా స్తోకనమా స్తనభ్యాం
యాతత్రస్యా ద్యువతి విషయ సృష్టిరాద్యేవ ధాతుః”

అని అనితరసాధ్యంగా వర్ణిస్తాడు. శిఖరి దళనా అనగా కొసలు సన్నముగా అందముగానున్న పలువరుస గలది. ఇప్పుడు కూడా కొన్ని గిరిజన తెగలలో ప్రేమ పళ్లు త్రిబుజాకారంగా ఉండేట్టుగా అరగదీయించుకొంటారు. అది ఆచారంగా పాటిస్తాయి కూడా.

ఆమె మలిన వసక చారిణి. విరలంకార. భర్త దేశాంతర గతుడు కదా! అంబాను కొందీ ఒడిలో వీణ ఉంచుకొన్నా కని, కన్నీడు రాకుండా మాటిమాటికీ స్వరం నిలకడ మరిచిపోతోంది. విరహ బాధామగ్న యక్షిణిని హనుమంతుడు సీతాదేవిని చూసి నట్లుగా చూసి తన క్షయవార్త తెలియజేయమన్నాడు మేఘునితో యక్షుడు. ఇంతసేపు మాట్లాడిన తరువాత ఎవరైనా మిత్రుడవు తాడు కాబట్టి మిత్రకార్యం చక్కబెట్టమన్నాడు. అదగకనే చాతకాలకు తృప్తి చేస్తావు కదా అడిగిన పని చేయకెట్లుండగలవు అని మేఘుణ్ణి నిలదీస్తాడు. మొదట్లో ‘యాచ్ఛా మోఘా వా మది గుణే’ అన్నవారు చివర్లో చాతక వక్షలకు అదగకనే నీగిస్తున్నా వనే నెవ హా పని బాధ్యత పూర్తిగా నెత్తిపై పెట్టాడు.

నరే, మేఘుడు వార్త తీసికెళ్లాడు. కథ ముఖాంతమయింది. “అత్యుండేళం జలధర వరో దివ్యవాచాచ చక్ష” అన్నాడు. జలధ కదితమైన వార్తను ధనేకుడు కూడా విన్నాడు. మేఘం జడ

B

1

3) తెలుగు ద్రావిడ భాష అయినా పద నిర్మాణ నిష్పత్తి ప్రక్రియలో తమిళం కన్నా చాలా భిన్నమైంది. కార్థవేల్ కాలం నుండి ఈ అభిప్రాయం ఏదో ఒకవిధంగా వివిచిస్తూనే ఉంది. కొన్ని విషయాలలో ఈ రెండు భాషల మధ్యా ఉన్న

సంబంధం - ద్రావిడ భాషలే అయిన తమిళం - తెలుగుల నడుమ లేకపోవటం గమనించదగింది.

ఉదాహరణం 'తా' అనే వర్తమానార్థక ప్రత్యయం.

తె. పోతాయి	భో. జాతారు
పోరావు	జాయివ
పోతారా!	జాతారా!
పోతాను	జాతానీ!

ద్రావిడ భాషా పరిశోధకులు 'తా' అనే ప్రత్యయం తెలుగులో ఎలా ఏర్పడిందో సంకృప్తికరంగా వివరించలేకపోయారు. హిందీలో సహజంగా 'తా' పై రూపాలలో అన్ని మాండలికాల్లోనూ వుంది.

4) శత్రుత్వక క్రియలోనూ ఈ సామ్యం వుంది.

తె. ఆ అమ్మాయి పోతూ పోతూ పడిపోయింది.
భో. ఈ రయికి జాత్ జాత్ గిరిగయితే.
(చూ. హిందీ (పా) జాతే జాతే గిర్ గయ)

5) పూర్వకారిక క్రియను సూచించే - ఇ కారమూ సమానమే.

తె. వెళ్ళిపోయాడు
భో. చాలి గయితే (చూ. హిందీ. చలేగయా)

6) చాదర్థక రూపంలోనూ ఈ సామ్యం వుంది.

తె. అడిగితే
భో. పూచితే

7) సహాయక క్రియల వాడుకలో కూడా ఈ సమానత ఆశ్చర్యకరంగా కనిపిస్తున్నది.

తె. మరచిపోతివి
భో. భూలి గయివి

8) కొన్ని వదం అర్థ సగోత్రక చాలా గంభీరంగా ఆలోచించదగ్గది.

తె చిప్ప (ఇది నీ చేతికి చిప్పే!)
భో. చీప (చూ హిం. థాచీ)

పశ్చిం కన్నా భిన్నంగా పాత్రలాగా వుండేది చీప - తెలుగు లోని చిప్ప అన్న నామక వెనుక ఈ సాంస్కృతికార్థం వుంది.

9) తెలుగుని శాస్త్రీయ సమాధానాల్ని వెదకటం కోసం ద్రావిడ భాష అంటుంటే నిరర్థకమో, హిందీని ఇండో యూరోపియన్ అనుకోవటమూ అంతే అనర్థకం. భారతీయ భాషలు ఒక కుదురులోనుంచే పరిణమించి రూపాంతరాలు పొందాయి.

అంచేత ఈ భాషల నడుమ ఉన్న సామ్యాలు, భేదాలన్నా బలవత్తరమైనవి.

10) ఆర్. సి. మజుందార్ (1951) గుర్తించినట్లు ఆంధ్ర ప్రదేశ్ లో నియంత్రించిన అశోకుని 13వ శిలాశాసనం విదర్భ, బీకానర్ మొదలు, ఆంధ్రదాకా ఉన్న మొత్తం ప్రాంతాన్ని భోజాల దేశమని వర్ణించింది. అంచేత ఆ భోజలే ఈ ఆంధ్రులు - లేదా ఈ ఆంధ్రులే ఆ భోజాలు. కాబట్టి ఆర్య-ద్రావిడ భేదపరిగణన అర్థవంతం కాదు.

పరిశోధకుల ప్రతిస్పందన :

శ్రీ ఉపాధ్యాయగారి ప్రసంగం విన్న పరిశోధకులకు చాలా అంశాలు ఆలోచించదగ్గవిగా కనిపించాయి. చిలుకూరి నారాయణ రావుగారు ఏ 1936 ప్రాంతాలలోనో తెలుగుమ ప్రాకృత భాషగా విరూపించటానికి ప్రయత్నించిన చాదాపు అర్థశతాబ్దం తర్వాత తెలుగుని ఒక ఉత్తరాది భాషతో పోల్చిచూసిన ఈ దృష్టి కోణం ఆసక్తికరంగా అనిపించింది.

ఆచార్య ఎం. బి. ఎమెస్ భారతీయ భాషలు ఒక బహు భాషా ప్రాంతాన్ని (లింగ్విస్టిక్ ఏరియా) ఏర్పరస్తున్నట్లుగా చాలాకాలం క్రితమే గుర్తించారు. ఇటీవలి దశాబ్దాలలో ఉత్తరాది భాషలమీద, ఉత్తరంలో వ్యవహరించబడే ద్రావిడ భాషల మీదా చాలా పరిశోధనలు సాగాయి. ఫలితంగా చాలా ప్రాచీన కాలం లోనే ద్రావిడ - ఆర్య - ముండా - సీనోటి తెటన్ భాషా కుటుంబాల మధ్య అతి మౌలికమైన అదన ప్రధానాలు జరిగాయని తెలుసుకొన్నారు. అంచేత ఈనాడు ఈ విధంగా సమానతల్ని వెతికే ప్రయత్నం భారతీయ భాషల నడుమ అవగాహనను మరింత గాఢతరం చేస్తుందనడంలో సందేహం లేదు.

కొన్ని అంశాలలో శ్రీ ఉపాధ్యాయగారిని సంపూర్ణంగా అంగీకరించటమూ అపార్యమే. శకటరేఖ విషయంగా చాలా పరిశోధన సాగింది. దానికొక చరిత్ర వుంది. దంతమూలీయంగా ఉండిన ఒక పుర్వపక్షం కాలక్రమంలో కంపిత ధర్మాన్ని పొంది 'అ'గా మారిందని ద్రావిడ భాషలకే ఇది ప్రత్యేక ధ్వని అని ఇంతవరకూ పరిశోధకులంతా అంగీకరిస్తూ వచ్చిన ఆంశం.

వీరు గ్రహించిన ఉదాహరణం ఒకటే - ఇలాంటి ఉదాహరణలు చాలా లభించాలి. ఇతర మాండలికాలతో ఏదో ఒక సంబంధాన్ని స్థాపించగలగాలి. అప్పుడే ఈ అంశాన్ని గురించి ఆలోచించవచ్చు.

కాని వీరు క్రియా రూపాలలో చూపిన సామ్యాలు మాత్రం విజంగా పునరాలోచించవలసినవే. ముఖ్యంగా చేదర్థకం, క్వాదర్థకం, సహాయక క్రియలు - వీటి వ్యాప్తిలో ఈ రెండు భాషల నడుమ సాన్నిహిత్యం ఎలా ఏర్పడ్డది?

ఈ వివేదకుడు ఐంజారా మాండలికాల మీద గత 13 సంవత్సరాలుగా పరిశోధన జరుపుకున్నాడు. ఐంజారా మాండలికాలు ఇటు దక్షిణ దేశంలోనూ ఉన్నాయి. అటు ఉత్తరంలోనూ వున్నాయి. మొత్తం భారతదేశ మంతటా వ్యాపించిన ఒకే మాండలికంగా ఈ ఐంజారా భాషను గుర్తించవచ్చు. ఇలాంటి భాషను గుర్తించాక నాకు తెలిసిన అంశాలు చాచావు సూర్యనాథ ఉపాధ్యాయగారి భావాలకు చాలా సమీపంగా ఉన్నాయి. విరంతర భ్రమణికలమున్న జాతులు వ్యవహరించే భాషలో ఇలా భిన్న భాషా కుటుంబాల సాహచర్యం కనిపిస్తుంది.

తెలుగు-ఆంధ్రగా మారటంలో ఎంతో గతి తర్కముంది. ఆర్య భాషల సంవర్కముంది. ఆంధ్రులు, భోజులు, వృష్టులు-విరంత భారత భాగవతాలలో పేర్కొనబడ్డారు. ఎక్కడ ప్రస్తావించినా వీరిని కలిపే ప్రస్తావించారు. ఆ దృష్టితో 'భోజాండకుల' చరిత్రను త్రవ్వితీస్తే ఈ సామ్యాలకు మూలాలు తెలుస్తాయి. దీనికి శ్రీ ఉపాధ్యాయగారి ప్రసంగం ప్రేరణ కాగలదు.

—డా॥ హెచ్. ఎన్. బ్రహ్మానంద

నేటి సాహిత్య పాఠకులు-

ఒక పరిశీలన

కాలం చాలా శక్తివంతమైంది. దాని గమనరీతి చిత్ర విచిత్రాత్మకం. సంక్రమాశ్చర్యకరం. ప్రపంచంలోని ఏ వస్తువూ దీని ప్రభావం నుండి తప్పకోకలదు. బీయమైన ఈ కాలం మనుషుల బుద్ధిని మార్చుకుంటూ మార్గం సుగమం చేసుకుంటూ వెళ్ళిపోతుంది. కవులు, కళాకారులు, శ్రోతలు, ప్రేక్షకులు, పాఠకులు, రచయితలు ఇత్యాది మానవులంతా కాలాన్ని అనుసరించి సాగవలసిందే

రచయితలు రెండు రకాలు : ప్రయోజనకర సాహిత్య రచయితలు, స్వప్రయోజనకర సాహిత్య రచయితలు. కవులు కూడా ఇందుకు భిన్నంగా లేరు. పాఠకులూ అంతే. కాలక్షేప సాహిత్యం కోసం నవలర్ని చదివే పాఠకులు కొందరైతే ప్రపంచ శ్రేయస్సును కాంక్షించే పురోగతి కోసం ఆక్రొశించే ఆవేదన

చెందే రచనల కోసం ప్రతీక్షించి అట్టి కావ్యమో, కథయో, నాలో, నాటకమో రాగానే దాన్ని చూపి ఆనందించేవారు మరి కొందరు.

ప్రయోజనకర సాహిత్యం గురించి. ఆ సాహిత్య పాఠకులలో వస్తున్న మార్పుల గురించి ఈ వ్యాసంలో వివరించదలచు కున్నాను. ఇక కాలక్షేప కోసం వస్తున్న డిపెక్టివ్ మొదలైన నానా హంగామాల రచనల గురించి వాటి పాఠకుల గురించి నేను చర్చించదలచుకోలేదు. అందుకు కారణం అవి సాహిత్య పీఠం లను కోల్పోయి ప్రవృత్త్యాన్ని పొందాయి గవక. వాటి పాఠకులు పతితకు ఉండవలసిన కనీస సంస్కారాన్ని కలిగి ఉండక పోవటం కోచనీయం.

ఇవాళ ప్రయోజనకరమైన సాహిత్యానికి ప్రతీకగా కవిత్వాన్ని తీసుకొని వివిధ పాఠకులు ఏ విధంగా ఉన్నారో అనుకీరిస్తాను. చర్చాశౌరభ్యం కోసం కవిత్వము నొక్కదానినే ఎన్నుకున్నాను.

అధునికయుగ ప్రభావంవల్ల వాదోపవాదాలు, ఉద్యమాలూ రాజకీయ వజ్రాలు క్రొంగొత్తవి పుట్టుకొస్తున్నాకొద్దీ సమాజంలో భిన్న భిన్న ఆతిప్రాయాలు గల వాళ్ళేర్పడుతున్నట్లే - ఆయా వాదాల, ఉద్యమాల కనుగుణమైన కవులు అవిర్భవించినారు. ముఖ్యంగా హేతువాద భావనల వల్ల సంఘంలోని ప్రతి అంశమూ చర్చకు గురైంది. ఇందువల్ల సంఘంలోని మానవునికి దేనిమీదా విశ్వాసం లేకుండా పోయింది. చివరకు తనమీద తనకే నమ్మకం నశించి భూస్మితిలోకి మానవుడు దింపబడినాడు. పతితల్లోనూ ఈ భూస్మితి అస్థిరత్వాన్ని, అస్పష్టతనూ, అవ్యవస్థనూ ప్రవేశ పెట్టింది హేతువాదయుగ ప్రవర్తనా సరళి. వీరు మరొకరి రచన చదవలేని, చదివినా ఆనందించలేనివారై నారు.

రాజకీయ వజ్రాల కవులకు ఎంతసేపూ ఆయా వజ్రాల ప్రచార విలువలకే పోషించవలసిన దుర్గతి వట్టింది. అందువల్ల భాషదాస్యానికి భావదారిద్ర్యానికి గురై నారు. ఎంతసేపూ భౌతిక ప్రపంచం గురించి అందునా కేవలము దీనుల గురించి ఆయా వజ్రాలు పేసే ఆడుగుల్ని కీర్తిస్తూ ఉండొచ్చిన స్థితి ఒక రకంగా వారికి ఐలహీనతగా మారింది. కళా విలువలకు స్థానం ఇవ్వక పోవటంవల్ల వారి కావ్యాల్లో కవిత్వ శిల్పం అభివ్యక్తి చమత్కృతీ లోపించినందున వారి కావ్యాలు అనాస్వాద యోగ్యములుగా మారాయి. అందువల్లనే పట్టుమని వదేబ్బు నిండకుండానే కృతులు (అధునిక రాజకీయ సాంఘిక హేతువాదాత్మక కావ్యాలు)

కాలగర్భంలో కలిసిపోతున్నాయి. దినపత్రికల నాశ్రయించవలసిన అగత్యం ఆయా కవులకూ కావ్యాలకూ కలుగుతుండటం అగద్విదితమే. అందువల్ల బాళ్ళు రాసుకున్న కవిత్వం వాళ్ళ వంకే ఆనందాన్ని కలిగించవచ్చునేమో! అంటే వీరి కావ్యాల్ని వేరేవాడు పఠించడు.

హేతువాద ప్రభావమైతేనేమీ, రాజకీయపక్షాలవల్ల మొగ్గు చూపడమైతేనేమీ పత్రికలోని సహృదయ లక్షణాన్ని చెల్లించింది. ఇందువల్ల కవిత్వంపట్లనే కాకుండా నాటక నవలాది ఇతర ప్రక్రియలపట్ల కూడా పాఠకుల ప్రేక్షకుల దృష్టిలో ముచ్చటపడింది. ఉదాహరణకు ఒక కవి సమ్మేళనం జరుగుతున్నదనుకున్నావా. సందర్భము తెలుగు సందర్భరాది. చాదాబొక యేబది ముప్పి కవులు కాస్త ప్రముఖులు వస్తే అందులో చాదాపు ఒక వదిమంది ఆయినా వాదరహిత నినాదరహిత కవిత్వమంటే వాళ్ళ కవిత్వాన్ని విన్నదానికి మిగతా నలుబదిమందీ కలనొప్పిగా భావిస్తారు. శ్రోతల్లోని ఎక్కువమందీ అదేవిధంగా మొహాలు మాడ్చేస్తారు. ఆ శ్రోతలలోనూ కొంతమంది దిగిబొమ్మని అనకుండా చచ్చట్లు కొడితారు. మరికొంతమంది అటూ ఇటూ ఇబ్బందిగా కదులుతారు. వీళ్ళలో ఎవరెవరి గోత్రీకులు వచ్చి వేదికమీద కవిత వినిపిస్తారో వాళ్ళ వాళ్ళ పాఠకులే హృదయపూర్వకంగా వుండిస్తారు. అంటే పత్రికయొక్క మనోభావమూ వట్టి యాత్రికమై పోయిందన్నమాట. ఇది భావ కాలక్ష్యం తెచ్చిన దౌర్భాగ్య లక్షణం. పత్రికకు పరనస్వేచ్ఛ లేదనే దీని అర్థం. ఇతర వాడుక, పక్షియుల లేదా కవుల కావ్యాలను అస్వాదించ లేకపోవటానికి కారణం పత్రిక కూడా పరిధిని నిర్ణయించుకొని ఎంతసేపూ అందులోనే చక్రవర్తమణం చెయ్యడం జరుగుతున్నది. ప్రతివస్తువునూ పరిశీలించి ప్రతి భావాన్ని గ్రహించి ప్రతి విశేషాన్ని అస్వాదించే లక్షణం కోల్పోవటం కావ్యపాఠకుల సంఖ్య తగ్గటానికి మూల కారణం.

విమర్శక లక్షణం కలిగిన ఏ పక్షానికి చెందిన పాఠకుడో రకరచాల కావ్యాలను చదివాదనుకుందాము తనకున్న ఒక దృష్టితోనే ఆయా కావ్యాల మంచి చెడులను అంచనా వేస్తాడు. అంటే కావ్యం ఆరంభించకముందే దానిపై ఒకరకమైన ఉద్దేశ్యం ఏర్పడి ఉంటుంది. ఎదుటిపక్షపు కావ్యమనో లేక నామాజిక తత్త్వం లేని కావ్యమనో ముందే అభిప్రాయం కలిగి ఉండటంవల్ల - ఆ కావ్యంలో ఉన్నది ఏమిటో గ్రహించలేకపోతాడు పైగా లేనిదాని కోసం వెతికి వివరుడై కావ్యాన్ని నిండిస్తాడు. తనకున్న

కళ్ళద్వారా పచ్చనైతే లోకమంతా పచ్చచేపన్నమాట. సహృదయత లేనివాడు సద్విమర్శకుడు కాలేడు. అందుకే జి. వి. సుబ్రహ్మణ్యంగారు 'శ్రీ విదారెడ్డి రచన అనుభూతివాద ద్వేషుల సమీక్షకు చక్కని ఉదాహరణ' అన్నారు. ఆ విమర్శకుని గురించి సుబ్రహ్మణ్యంగారలా అభిప్రాయపడడానికి కారణం సహృదయత, ఋజువ్రాస్త్రీ విమర్శకునిలో లోపించడమే. దీన్నిబట్టి తెలిపేమంటే ఎవడి దృక్పథం వాడికున్నా విమర్శ చేసేటప్పుడు మాత్రం విషాక్షిక వివేచనశీలం అవసరమని ఎదుటివారి దృక్పథాలూ గౌరవనీయాలేననీ. ఇట్లాంటి గుణగణాలు సాధారణ పాఠకుల్లో లేనట్లే కవులలో లేనట్లే విమర్శకులలోనూ లోపించటం విచారకరం.

శ్రీ నందిని విదారెడ్డి 'ఆధునిక కవిత్వంలో అనుభూతి కవిగా మొట్టమొదటి కవి తిలక్. ఈ అనుభూతి దృష్టి కొలమలాగా ఆక్కడే ఉండిపోయింది తప్ప ఇది ప్రవహించలేదు. దిగంబర కవుల షాక్ బ్రీట్ మెంటూ, విప్లవకవుల ప్రభంజనం నమాణాన్ని కుదిపింది. కవిత్వాన్ని కదిలించింది' అంటూ అనుభూతి కవిత్వం ఎంతమాత్రం ప్రయోజనకారకాదంటూ, శ్రీకాంతశర్మను, శేషేంద్రనూ, వేగుంటనూ, ఇస్మాయిల్ నూ అధిక్షేపిస్తూ రాశాడు. ఈ కారణంగా జి. వి. సుబ్రహ్మణ్యంగారు ఆక్షేపణ తెలిపారు.

శేషేంద్ర విమర్శకునికి ఉండవలసేన లక్షణం గురించి ఈ విధంగా అంటున్నాడు. 'విమర్శకుడు కావ్యాన్ని ఒక వివేక మనస్కుడై చేరాలి. దాని ప్రభావానికి లొంగుదాసున్న కోమల సంకల్పంతో చదవాలి. రంద్రాన్వేషణ కోసం చదివేవాడు సాహిత్యేతర కిల్పిషం చేత కలుషితుడు'. ఇది ఒక ఉదాహరణ మాత్రమే. ఇలాంటి సందర్భాలు ఇంకా ఎన్నో ఉంటాయి.

అంతేకాదు కావ్యవిమర్శ కావ్యాన్ని అస్వాదించడమే గానీ వాదించడం కాదనీ బల్లగుద్ది చెప్పేవాడు శేషేంద్ర. సాహిత్యేతర కిల్పిషం అంటే కవిత్వేతర వస్తునంబంధ భావనలే. అవి కలిగి ఉన్నవాడికి సద్విమర్శ దుర్లభం. ఎందుకంటే అతనికి వివేక మనస్సు లేదు గనుక. వాడాల ఉద్యమం మూలంగా సహృదయాన్ని కోల్పోయిన పాఠకులు మళ్ళీ సుమనస్కులైతే తప్ప సాహిత్యానికి నిండుదనం చేకూరదు. విమర్శకుడు ఆవశ్యం సహృదయుడవాలి.

—పాతూరి రఘురామయ్య

గ్రంథ విమర్శలు

విజ్ఞానశాస్త్ర విచిత్రాలు

[రచన : డాక్టర్ గుమ్మనూరు రమేష్ బాబు, ప్రచురణ : శ్రీ దశలక్ష్మి పబ్లికేషన్స్, షేక్ జావి వీధి, ఏలూరు రోడ్, విజయవాడ-520 002. వెల: రూ. 20/- 1/8 క్రాన్ పైజ, పుటలు 170.]

విశుద్ధముగా వికసిస్తున్న "విజ్ఞాన శాస్త్రాలు" ఎంత సంచలనాన్ని కలిగిస్తున్నాయో అందరికీ తెలిసిందే. ఇదే విషయాన్ని డా॥ రమేష్ బాబుగారు నిర్ణయం, పెద్దలకు అర్థమయ్యేలాగా ఎంతో అనన్యతకరంగా "విజ్ఞానశాస్త్ర విచిత్రాలు" అనే పుస్తకం లాగా మరిచారు. ఎన్నో విశేషాలు ఉన్న ఈ పుస్తకం మన రాష్ట్ర ప్రభుత్వంవారి పైన్స్ స్కీమ్లో పెంక్ట్ అయింది.

అకాశంలో వ్యవసాయం చేయడం, పముద్రంలో పేద్యం చేయడం, హృదయాలను మార్చడం, మూత్రపిండాలను పైతం పరిచేయడం, రివర్ మార్పిడులు, బ్రెయిన్ మార్పిడులు - ఇలాంటివి తలచుకొంటూ ఉండేనే ఆశ్చర్యం వేస్తుంది. ఇవన్నీ సమ్యకత్యం కావి వాస్తవాలు. పైన్స్ రూపొందించిన అద్భుతాలు.

సెస్టట్యూట్ వేదాలు, సెస్టట్యూట్ మొక్కలు, ప్లేవ్ స్టేషన్లు, కంప్యూటర్ రోబోలు - ఇలాగా ఎన్నోరకాల విచిత్రాలు మనముందు నేడు కనిపిస్తున్నాయి. ఇయోసెక్సాలజీ, లేవర్ సెక్సాలజీ, సెలిబోస్ సెక్సాలజీ, నాసో సెక్సాలజీ - మొదలైన వాటిగురించి బెప్పనే అక్కరలేదు.

ఆ విధంగా విజ్ఞానశాస్త్ర విచిత్రాలు ఎన్నో ఎన్నో ఉన్నాయి. వీటి గురించి పంక్షవంగా, సమగ్రంగా వాతకులకు అందించడంలో రచయిత పద్ధత శ్రమ వహించినట్లే చెప్పవలసి వస్తుంది. స్టార్ వార్స్ గురించి మరింత సమాచారం ఇచ్చిఉండవలసింది. తరువాతి ముద్రణలో ఈ విషయం గురించి ఆలోచిస్తారని ఆశిస్తాము.

మనిషి ఎలా పుట్టాడు?

[రచయిత: డాక్టర్ గుమ్మనూరు రమేష్ బాబు, ప్రచురణ: శ్రీ విజయలక్ష్మి పబ్లికేషన్స్, ఏలూరు రోడ్డు, హెచ్.ఎం.టి షోరూమ్ ఎదురుగా, విజయవాడ 520 002 1/8 క్రాన్ పైజ, పుటలు-162. వెల: రూ. 20/- రూ.]

ఈ పుస్తకంలోని ముందుమాట అత్యద్భుతంగా వుంటుంది. పరిజ్ఞాను వాదానికి డార్విన్ చూపిన సాక్ష్యాధారాల గురించి విపులంగా తెలుసునే డార్విన్ సిద్ధాంతంలోని లోపాలను కూడా ఎత్తి చూపడం ఇరిగింది. పరిజ్ఞానువాదంపై చర్చావేదిక కూడా ఈ పుస్తకంలో ఉంది ఇది ఎన్నో అనుమానాలను వివృతం చేస్తుందనడంలో పందేహమే లేదు. పరిజ్ఞాను సంగతి అయితే ముందస్తుగా పుట్టింది అదమవిషేషన్న కొత్త సాక్ష్యాధారాలు కూడా ఈ పుస్తకంలో చేర్చబడ్డాయి. మనిషి మనిషిగా ఎలా పుట్టి ఉంటాడో అలోచించమనే ప్రశ్నతో పుస్తకం మొదలు కావడం కుదర్చోచితంగా ఉంది.

డార్విన్ సిద్ధాంతం విశిష్టతను వెలియచ్చడంలో ఎంతో ఔదార్యాన్ని ఔచిత్యాన్ని రచయిత ప్రదర్శించాడో అంతటి ఏమాత్రం తగ్గకుండా డార్విన్ వాదం హేతుబద్ధం కాదని కూడా బచ్చితంగా తెలిపాడు. ఇలా రెండు ద్రువాలనూ స్పృశించడం సంయమనం కోల్పోకుండా రచన చేయటం - గొప్ప విషయంగానే చెప్పాలి.

డా॥ రమేష్ బాబు శాస్త్ర రచనలు చేయడంలో బెయ్యి తిరిగిన వారు. వారు రాసిన ఈ పుస్తకం రాష్ట్ర ప్రభుత్వంవారి పైన్స్ స్కీమ్లో పెంక్ట్ కావడం అతినందించడగ్గ విషయం.

మనిషి శరీరం ఎంత విచిత్రమైందో, గర్భస్థ విండం ఎంత గదుసుదో మొదలైన వివరాలు కూడా ఈ పుస్తకంలో ఉన్నాయి. చదివి చదివించడగ్గ పుస్తకం

కేన్నర్! కేన్నర్!!

[రచయిత డాక్టర్ గుమ్మనూరు రమేష్ బాబు, ప్రచురణ: శ్రీ దశలక్ష్మి పబ్లికేషన్స్, షేక్ జావి వీధి, ఏలూరు రోడ్డు, విజయవాడ 520 002. పుటలు-144. 1/8 క్రాన్ పైజ, వెల: రూ. 20/- రూ.]

కాన్నర్ అనే పేరు ఎవరూ వివకుండా ఉండరు. అదొక కొరుకుడు పడని వ్యాధి. ఈ వ్యాధి వస్తేనే దాని భయంతో కన్నుమూసేవారు చాలామందే ఉన్నారు. ఈ వ్యాధి దాగా ముడిది

బోకే దావు తప్పదేమో కాని లేక దళలోనే ఉండేదానిని లేక గానే నయం చేసుకోవచ్చు. ఈ వ్యాధి ఎందుకు వస్తుంది? ఎలా వస్తుంది? ఎవరికి వస్తుంది? ఎలా పరిణామిస్తుంది? మొదలైన రకరకాల ప్రశ్నలకు సమాధానమే డా॥ రమేష్ బాబు రాసిన కాన్సర్ కాన్సర్!! పుస్తకమని సందేహం లేకుండా చెప్పవచ్చు మాంసాహార

భక్షణం వల్ల, మద్యపానం వల్ల, ధూమపానం వల్ల, మాదక ద్రవ్యాలను సేవించడం వల్ల విచ్చలవిడి వ్యభిచారం వల్ల, విపరీత మైన మందుల వాడకం వల్ల, పరివరాల కాలవ్యయం వల్ల, విష రసాయనికాల ప్రభావం వల్ల, వైరస్ల వల్ల, బాక్టీరియాల వల్ల, ఇన్ఫర్మిటీషియల్ వల్ల వంశపారంపర్యంగా - ఇలా ఏ విధంగానైనా కాన్సర్ రావచ్చునని వింటుంటే ఆశ్చర్యంగా ఉంటుంది. కాన్సరుకు వయోభేదం కాని, లింగభేదం కాని అడ్డు కాదు.

కాన్సర్ ఎలా వచ్చినా ప్రస్తుతం దానిని ఎదుర్కోలేని స్థితిలో మాత్రం లేము. కాన్సర్ కు కారణం తెలిస్తే చాలా

నయం చేయడం సులభమే. ఇలాగ కాన్సర్ గురించి ఎంతయినా చెప్పవచ్చు. ఈ పుస్తకంలో డా॥ రమేష్ బాబు చాలానే చెప్పారు.

ప్రతివారూ చదువడగ్గ పుస్తకం ఇది. భద్రంగా దాచుకో వలసిన మంచి పుస్తకం అందుకే థాన్స్ ప్రభుత్వంవారి పైన్స్ స్కీమ్ లో నెలకై అయింది కేన్సర్ కేన్సర్!! అనికుండా కాన్సర్, కాన్సర్ అని ఉంటే బాగుండేది.

— శ్రీ వంశీ

క్రాస్ చెక్కు

[కళల సంపుటం. రచన పుల్లాబొట్ల వెంకటేశ్వర్లు, ప్రతులకు: రచయిత పేర, ఖమ్మం-4. పుటలు 328+26. వెల: రు. 36/-లు.]

ఈనాటి సమాజ జీవితం సౌందర్య విలసిత్వమైన త్రివర్ణ చిత్రంలా లేదు. వసివాడు గీదిన విచ్చిగితల సముదాయంలా వుంది. ఈ విషయాన్ని 'అదిత్యశ్రీ' అన్న కథానికలో రచయిత శ్రీ పుల్లాబొట్ల వెంకటేశ్వర్లు చెప్పవలసినంత స్పష్టంగా చెప్పారు. గ్రంథాలయం మేడపైన నట జరుగుతోంది. అది దేన్ని గురించిన నటో సభికులకు తెలియదు ఎందును గురించి మాట్లాడాలో ఉపన్యాసకుడికి తెలియదు. ముఖ్యఅతిథి గాథనిద్రలో వున్నాడు అద్యక్షుడు నటలో లేడు. ఉపన్యాసకుడు ఆలోచించిన తర్వాత మాట్లాడడం లేదు, మాట్లాడుతూ ఆలోచిస్తున్నాడు పరిధ బీభత్సాలు, భూకంపాలు, పంజాబు సమస్య, ఆహార దాన్యాల అవసరం, పత్తిరైతుల ఆత్మహత్యలు, వ్యవసాయ హిరీల వారణ, రష్యాలో కార్మిక విజయం, ఆంధ్ర సాహిత్య వైభవం, క్రికెట్టు యలా రకరకాల అంకారంపైన కాళా చంక్రమణం చేసు కుంటూ వచ్చి ఏ పాచికా పారకపోవడంవల్ల చివరికు గాడిదలా, కుక్కలా, పిల్లిలా అరవడం ప్రారంభించి సభికుల కరతాల్ ద్వారాను చూరగొంటాడు ఉపన్యాసకుడికి, శ్రోతలకు మధ్య మాత్రమే గాడు, గురు శిష్యులకు మధ్య పారితి పాలితులకు మధ్య, రచయితకు పాఠకులకు మధ్య, వినియోగదారు వాళ్ళకు చూసేవాళ్ళకు మధ్య ఈనాటి వ పస్థలో సంబంధ రిక్తాగే వున్నా యున్నది ఆ తర్ఫీదు, దృశ్యరగతివాళ్ళ ఎలోబాలపై ఈ రచయిత ప్రయోగించిన పరిహాస బాణం 'క్రాస్ చెక్కు'. ఒక సామాజిక సత్యతపై ఆ విచిత్ర వ్యంగ్య వచనం 'లంబు' మనుషులలోని ముచితనానికి నిదర్శనం 'బడ్డీకొట్టు' ప్రమత్త బార్యా వియోగి దుఃఖగాధ 'చుక్కెదురు' ఉద్యోగానేషణ వలించక ఆత్మహత్యకు పాల్పడాలనుకునే విద్యార్థులకు, పెళ్లి సంబంధం కుదరక హతాకులయ్యే తల్లివండ్రులకు శేదా లేదని నిరూపించే కథ 'వక్రించిన పరిస్థితులు' భారతీయ

గెలవండి బహుమతి రు. 1,50,000

(ఎంట్రీ రుసుము లేదు)

6	11	4	7		
5	7	9		8	
10	3	8			9

మొదటి బహుమతి LML 150 స్కూటరు; VCR

కన్సోలేషన్ బహుమతులు (101)

జపాన్ మోడల్ సోవి హి-పి-టూ-ఇన్-పన్ రు 875/- లకే మీకు చెయ్యి లింకి పద్ధతి ద్వారా పంపబడును. పైవ హిపింజ నష్టా ప్రకారము పోస్టు కార్డులో తొమ్మిది గతు అయి ఉంటే 1 నుండి 1 కు సంఖ్యను ఉపయోగించి మొత్తం ఎంపుగా అడ్డముగా గా ఏటవాలుగా గాని ఎటు వాడి 24 ఖర్చుపెడి అంకె ఒకసారి మాత్రమే ఉపయోగించాలి 1: రోజులోపు మీ ఎంట్రీ పోస్టుకార్డు మీద ఆర్డెనరి పోస్టు పవలెను మొదటి 10 ఎంట్రీలకు ఒక కమెంట్ ఉంటుంది ఇవ్వబడు

MILTON AGENCY 6011

P O Chander Nagar - 201 011

GHAZIABAD (U.P.)

స్వాతంత్ర్య సమరగాఢసంతా త్రవ్వి తలకెత్తిన దేశభక్తుడి కథ. 'అంతరాత్మ ప్రబోధం'. ఇలాంటివి సంపుటంలో వచ్చాయిగు కథలున్నాయి. మొకచేళ్ళర్లుగారు జీవితంలో అనుభవాలు వందించుకున్నవాడు. అందువల్ల వస్తువుతో పేచీ లేదు. ఎటొచ్చి కొన్ని కథలు చదువుతుంటే వీటిని వేరొక విధంగా చెప్పివుంటే బాగుండేదేమో ననిపిస్తుంది. ఇది శిల్పానికి సంబంధించిన విషయం.

ఎర్ర జండాలు

[రచన : గంగినేని మేకచేళ్ళరరావు, ప్రచురణ విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్, హైదరాబాదు, ప్రతులకు: 'విశాలాంధ్ర'వారి ఏ బ్రాంచికైనా రాయవచ్చు. షుటలు - 850 వెల: రు. 40/-లు.]

భూస్వాములకు వ్యతిరేకంగా జరిపిన గెరిల్లా పోరాటంలో పైవికుర్చీ, పోలీసుర్చీ ఎదిరించి, అనేక కష్టనష్టాలకు గురై నిండు జీవితాలను ఉద్యమానికి బలిదానం గావించిన తెలంగాణా యోధుల జీవితగాథల సంకలనానికి రచయిత గంగినేని మేకచేళ్ళరరావుగారు 'ఎర్ర జండాలు' అని పేరు పెట్టారు. 1947 నుంచి 51 వరకు జరిగిన ఈ పోరాటంలో నాలుగు వేల మంది కార్యకర్తలు మరణించినట్లు లెక్క. చాదాపుగా ఈ పోరాటం జరుగుతున్న రోజుల్లోనే తెలంగాణా వల్లెసీమల్లో వర్ష తిండి రచయిత ఈ జీవితగాథల్ని సవివరంగా సేకరించారు. సవిస్తరంగా రచించారు. ఈ పుస్తకానికి 'మృత్యువుపైన సమరం' అన్న పేరుతో రచయిత రచించిన పీఠిక 'దేశ స్వాతంత్ర్యం కోసం రైఫిల్ పట్టినవాణ్ణి చూస్తే నాకు శివ మెక్కుతుంది. ఎవరైనా వీరుణ్ణి నిర్వచించమంటే 'దేశం కోసం రైఫిల్ పుచ్చుకున్నవాడే వీరుడు వీరుడ'ని వేయి గొంతుకలతో ఎలుగెత్తి చెబుతాను' అన్న వాక్యాలతో ప్రారంభమవుతుంది. పరిపరకు ఇంతటి ఆవేశ తోనే ఈ రచన కొనసాగించడం నాడ్యం నా అవి కొందరి కోపాచపచ్చు. సాధ్యమే ననిపించారు గంగ. మే. గారు. ఈ రచన అద్యంతం ఉరకలెత్తే మహా ప్రవాహంలా పడుగులు దీప్తుంది. 1. విప్లవకారుడు విద్రోహంలో కాదు పోటీపడేది; ఆత్మార్పణలో, అఖండ త్యాగంలో, అపూర్వ సాహసంలో, అద్వితీయ శౌర్యంలో పోటీపడాలి 2. మృత్యువును గ్రోలడం విప్లవకారుడి ధర్మం. మృత్యువు అతనికి మంచిపీళ్ల ప్రాయం. 3. విశాలాంధ్ర శిరస్సు తెలంగాణా. తెలంగాణా గుండె

నల్లగొండ. నల్లగొండ జిల్లా జీవరక్తం సూర్యాపేట. సూర్యాపేట సమరసింహం ఇరవైయేళ్లు సరిగ్గా నిండీ నిండని అనిరెడ్డి రామిరెడ్డి. అందుకే ఆతడు నాకు ఆపుడు. నీకు ఆర్మీయుడు. నేను రాస్తూ న్రవిస్తున్నాను, నీవు చదువుతూ ద్రవిస్తున్నావు. ఆతడు చెబుతూ చెమ్మగిల్లుతున్నాడు, ఆమె వింటూ కడుగు తుంది.... ఇలాంటి వాక్యాలు చదువుతుంటే ఒడలు జలదరిస్తుంది. 1 రాత్రి కుందపోకగా కురిసింది ముఝ. 2 గొర్రెల్ని తినే వాళ్ళని వెళ్లగొట్టి దొరెల్ని రినేవాళ్లు ఊళ్ళపైన పడ్డారు. 3. పెల్లచేనుగులాగా కల్లం పెట్టు బాలాడు రామిరెడ్డి. ఇలా టి నుడికారపు పొంపులతో, సమయోచితమైన ప్రకృతి వర్ణనలతో ఈ వీరగాథలకు గంగ. మే. గారు సాహిత్య గౌరవం కలిగించారు. ఆలవాల నరిసింహారెడ్డి, గొల్ల లింగయ్య, బారెడ్డి నైదులు, చంద్ర రామకోటయ్య, గోయి గంగులు, యిలా ఎందరో వీరులు దేశం ఆచూకీ తెల్పడానికి నిరాకరించిన నేరానికి మోరాతిమోరమైన చిత్రహింసలకు లోనై మరణించారంటే ఎంత బాధగా వుంటుంది. ఇంతటా ఈ మారణకాండ దేశం స్వాతంత్ర్యం పొందిన తర్వాత యూనియన్ బలగాల ద్వారా జరిగిందంటే అది సిగ్గుపడవలసిన విషయం. ఆ విషయం అలా వుండగా రచయిత గంగ. మే. గారికి కమ్యూనిస్టు పార్టీపైన, విప్లవోద్యమాల పైన, సాయుధ పోరాటాలపైన అచంచలమైన నమ్మకం మామూలు పాఠకులకు విభ్రాంతిని కలిగిస్తుంది. 'ప్రపంచంలో దేనినైనా ఎదిరించండి. ఎవరితోనైనా పోరాడండి కానీ కమ్యూనిజానికి ఎదురు తిరగొద్దు. దీనికి ఖిన్నంగా ప్రవర్తించరా అవజయం తప్పదు. ఇంకా పిచ్చిగా కత్తిగట్టారా సర్వనాశనం తథ్యం. ఇది చరిత్ర చెప్పే పాఠం. ఆ పార్టీని జయించాలని భ్రమపడడం నముద్రాన్ని పూర్వాలనుకోడమే' అని ఎలుగెత్తి నినదించారు గంగ. మే. గారు. 'తెలంగాణా విముక్తి మాత్రమే గాదు, ప్రపంచ భవిష్యత్తు గూడా అఖండ త్యాగమూర్తి అయిన కమ్యూనిస్టు పార్టీపైన ఆచారపడి'వున్నట్లు ఆయన అభిప్రాయ పడ్డారు. ప్రపంచ భవిష్యత్తు సంగతేమైనా, తన భవిష్యత్తును గురించి కమ్యూనిస్టు పార్టీయే పురాలోచనలో పడిన ఈ సందర్భంలో, ఒక కలం పోటుతో చేయదగ్గ భాసంస్కరిణల కోసం, ఇందలు వీరుల ఆత్మార్పణ ఎంతవరకు అర్థవంతమన్నది మరీ మరీ ఆలోచించవలసిన విషయం.

— మధురాంతకం రాజారాం

శ్రీ మృత్యుంజయ శతకము

[రచన : శ్రీ పరిటి సూర్య సుబ్రహ్మణ్యం, ప్రతులకు: శ్రీ కర్రా ఈశ్వరరావు, 2.14.130/2, క్యామలానగర్, గుంటూరు-6, మూల్యం: రూ. 6/-లు.]

భక్తి ప్రపత్తి అంతరించుకుపోతున్న కాలంలో అక్కడక్కడ చిగుళ్ళు కనిపిస్తూ ఉంటాయి. ఎంత కలియగమైనా పర్యటానం అని అనడానికి ఏలేదు - అని యీలాటి కృతులు చెప్తూ ఉంటాయి.

ఈ మృత్యుంజయ స్తుతి చక్కని దారతో, చిక్కని వడ సరికితో మృత్యుంజయుణ్ణి వశపరచుకుంటూన్నది. అనాటి శివ భక్తుల సంస్కరణతో మృత్యుంజయ తత్వమును ప్రదర్శిస్తుంది.

సాహితీ బంధువు శ్రీ కర్రా ఈశ్వరరావుగారు శ్రేష్ఠ పుత్రునికి మృత్యుంజయుని దయ కలిగించడానికి సంకల్పించి దీనిని ముద్రింపించి వెలుగులోకి తెచ్చి కృతార్థులయ్యారు.

పేరు గల పెద్దలు కొందరు ఈ కృతికర్తను ప్రశంసిస్తూ దీనిని అభిప్రాయపడ్డారు. కనుక నేను వేరే ఏమీ చెప్ప నక్కరలేదు.

అక్కడక్కడ యతులను సవరించవలసి ఉంది. (5, 62, 63, 66, 69, 102, 104 - పద్యాలలో) 20వ పద్యములో 'మెరితివి' - అనే క్రియకి బదులుగా 'మ్రుంగితివి' - అని సవరిస్తే అనడానికి వినడానికి సముచితంగా ఉంటుంది. 81, 32, 33 సంఖ్య గల పద్యాలు శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యం నీతికి విజ్ఞాపితకీ, మనోదైర్ఘ్యానికి అక్షర రూపాలని ప్రశంసిస్తున్నాను.

సూక్తి ముక్తావళి

[రచన: శ్రీ ఎస్.ఎం.రావు పేంకటరావు, ప్రతులకు: శ్రీమతి ఎస్. బ్రహ్మయ్యమ్మ 453-బి, యం.ఎస్.యం. కాలనీ, జ్ఞాన పరి, విశాఖపట్నం 4, ఆమూల్యం]

'ఎస్.ఎం.రావు' అనగానే 'పేంకటరావు' - ఆ మాత్రం ఈ మాత్ర దదివినవాం ఎదలో స్ఫురించే వైజ్ఞానిక శిరోరత్నం వేరే ఉరాగా - విజ్ఞానశాస్త్రం అని కొందరికి అజ్ఞానం పల్ల ఎదో - కొందరికి సమం, కొందరికి ఏమయ - కలగడం ఉన్నాను - ఏదో ఏమును పోగొట్టి సయమునూ, వినయ మునూ పుష్టిగా తుష్టిగా కలిగించే విజ్ఞానమాత్ర చోదకుడూ బోధకుడూ పేంకటరావుగారు. ఎమాత్రం వార్ధిమైన 'తెలివ' - నిర్ణయం కాదనలేదు.

[ప్రకృతి, శక్తి, పరమాత్మ, అజ్ఞానం, విద్యుత్తు, వజ్రత్రం, సూర్యుడు, భూమి - పరిభ్రమణం - అయస్కాంతం - పాలవుంత - ఆత్మ సంయమనం - స్వార్థత్యాగం-ద్యానం, మౌనం, గురు శిష్య సంబంధం, విద్య, భారతీయ సంస్కృతి - ఆదర్శ మానవత - అనే విషయాలను గూర్చి ఇరవై యొక్క సంఖ్యతో వేంకటరావు సంతరించిన యీ ముద్దుల సుద్దుల ముత్తెపుదండ ఎల్లరకూ వర్వదా కంఠహారమై ఉండదగినది.

వ్యాసుడు, ఆదిశంకరుడు, భర్తృహరి, శ్రీరాముడు, శ్రీకృష్ణుడు, నచికేతుడు, ఏకలవ్యుడు, కువేలుడు - ఈ సూక్తులలో దర్శనమిస్తారు. రాధాకృష్ణ పండితుని మాటలకు వేంకటరావుగారి వ్యాఖ్య ఉపవిషద్యివేదన అని వదనీయం.

— యామిజాల పద్మనాభస్వామి

భూమి పుత్రుడు

[రచన: మందాడి కృష్ణయ్య, వెల: రూ. 5/- ప్రతులకు: మందాడి కృష్ణయ్య, స్టూడియో చిత్రలేఖ, సునంద హోటల్ ఎదురుగా, చిక్కడవల్లి, హైదరాబాద్-500 020]

మానవత్వం ప్రధానంగా కవిత్వం చెపుతున్న మందాడి కృష్ణయ్య 'భూమి పుత్రుడు'లో భావం చాలా సూటిగా చెప్పటం జరిగింది. ఇటీవలి కాలంలో శస్త్రున్న కవిత్వాల్లో పొంత గొంతు వివ్వలేకపోవటం ముఖ్య లోపంగా ఉంది. ఈ కవి పొంత గొంతుతో వలకటం సంతోషించదగిన విషయం.

'తన కలాన్ని కన్నీటిలో ముంచి' కవితలు రాస్తున్న ఈయన ఈ పద్యంలో జరుగుతున్న దోపిడీ గురించి, నిడదొక్క కోరల్లో చిక్కి ఆకిరికి తాళలేక ఆరెనిక్ తిన్న యువత గురించి, ఎండ్రీస్ గ్లాసు పెట్టిన ఉష్ణకాసార కష్టణివి గురించి, నాగుల రేస్తుస్సు నాగరి గురించి కుటిల ప్రజాస్వామ్యానికి సాక్షిగా నిలిచిన మెయిలు గురించి వివరిస్తూ, వీటన్నిటికీ పరిష్కారంగా బ్రద్దలయ్యే అగ్నివర్షతంలా, సముద్రంలో తుపానులా, విప్లవి వెదజల్లుతుండే విప్లవం అంటూ హెచ్చరించాడు. అంతేకాదు ఆ విప్లవాల యుగంలోనే ప్రజా విజయాల పరంపర ఉందనే సత్యాన్ని నృప్తం చేశాడు.

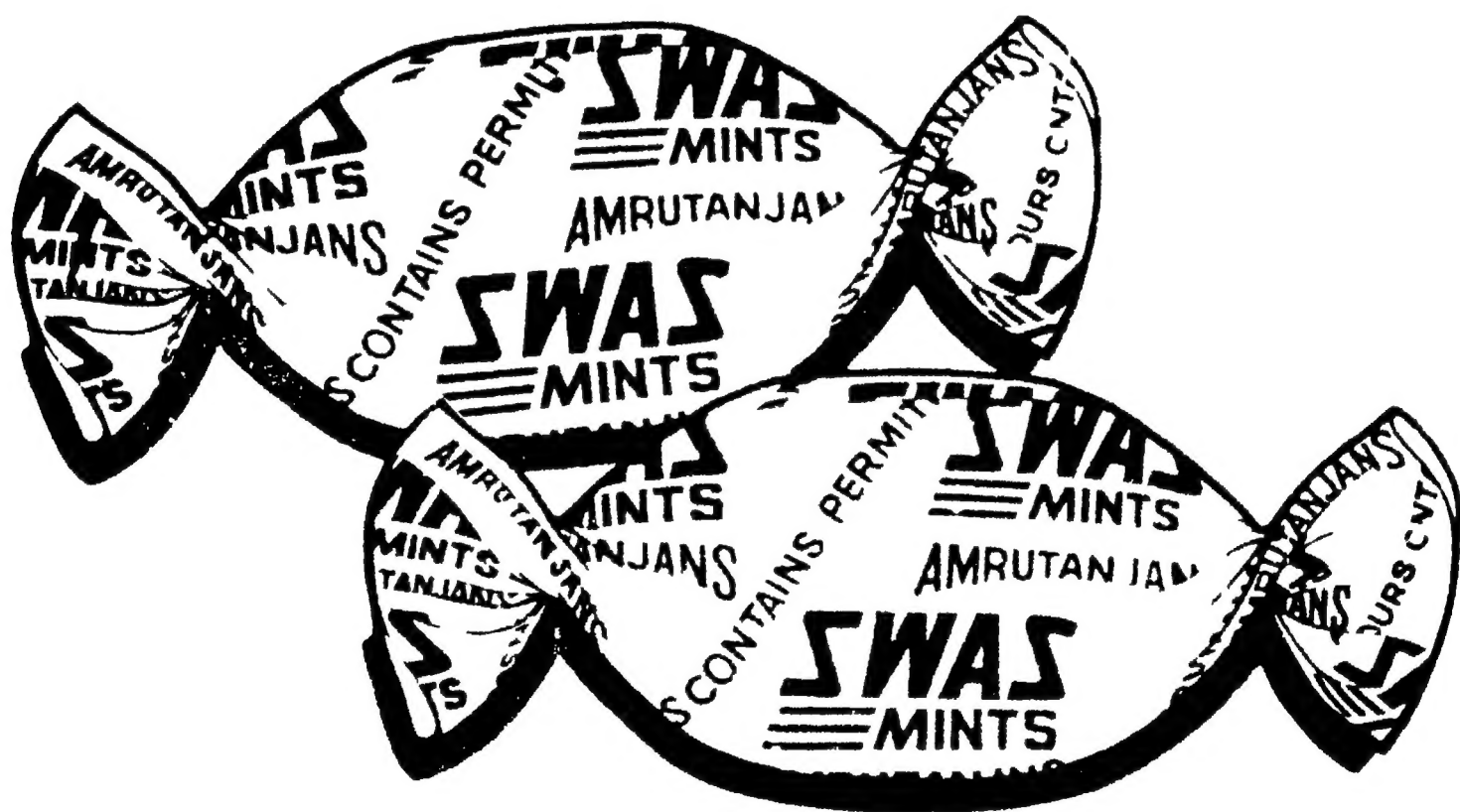
మందాడి కృష్ణయ్య కవిత్వంలో స్పష్టమైన శైలి, బిగువు సరిగా లేకపోయినప్పటికీ అందరికీ సూటిగా అర్థమయ్యే భావం వల్ల పాఠకుల్ని ఆకట్టుకుంటుంది

— కృష్ణచైతన్య

స్వాస్ మింట్స్

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్
వారి మరొక గొప్ప తయారీ

Amrutanjan Limited

